

Številka: 610-01/13-11/

Datum: 5. 11. 2013

Na podlagi 42., 109., 131., 133. in 171. člena Poslovnika Državnega zbora je Odbor za kulturo kot matično delovno telo pripravil

POROČILO

k Predlogu resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017 (ReNPK14–17), EPA 1456-VI.

Odbor za kulturo je na 5. seji 30. 10. 2013 obravnaval Predlog resolucije o nacionalnem programu za kulturo 2014–2017, ki ga je v obravnavo in sprejem Državnemu zboru predložila Vlada.

Zakonodajno-pravna služba (ZPS) je Predlog resolucije proučila z vidika njene skladnosti z Ustavo Republike Slovenije, pravnim sistemom in zakonodajno-tehničnega vidika in dala pripombe k **8., 10., 11., 13., 14. in 15. poglavju**.

Predlog Resolucije je obravnavala tudi **Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport**, ki je v svojem mnenju, ki ga je na seji Odbora predstavil svetnik dr. Radovan Stanislav Pejovnik, Predlog resolucije podprla in podala tudi nekaj konkretnih pripomb. Komisija ocenjuje, da v dokumentu nista ustrezno opredeljena vloga in pomen radijskih in televizijskih programov posebnega pomena, ki so v javnem interesu, katerih izdajateljica ni RTV Slovenija. Premalo pozornosti se po njihovem mnenju namenja tudi slepim in slabovidnim ter osebam z drugimi invalidnostmi, ki potrebujejo bolj dosledno skrb za njihovo dostopanje do vsebin kulturne ponudbe, premalo pa je izpostavljen tudi pomen raznovrstnosti slovenske glasbe.

Odboru je bilo posredovano še naslednje gradivo:

- Sprememba amandmaja poslanske skupine Nsi z dne 29. 10. 2013.
- Spremembe amandmajev poslanskih skupin PS, SD, DL in DeSUS z dne 29. 10. 2013.
- Spremembe amandmajev poslanske skupine narodnih skupnosti z dne 30. 10. 2013.

V poslovniskem roku so amandmaje vložile:

- poslanske skupine PS, SD, DL in DeSUS k **celotnemu besedilu, k 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18. poglavju, k poglavju Trg dela v kulturi, k 20., 21., 22., 23., 24. poglavju, k poglavju Investicije na področju kulture ter k seznamu kratic.**
- poslanska skupina italijanske in madžarske narodne skupnosti k **13., 15. in 18. poglavju**
- Poslanska skupina NSi k **2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 14. in 17. poglavju.**

* * *

Pri delu Odbora so sodelovali minister za kulturo dr. Uroš Grilc in predstavnik ministrstva dr. Sašo Gazdić, predsednik Nacionalnega sveta za kulturo (NSK) Miran Zupanič, član NSK Miran Mohar, predsednik Zveze kulturnih društev Slovenije mag. Jože Osterman, predstavnik Državnega sveta dr. Radovan Stanislav Pejovnik in predstavnica Zakonodajno-pravne službe Sladjana Ješić.

Minister za kulturo **dr. Uroš Grilc** je v uvodu povedal, da sprejetje Resolucije določa Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK). Pojasnil je, da se bodo z nacionalnim programom za kulturo kot dokumentom razvojnega načrtovanja kulturne politike opredelili vloga kulture v razvoju Slovenije ter javni interes zanjo, področja zagotavljanja kulturne dobrine kot javne dobrine, načrtovale se bodo investicije v javno kulturno infrastrukturo ter postavili cilji, prioritete in ustrezni kazalniki, po katerih se bo merilo njihovo doseganje.

Pojasnil je še, da Predlog resolucije prinaša razvojne cilje in ukrepe, s katerimi poskuša spodbuditi razvojne potenciale države na različnih področjih in kulturo vzpostaviti kot enega ključnih dejavnikov razvoja posameznika in družbe. Osrednji cilji Resolucije so porazdeljeni na treh ravneh, ki so:

- posamezna področja kulture ob definiranju ustreznih ukrepov, ki odgovarjajo na ključne izzive področja;
- prečna področja, ki vsebinsko bogatijo in dajejo dodano vrednost posamičnim področjem;
- izrazito strukturna raven, ki zadeva predvsem reformo trga dela v kulturi.

Predstavnica **Zakonodajno-pravne službe** je predstavila pisno mnenje in povedala, da so v njem podali pripombe, ki so pretežno redakcijske narave. Vloženi amandmaji so v večji meri upoštevali njihove pripombe, nekatere manjše redakcijske popravke pa bodo odpravili sami pred objavo Predloga resolucije. Opozorila je le na določene investicije v sklopu poglavja Investicije na področju kulture, ki se bodo začele izvajati po letu 2017, kar bo po prenehanju obdobja, za katerega se sprejema obravnavani nacionalni program.

V razpravi so članice in člani Odbora ter drugi vabljeni pozdravili sprejem Resolucije, saj je po njihovem mnenju dobra osnova za pripravo izvedbenih načrtov ter sledi ciljem, kot so vrhunskost, dostopnost in pestrost. Gre za tretjo Resolucijo v samostojni Sloveniji, ki se sprejema z dvoletno zamudo in je bila junija letos opredeljena kot novi model kulturne politike. Predsednik NSK je spomnil na pomanjkljivo realizacijo resolucij, ki sta bili sprejeti v letih 2004 in 2008 in pozdravil široko javno razpravo ter upoštevanje strokovne javnosti. Opozoril pa je tudi na določena področja, ki po njegovem mnenju niso bila dovolj upoštevana, kot so spodbujanje umetnostnega trga,

vizualna umetnost, financiranje gradnje treh umetniških akademij ter izobraževanje v kulturi. Zelo demokratičen postopek sprejemanja je pozdravil tudi predsednik Zveze kulturnih društev Slovenije.

Nekaj pomislekov je bilo izraženih glede manka domovinskega domoljubja v Predlogu resolucije, bodočega povečevanja števila samozaposlenih, prevelikega favoriziranja RTV Slovenije v primerjavi s programi posebnega pomena, izobraževanja za vzgojo na kulturnem področju, premajhne pozornosti za hendikepirane osebe in zmanjševanja sredstev za nepremično kulturno dediščino. Minister je pojasnil, da Predlog resolucije vsebuje zavezanost k zgodovini slovenske kulture, ob tem pa je usmerjen tudi v prihodnost. Menil je, da kulturno-umetniško ustvarjanje ne sme biti preveč zamejeno, saj je pomembna raznovrstnost kulturnega ustvarjanja.

Pri poglavju o kulturni dediščini je bilo govora o bodočem črpanju sredstev iz finančnih mehanizmov, kot so Evropski gospodarski prostor, Norveški finančni mehanizem in skladi EU. Minister je pojasnil, da omejitve in dolžnosti lastnikov kulturne dediščine niso v sorazmerju z ugodnostmi in prednostmi, ki jih lastništvo prinaša, zato bo Ministrstvo zagotovilo nepovratne finančne spodbude prek navedenih finančnih mehanizmov. Prizadevali pa si bodo tudi za uvedbo finančnih instrumentov, ki bodo primerljivi z državami Evropske unije. V okviru načrtovanja in spodbujanja celovite prenove, trajnostnega upravljanja in oživljanja kulturne dediščine s prepoznanim mednarodnim statusom pa je član odbora pozdravil uvrstitev projekta dokončanja investicije v Partizansko bolnišnico Franja, saj bo na tej osnovi možen tudi njen nadaljnji vpis na Unescov seznam kulturne dediščine.

Glede poglavja o človekovih pravicah in varovanju kulturnih raznolikosti pa je razprava potekala predvsem o definiranju različnih narodnih skupnosti. Poslanec Poslanske skupine italijanske in madžarske narodne skupnosti je menil, da mora za doseganje multikulturnosti in večjezičnosti v skupnosti poleg vzpostavitve pogojev širše družbene integracije in demarginalizacije tudi avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti potekati še promocija jezika in kulture avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti pri ostalih državljankeh in državljanih Republike Slovenije. Slednje naj poteka tudi v okviru informiranja in kulturnih dejavnosti. Pojasnil je, da je za ohranitev in razvoj teh dveh avtohtonih narodnih skupnosti poleg njune integracije treba upoštevati tudi njune specifičnosti. Pri ugotavljanju njunih kulturnih potreb in kulturnih potreb njunih pripadnikov pa je treba upoštevati 64. člen Ustave in Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih. Minister je povedal, da so manjšine opredeljene že v prvem odstavku opisanega poglavja, kjer je tudi natančno in izčrpno definiran javni interes. Poleg italijanske in madžarske narodne skupnosti resolucija zajema tudi druge manjšine, ki so prav tako potrebne posebne obravnave. Menil je še, da je izziv za razvoj na področju varovanja kulturnih pravic kot človekovih pravic, zlasti manjšin in ranljivih skupin, vzpostavitev pogojev za širšo družbeno integracijo in demarginalizacijo v funkciji kakovosti in bogatosti kulturnega življenja za vse, ki živijo na območju Slovenije. Cilji, predvideni za doseganje zelenih rezultatov na področju, pa so višja raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic, višja raven področne in območne kulturne integracije manjšin in raznolika kulturna dejavnost pripadnikov multiplo ranljivih skupin.

Razprava je potekala tudi o drugih poglavjih Predloga resolucije. Dotikala se je tako tem, kot so izgradnja nove Narodne in univerzitetne knjižnice, kulturnega udejstvovanja Slovencev, živečih zunaj meja, programov posebnega pomena, ljubiteljskih dejavnosti, kot tudi posameznih projektov, ki potekajo na področju kulture. Eden od članov Odbora pa je spomnil tudi na to, da se je leta 1550 Primož Trubar potrudil za prvo knjigo v slovenskem jeziku in menil, da mora minister poskrbeti, da zadnja ne bo nikoli napisana.

Po končani razpravi o posameznih poglavjih Predloga resolucije je Odbor:

- **sprejel amandmaje:**
 - poslanskih skupin PS, SD, DL in DeSUS k **celotnem besedilu, k 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 20., 21., 22., 23., 24. poglavju, k sklopu Trg dela v kulturi, k poglavju Investicije na področju kulture in k sklopu Seznam kratic.**
 - poslanske skupine NS k **13. in 18. poglavju.**
- **ni sprejel amandmaje:**
 - poslanske skupine NS k **15. poglavju**
 - poslanske skupine NSi k **2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 14. in 17. poglavju.**

* * *

Odbor je na podlagi osmega odstavka 131. člena Poslovnika Državnega zbora oblikoval in sprejel

a m a n d m a:

K 8. poglavju

Spremeni se zadnji odstavek pojasnila k 5. cilju, tako da se glasi:

" Prvi korak k trajnejši rešitvi, ki bi zagotovila stabilen vir in dolgoročen način financiranja radijskih in televizijskih programskih vsebin, ki so v javnem interesu, je priprava analize stanja in dolgoročne strategije na področju elektronskih medijev.

Strategija, pripravljena v skladu s prvim ciljem in ukrepom te resolucije, mora opredeliti, koliko takšnih programov dejansko potrebujemo, da bi zapolnili informacijsko vrzel na osi lokalno-nacionalno, katerim produkcijskim in programskim standardom morajo ti programi ustrezati ter določiti finančni okvir ter vir sofinanciranja produkcije programskih vsebin v javnem interesu. Programom v javnem interesu je potrebno državno ali drugo obliko pomoči dodeliti na nearbitraren način, ki bo vezan izključno na izpolnjevanje programskih normativov in standardov, ki jih opredeli strategija.

Strategija mora proučiti tudi možnosti povezovanja izdajateljev programov posebnega pomena z Radiotelevizijo Slovenija, vključno z ustreznimi spremembami medijske zakonodaje in Zakona o Radioteleviziji Slovenija."

Obrazložitev:

Sedanje besedilo zadnjega odstavka pojasnila k 5. cilju je v nasprotju s prvim ciljem poglavja o medijih, saj natančno opredeljuje način reševanja sedanjih programov posebnega pomena še preden je opravljena analiza stanja na področju medijev v RS, kot jo predvideva ukrep pri prvem cilju. Prav tako prehiteva nacionalno strategijo na medijskem področju, ki jo navaja pojasnilo k temu ukrepu. Besedilo je tudi v nasprotju z ukrepoma pri 3. cilju, ki predvidevata analizo obsega obstoječe javne službe Radiotelevizije Slovenija in na tej podlagi določitev prispevka za izvajanje posameznih segmentov novo opredeljene javne službe Radiotelevizije Slovenija. Besedilo zadnjega odstavka pojasnila k 5. cilju pa neposredno posega v vsebinsko, organizacijsko in

finančno strukturo Radiotelevizije Slovenija z edinim namenom reševanja težav na drugih področjih slovenske medijske krajine.

Besedilo predlaganega amandmaja se zato izogiba vnaprejšnjim definiranjem rešitev, ki jih lahko utemelji le strokovna analiza ter ustrezno pripravljena in sprejeta strategija.

* * *

Odbor je v skladu s 128. členom Poslovnika glasoval o vseh poglavjih Predloga resolucije skupaj in jih sprejel.

Glede na sprejete amandmaje je na podlagi prvega odstavka 133. člena Poslovnika pripravljeno besedilo Dopolnjenega predloga resolucije, v katerega so vključeni sprejeti amandmaji. Dopolnjen predlog resolucije je sestavni del tega poročila.

* * *

Za poročevalko Odbora na seji Državnega zbora je bila določena predsednica Odbora mag. Majda Potrata.

Danica Polak Gruden
sekretarka Odbora

mag. Majda Potrata
predsednica

DOPOLNJEN PREDLOG RESOLUCIJE

o nacionalnem programu za kulturo
2014–2017.

Na podlagi 11. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10 in 20/11) in 109. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo in 105/10) je Državni zbor na seji sprejel

RESOLUCIJO O NACIONALNEM PROGRAMU ZA KULTURO
2014–2017

SEZNAM KRATIC

ACE - Arts and Cultural Education

ACS – Andragoški center Slovenije

AGRFT- Akademija za gledališče, radio, film in televizijo

ANSA – Agenzia Nazionale Stampa Associata

ARS – Arhiv RS

ARRS – Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS

ASEM – Asia-Europe Meeting

BDP – Bruto domači proizvod

BK – bralna kultura

CLARIN – Common Language Resources and Technology Infrastructure

CoMoCoSEE – Council of Ministers of Culture of South East Europe

DDV – Davek na dodano vrednost

DEKD – Dnevni evropske kulturne dediščine

DNS – Društvo novinarjev Slovenije

EGP – Evropski gospodarski prostor

ESS – Evropski socialni sklad

EŠD – Evidenčna številka dediščine

EU – Evropska unija

EUNIC – European Union National Institutes for Culture

EUR – Evro

GIZ – Gospodarsko-interesno združenje

GM – Glasbena mladina

ICOMOS – International Council on Monuments and Sites

IFACCA – International Federation of Arts Councils and Culture Agencies

IKT – informacijsko-komunikacijske tehnologije

ILFA – International Federation of Library Associations and Institutions

ISBN – International Standard Book Number

ISMN – International Standard Music Number

ISSN – International Standard Serial Number

IZUM – Inštitut informacijskih znanosti Maribor

JAK – Javna agencija za knjigo RS

JSKD – Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

KD – Kulturna dediščina

KKI – Kreativne in kulturne industrije

KU – kulturna ustanova

KUV – Kulturno-umetnostna vzgoja

MAO – Muzej za arhitekturo in oblikovanje

MDDSZ – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS

MF – Ministrstvo za finance RS

MGRT – Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo RS

MIZŠ – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS

MK – Ministrstvo za kulturo RS

MKO – Ministrstvo za kmetijstvo in okolje RS

MNZ – Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo RS

MZIP – Ministrstvo za infrastrukturo in prostor RS

MZZ – Ministrstvo za zunanje zadeve RS

NAKVIS – Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu

NFM – Norveški finančni mehanizem

NUK – Narodna in univerzitetna knjižnica

NVO – nevladne organizacije

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development

OŠ – Osnova šola

PI – Pedagoški inštitut

PISA – Programme for International Student Assessment

PPE – Programsko-produkcijska enota

RTV Slovenija – Radiotelevizija Slovenije

SE – Svet Evrope

SFC – Slovenski filmski center

SFRJ – Socialistična federativna republika Jugoslavija

SKICA - Slovenski kulturno-informacijski center

SME – Stara mestna elektrarna

SNG – Slovensko narodno gledališče

SNS – Sindikat novinarjev Slovenije

Spirit - Javna agencija RS za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma

SRDF – Svet za radiofuzijo RS

SURS – Statistični urad RS

TKD – Teden kulturne dediščine

UIA – International Union of Architects

UIL – Urad RS za intelektualno lastnino

UKC – Univerzitetni klinični center

UKM – Univerzitetna knjižnica Maribor

UKOM – Urad vlade RS za komunikacije

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

URSM – Urad vlade RS za mladino

VIZ – vzgojno-izobraževalni zavod

VŽU – vseživljenjsko učenje

ZAL – Zgodovinski arhiv Ljubljana

ZAPS – Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije

ZDSSS – Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

ZDUS – Zveza društev upokojencev Slovenije

ZNP – Združenje novinarjev in publicistov

ZRC SAZU – Znanstveno-raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

ZRSŠ – Zavod RS za šolstvo

ZVKDS – Javni zavod RS za varstvo kulturne dediščine

POSAMEZNA KULTURNA PODROČJA

1. KNJIGA

Še vedno živa Brechtova maksima »knjiga je orožje«, ker je to v njeni naravi.

Javni interes

V Sloveniji se z založništvom ukvarja 500 poslovnih subjektov, prevladujejo srednje velike in majhne založbe. V letu 2012 je izšlo 5.685 knjig in brošur, od tega 883 knjig in brošur izvirnega leposlovja, med katerimi zvrstno prevladuje roman. Približno polovica izdanih leposlovnih del je slovenskih. Javna agencija za knjigo RS je v obdobju 2009–2012 sofinancirala med 5 in 10 odstotki celotne knjižne produkcije. V Sloveniji deluje 58 splošnih knjižnic, v katere je včlanjen povprečno vsak četrti Slovenec. Član splošno knjižnico letno obišče približno dvajsetkrat in si izposodi povprečno 50 enot knjižničnega gradiva, od tega 12 knjig. Ocena je, da posameznik letno kupi v povprečju 1 do 2 knjigi, kar nanese okoli 25,50 EUR. Slovenci smo torej sorazmerno dobri bralci in slabši kupci knjig. Država financira nakup knjižnega gradiva splošnim knjižnicam, osrednje knjižnice v svoje knjižne zbirke vključujejo večino subvencioniranih knjig, druge knjižnice pa precej manjši delež. Večji del naklad subvencioniranih knjig odkupijo knjižnice, ki za odkupe namenijo okoli 7.000.000 EUR letno. V slovenskih knjigarnah (deluje jih malo več kot 100) se proda le tretjina vseh prodanih knjig. Skupni obseg prometa panoge v letu 2012 znaša 81.000.000 EUR in se je v zadnjih 4 letih znižal za približno četrtno, od tega je prodaja knjig vredna okoli 60.000.000 EUR¹.

Med prednosti slovenskega knjižnega trga lahko štejemo bogato in raznoliko produkcijo, visoko knjižnično izposojno ter sistematično državno pomoč področju knjige, ki podpira vse elemente knjižne verige. Temeljni problem področja ob specifičnosti majhnega trga je nižanje naklad knjig, visoka prodajna cena in neurejena cenovna politika ter padec prodaje v knjigarnah.

Na področju knjige predstavlja javni interes zagotavljanje pogojev za usklajeno delovanje vseh členov knjižne verige na področju leposlovja in humanistike, ki

¹ Podatki za področje založništva dostopni na http://www.stat.si/tema_demografsko_kultura.asp ter v analizi založniške panoge, na http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_knjiznih_zaloznikov_in_knjigotrzccev/62002.

Ostali podatki o povprečni nakladi in ceni, številu izposojenih knjig in podobno so na voljo v letnem poročilu Narodne in univerzitetne knjižnice na <http://www.nuk.uni-lj.si/> in letnem poročilu Javne agencije za knjigo RS na <http://www.jakrs.si/>.

vodi k optimalnim rezultatom na področju ustvarjanja, zalaganja, razširjanja in branja kakovostnih knjig in revij. Pri uresničevanju javnega interesa na tem področju je treba zagotavljati zlasti spodbudne okoliščine za izdajanje in povečevanje prodaje kvalitetnih knjig in revij, dotok vrhunskih del iz tujine in prevajanje kvalitetnih del slovenskih avtorjev v tuje jezike ter predstavitev slovenske ustvarjalnosti s tega področja v mednarodnem prostoru. Ob tem so v javnem interesu tudi zagotavljanje spodbudnih pogojev za ustvarjalce na področju leposlovja in humanistike, razvoj kulture branja in kupovanja knjig, promocija knjige in ustvarjalnosti na tem področju, delovanje založništva in knjigotrške mreže ter razvoj e-knjige. Javni interes se ob skrbi za visoko kvaliteto knjig in revij izraža tudi z ukrepi za ustrezno in cenovno dostopnost knjige.

V prihodnjem obdobju so izzivi na tem področju povezani predvsem s povečanjem prodaje knjig in njihovo dostopnostjo, digitalizacijo, krepitvijo bralne kulture ter povezovanjem akterjev s področja knjige. Pomemben razvojni ukrep je tudi sprejetje predpisov, ki bodo dolgoročno stabilizirali založniški trg in cenovno politiko. Razvojne potenciale področja knjige je treba podpreti tudi s sredstvi evropskih kohezijskih politik ter zagotoviti stalno strokovno spremljanje in analizo učinkov sofinanciranja na področju knjige.

Nosilka kulturnih politik in ukrepov na področju knjige je leta 2008 ustanovljena Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Republika Slovenija podpira spremembo Direktive o DDV na način, da bi bile dobave knjig in drugih publikacij (časopisi in periodične publikacije) v elektronski obliki glede na stopnje DDV izenačene z dobavami teh publikacij v tiskani obliki.

Cilji in ukrepi

1. Večja prodaja kakovostnih knjig in revij.

Ukrepi:

- sprejetje Zakona o knjigi kot ekonomskega instrumenta, s katerim se uvede enotna cena knjige in poveča dostopnost knjig v knjigarnah,
- izvedba nacionalne raziskave bralnih in nakupovalnih navad na področju knjige s poudarkom na možnih rešitvah za povečanje kupovanja knjig,
- izvedba nacionalnih kampanj za promocijo kulture branja in kupovanja knjig in revij,
- ciljna podpora programom za pospeševanje prodaje knjig in revij v knjigarnah,
- razvoj portala knjige na trgu.

Pojasnilo: Slovenski knjižni trg je zaradi jezikovne zamejenosti še posebej ranljiv, saj svojih prednosti, ki izhajajo iz majhnosti trga, ni znal izkoristiti sebi v prid, kot so to storili denimo na Finskem in na Islandiji. V zadnjih letih se obseg panoge zmanjšuje, zaradi slabe prodaje pa založbe vztrajno nižajo naklade subvencioniranih knjig. Večji del subvencioniranih del odkupijo knjižnice, knjigarne končnim kupcem prodajo relativno majhen prodajni delež. Kvalitetne knjige so slabše dostopne, zaradi nizkih naklad in slabe prodaje v knjigarnah je njihova cena relativno visoka, cenovna politika pa neurejena. S povezanimi ukrepi – uvajanje enotne cene knjige in pogojevanje subvencij za knjigarne z zahtevanim najnižjim številom naslovov različnih založb in aktualne knjižne in revijalne produkcije v prodajnem programu – želimo povečati prodajo kvalitetnih knjig in revij, izboljšati njihovo dostopnost ter dolgoročno stabilizirati področje knjige.

Enotna cena knjige je ukrep, ki za določeno obdobje onemogoča spreminjanje cene posameznega naslova za končnega kupca na vseh prodajnih mestih in velja v polovici evropskih držav. Nakupovalni centri, pa tudi druga prodajna mesta izven specializiranih, tržijo knjigo kot vsako drugo blago, na osnovi kalkulacije, ki jo omogoča ekonomija obsega. Ker imajo na voljo veliko število prodajnih mest z neprimerljivo višjo frekventnostjo obiska, od založnikov in knjigotržcev dosežejo visoke popuste.

Posledično lahko knjige prodajajo po nizkih cenah, še vedno pa z dovoljšno dodano vrednostjo, da je mogoča maksimizacija dobička. Če pustimo ob strani druge učinke takega ravnanja (interes za odkup in prodajo zgolj prevodnih uspešnic in druge, komercialno zanimivejše literature), je najpomembnejši dolgoročni učinek tovrstne nelojalne konkurence počasno propadanje knjigotrške mreže, ki manjša dostopnost kvalitetne knjige, posledično pa dolgoročno višja končna cena za končnega kupca, tudi za knjižnice.

Enotna cena knjige pa avtorjem olajša ustvarjanje založniško bolj tveganih projektov, za katere so slovenski založniki zaradi višje kvalitete in dolgoročnih učinkov neekonomske narave zainteresirani. Založnikom omogoča dolgoročnejši produkcijski cikel, več raznovrstnih novih naslovov, ki jih omogoča »mešana kalkulacija« (na račun višje dodane vrednosti pri prodaji uspešnic so izdane komercialno manj zanimive kvalitetnejše knjige slovenskih in tujih avtorjev). To neposredno vpliva na nižjo povprečno ceno kvalitetne literature. Največje koristi pa enotna cena knjige prinaša knjigotržcem, saj prispeva k razvoju vseh knjigarn, ne le kot prodajnih, temveč tudi kot kulturnih prostorov. Izkušnje kažejo, da tovrsten pristop poskrbi za zavarovanje pred nevarnostjo pretirane in prehitre komercializacije knjige in s tem pomembnega dela kulture in narodove identitete, poleg tega pa je pogosto tudi podlaga za vertikalno bolj usklajeno in optimizirano delovanje verige knjižne produkcije - promocije, raziskovanja in usposabljanja se deležniki verige knjižne produkcije lotevajo v sodelovanju, kar privede do večje priljubljenosti knjižnih izdaj in branja na splošno, posledično pa prispeva k nižji povprečni ceni knjige. S predlaganim pristopom se ohranja možnost obstoja večjega števila prodajnih mest knjige, tudi specializiranih, kar ob enakopravni dostopnosti knjige za vse bralce, na celotnem ozemlju RS in pod enakimi nakupnimi pogoji spet pomeni višjo kvaliteto, večjo konkurenčnost in posledično nižjo povprečno ceno knjige.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena potrebnih sredstev: 730.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev in 300.000 EUR dodatnih sredstev.

Odgovornost: MK, JAK.

Kazalniki:

- število prodanih knjig na prebivalca letno (2012: ocena 2);
- število knjigarn (2012: 100);
- število izposojenih knjig na prebivalca letno v splošnih knjižnicah (2012: 12; 2017: 15);
- povprečna naklada leposlovne knjige (2012: 902; 2017: 1.200);
- povprečna cena tiskane monografije (2012: 19,29 EUR);
- obseg prometa v založništvu (2012: 81.000.000 EUR; 2017: 100.000.000 EUR);
- povprečno število prodanih izvodov na subvencioniran naslov v prvem letu prodaje (2012: 200; 2017: 300).

2. Bolj učinkovita državna podpora knjigi v smeri celovite politike do knjige.

Ukrepi:

- **Javna agencija za knjigo v okviru srednjeročne strategije oblikuje usmeritve za podporo knjižni in revijalni produkciji, v kateri opredeli tudi: najvišje število sofinanciranih knjig glede na razpoložljiva proračunska sredstva ter najvišje in najnižje pragove sofinanciranja projektov glede na pričakovane učinke (višina avtorskih honorarjev, cena knjige, potencialni krog bralcev ipd.),**

- spodbujanje pretvorbe subvencioniranih knjig in revij v elektronski format ter podpora pretvorbi že izdanih subvencioniranih knjig v elektronski format,
- razvoj platforme za prodajo elektronskih knjig,
- podpora projektom krepitve kompetenc na področju knjige in določitev minimalnih založniških standardov.

Pojasnilo: Državna podpora zahtevnejši knjižni produkciji s področij leposlovja in humanistike vzpostavlja okoliščine za nastanek, razvoj in dostopnost kvalitetne knjižne produkcije bralcem na celotnem območju Slovenije, vendar je v zadnjem obdobju predvsem zaradi nižanja naklad in upada prodaje ta podpora preveč razpršena. Povprečna višina sofinanciranja knjige na projektnem razpisu v zadnjem obdobju znaša 3.250 EUR, na programskem razpisu pa približno 6.000 EUR. Projektna podpora knjižni produkciji mora omogočati tudi izplačilo ustrezno visokih avtorskih honorarjev in omogočati razvoj področja v celoti, vključno z digitalizacijo. Razvoj elektronskega založništva je odvisen tudi od vzpostavitve osrednjega prodajnega portala, ki bo zagotavljal dostopnost do elektronskih knjig vseh založnikov. Z zmanjšanjem razpršenosti se bodo povečala sredstva, izboljšala se bo dostopnost knjig ter dvignila njihova kakovost. Slabšanje položaja založniške panoge je privedlo do nižanja kvalitete knjig, za ustavitev tega trenda bo JAK podporo usmeril v krepitev kompetenc na področju knjige ter spodbudil oblikovanje minimalnih založniških standardov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 700.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: JAK, MK, MGRT.

Kazalniki²:

- število vseh izdanih knjig in brošur letno (2012: 5.685);
- število sofinanciranih knjig s strani JAK (2012: 352; 2017: 300);
- število sofinanciranih revij s področja leposlovja in humanistike (2012: 40);
- delež sofinanciranih knjižnih naslovov med vsemi prvič izdanimi leposlovnimi knjigami letno – UDK 8 (2011: 16 %);
- povprečna višina subvencije na knjižni naslov v EUR in povprečna višina subvencije na revijo v EUR na projektnem in programskem razpisu (cilj: postopna izenačitev subvencije na knjižni naslov in na revijo na projektnem in programskem razpisu);
- delež dostopnosti subvencionirane knjižne produkcije v elektronski obliki v posameznem letu (cilj: dostopnost celotne subvencionirane knjižne produkcije v elektronski obliki do leta 2017);
- delež vključenosti izdanih elektronskih knjig v platformo za prodajo elektronskih knjig (cilj: celovita vključenost izdanih elektronskih knjig v platformo za prodajo elektronskih knjig do leta 2015);
- število izvedenih projektov za krepitev kompetenc na področju knjige, sofinanciranih s strani MK letno (cilj: ohranjanje števila izvedenih projektov za krepitev kompetenc na področju knjige).

3. Slovenija – osrednja gostja na mednarodnem knjižnem sejmu v Frankfurtu.

Ukrepi:

² Podatki o številu izdanih in sofinanciranih knjig so na voljo v letnem poročilu JAK na <http://www.jakrs.si/>.

- ciljno sofinanciranje prevodov slovenskih avtorjev v nemški in angleški jezik,
- sofinanciranje izdaj knjig slovenskih avtorjev pri uveljavljenih nemških založbah,
- dogovor s prireditelji Frankfurtskega knjižnega sejma o Sloveniji kot osrednji gostji.

Pojasnilo: Nastop Slovenije kot osrednje gostje na najpomembnejšem mednarodnem knjižnem sejmu v Frankfurtu je pomemben tako z vidika dolgoročne prepoznavnosti in umestitve slovenskih avtorjev ter slovenske ustvarjalnosti na področju knjige na nemškem govornem področju kakor tudi z vidika širše prepoznavnosti slovenske ustvarjalnosti in kulturnih in gospodarskih potencialov. Uspešen nastop držav kot osrednjih gostij na Frankfurtskem knjižnem sejmu izrazito povečuje število izdaj domačih avtorjev na nemškem govornem področju in širše, na drugih knjižnih trgih, sočasno pa krepi kulturno turistični potencial države, s čimer pripomore h gospodarski rasti, razvoju kulturnih in storitvenih dejavnosti ter novim zaposlitvam. Ker projekt zahteva dolgotrajno in kompleksno pripravo, je časovnica izvedbe predstavitve Slovenije kot osrednje gostje odvisna od dogovora z organizatorji sejma, na podlagi dosedanjih izkušenj jo je moč načrtovati v obdobju 2017–2019. Ob tem bo JAK še naprej prisoten na sejmu v Leipzigu.

Čas izvedbe: pripravljalne naloge se začnejo izvajati leta 2014, ciljni razpisi za prevode v nemški jezik se začnejo izvajati v letu 2014, izvedba predstavitve Slovenije kot osrednje gostje je načrtovana v obdobju 2017–2019.

Ocena finančnih sredstev: dodatna sredstva v obdobju 2014–2017 v skupni višini 2.500.000 EUR, celotna vrednost projekta 4.000.000 EUR.

Odgovornost: JAK, MK, MGRT, MZZ, slovensko veleposlaništvo v Nemčiji, Agencija Spirit, panožna združenja in drugi vladni resorji.

Kazalniki³:

- število prevodov slovenskih avtorjev v nemški in angleški jezik letno (cilj: povečanje števila prevodov slovenskih avtorjev v nemški in angleški jezik za 30 % letno);
- število podprtih prevodov v nemščino s strani JAK (2012: 4);
- število podprtih prevodov v angleščino s strani JAK (2012: 5);
- število vseh prevodov v nemščino (do 2013: 582; do 2017: 650);
- število vseh prevodov v angleščino (do 2013: 304);
- število izdanih del slovenskih avtorjev pri uglednih založbah z nemškega govornega področja (2012: 1; 2017: 10);
- višina blagovne menjave z Nemčijo (2011: 8.600.000.000 EUR; cilj: povečan obseg blagovne menjave z Nemčijo);
- odstotek nočitev turistov z nemškega govornega področja (2012: 25,3 %; cilj: povečan obseg odstotka nočitev turistov z nemškega govornega področja).

³ Podatki o prevodih so na voljo v letnem poročilu JAK in bazi podatkov na <http://www.jakrs.si/>, podatek o blagovni menjavi z Nemčijo dostopen na http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Nemcija/Bilateralni_ekonomski_odnosi_s_Slovenijo_4168.aspx, podatek o odstotku nočitev turistov z nemškega govornega področja pa na uradnem slovenskem turističnem informacijskem portalu http://www.slovenia.info/?ps_najpomembnejši-kazalniki=0&lng=1.

2. FILM IN AVDIOVIZUALNA DEJAVNOST

Z razvojem filmske kulture do nove dobe slovenskega filma.

Javni interes

V zadnjih dveh desetletjih je bilo v sistemsko ureditev nacionalne kinematografije v vseh njenih segmentih, od razvoja filmskih in avdiovizualnih del, produkcije, promocije, distribucije in prikazovanja kakovostnega filma, hrambe, varovanja in predstavljanja filmske dediščine do vpetosti filmske vzgoje in izobraževanja v celotni kurikulum, vloženo veliko prizadevanj. Danes področje institucionalno sestavljajo Slovenski filmski center, javna agencija RS (osrednja institucija, ki skrbi za sofinanciranje programov in projektov s področja in na katero je država prenesla bistveni delež uresničevanja javnega interesa na področju, v nadaljevanju: SFC), Filmski studio Viba film Ljubljana (tehnična podpora nacionalnemu filmskemu programu), Slovenska Kinoteka (osrednji zavod za predstavitev domače in svetovne filmske dediščine), Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije (strokovna hramba nacionalne filmske dediščine) in Akademija za gledališče, radio, film in televizijo (osrednja visokošolska umetniška ustanova na področju filma). Javni interes na področju poleg omenjenih ustanov uresničujejo tudi javni zavodi v ustanoviteljstvu lokalnih skupnosti, in sicer na programskih področjih prikazovanja filmskih in avdiovizualnih del s pretežno nekomercialnimi, nacionalnimi in evropskimi filmi (t. i. art kino programi) ter filmske vzgoje. Pomemben del nacionalne kinematografije predstavlja tudi dejavnost RTV Slovenija, predvsem pri razvoju filmskih in avdiovizualnih del, produkciji, promociji, distribuciji in prikazovanju kakovostnega filma ter filmski vzgoji.

Posebnost financiranja programov in projektov na področju avdiovizualne in filmske dejavnosti so državne pomoči in druge spodbude, do katerih so upravičeni dejanski izvajalci sofinanciranih programov in projektov v javnem interesu. To so producenti avdiovizualnih in kinematografskih del, v manjši meri pa tudi prikazovalci, distributerji in organizatorji drugih filmskih programov (filmskih festivalov, programov filmske vzgoje, filmske stroke), ki so dejanski izvajalci oz. nosilci projektov in pri tem sodelujejo z javnimi institucijami.

V letu 2012 je bilo po podatkih slovenskih distributerjev v kinematografski distribuciji na celotnem ozemlju Slovenije prikazanih 398 filmov, od tega je 187 ameriških (njihova povprečna gledanost je bila 10.678 gledalcev), 189 evropskih in filmov kinematografij tretjih držav (povprečna gledanost 2.692 gledalcev) in 22 slovenskih filmov, vključno s starejšimi filmi, koprodukcijami in avdiovizualnimi projekti (povprečna gledanost 6.012 gledalcev, vključeni so tako filmi, sofinancirani z javnimi sredstvi, kot filmi, ki so nastali brez državne podpore). Vseh kino gledalcev je bilo 2.637.830. Navedeni podatki so zbirni podatki o kinematografski distribuciji v letu 2012 v RS (Fivia d.o.o. Vojnik).

V Sloveniji je po zbirnih podatkih več kot 50 produkcijskih hiš, vendar se to število spreminja glede na registracijo in obstoj nosilcev dejavnosti. Pomenljiv je podatek, da je bilo za produkcijo filmov, video filmov in televizijskih oddaj leta 2011 registriranih kar 513 različnih pravnih subjektov (podatki Agencije RS za javnopravne evidence in storitve RS). V Sloveniji delujejo tudi 3 filmski studii, 4 izvajalci postprodukcijskih storitev, 11 distributerjev (vir: javno dostopni podatki SFC) in 27 prikazovalcev: od tega jih je 25 vključenih v Art kino mrežo Slovenije (združenje kinematografov in prikazovalcev kakovostnega filma, člani mreže so predvsem javni zavodi v ustanoviteljstvu lokalnih skupnosti, mreža ima skupaj 32 dvoran s 5.173 sedeži), 2 prikazovalca pa razpolagata s komercialnimi multipleksi v večjih centrih in imata skupaj 59 dvoran. Poleg tega imamo v Sloveniji trenutno še 9 filmskih festivalov (razen nacionalnega festivala so vsi mednarodni) ter 5 medijev, ki so v celoti ali delno posvečeni filmski kulturi.

V zadnjem petletnem obdobju 2008–2011 (vir: statistični podatki SFC 2008-2011) je SFC (prej Filmski sklad Republike Slovenije, javni sklad) sofinanciral 22 igranih celovečernih filmov, 9 dokumentarnih celovečernih filmov, 14 igranih koprodukcijskih filmov, 1 dokumentarni koprodukcijski film ter 71 razvojnih projektov in scenarijev, v javni distribuciji pa je bilo prikazanih 31 novih sofinanciranih slovenskih filmov. Največji delež povprečnega števila gledalcev novih slovenskih filmov je bil dosežen leta 2010 zaradi uspešnice *Gremo mi po svoje*, in sicer 46.368,75, najmanjši pa leta 2009, in sicer 4.432. Lani je bilo v distribuciji 11 novih slovenskih filmov, podprtih z javnimi sredstvi, povprečje njihovih gledalcev pa je bilo 7.282.

Največ javnih programskih sredstev za filmsko produkcijo je bilo v omenjenem obdobju razdeljenih leta 2009 (5.072.148 EUR), najmanj pa leta 2012 (3.602.782,60 EUR). Povprečni proračun celovečernih igranih filmov, sofinanciranih z javnimi sredstvi SFC, je bil najvišji leta 2008 (1.471.300 EUR), povprečno sofinanciranje celovečernih filmov pa je bilo najvišje leta 2010 (835.035 EUR). Pri tem je treba upoštevati tudi zagotavljanje neodplačnih storitev in tehnike Filmskega studia Viba film Ljubljana, ki je pri produkciji filmov, sprejetih v sofinanciranje, sodelovala s storitvami v višini 5.099.679 EUR (javno dostopni podatki SFC). V zvezi z dejavnostjo Filmskega studia Viba film Ljubljana je treba premisliti o novih, učinkovitejših poslovnih modelih delovanja na tem področju.

V javni interes na področju filmske in avdiovizualne dejavnosti sodijo:

- zagotavljanje pogojev za razvoj in kakovost filmske, kinematografske in avdiovizualne dejavnosti v vseh fazah t. i. kinematografske verige, od razvoja prek produkcije, promocije, distribucije in prikazovanja, hrambe in varovanja filmske dediščine, do filmske vzgoje in izobraževanja ter festivalske dejavnosti,
- dostopnost in gledanost kakovostnih kinematografskih in avdiovizualnih del v Sloveniji ter slovenskih filmskih in avdiovizualnih del v mednarodnem prostoru,
- razvoj in delovanje trga kinematografskih in avdiovizualnih del.

Dolgoletna odsotnost celovite vizije razvoja kinematografskega in avdiovizualnega področja, osredotočanje predvsem na vidik produkcije in neupoštevanje celotne kinematografske verige, nezadostna javna finančna podpora področju filma in avdiovizualni dejavnosti ter kadrovske težave se danes kažejo predvsem v naslednjih problemih: nekontinuirana proizvodnja nacionalnega filmskega programa, pomanjkanje srednjeročne programske strategije in jasno opredeljenih ciljev na področju nacionalnega filmskega programa, vprašanje statusa in odgovornosti filmskih producentov (večinoma gre za produkcijske hiše, ki brez javne finančne pomoči ne bi zmogle opravljati svoje dejavnosti), premajhna povezanost med SFC ter RTV Slovenija pri nastajanju, produkciji in promociji slovenskega filma, pomanjkanje načrtna promocije slovenskega filma, deficitarnost na področju specifičnih tehničnih filmskih poklicev ter nerazvitost trga kinematografskih in avdiovizualnih del. Prav tako smo še vedno soočeni z nezadostno prisotnostjo filmske vzgoje in izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah ter mankom univerzitetnega študija zgodovine in teorije filma. S cilji in ukrepi odgovarjamo na to stanje.

Cilji in ukrepi

1. Višja gledanost kakovostnih slovenskih in evropskih kinematografskih in avdiovizualnih del ter kakovostnih kinematografskih in avdiovizualnih del kinematografij tretjih držav.

Ukrepi:

- sofinanciranje kakovostne kinematografske in avdiovizualne produkcije z večjim promocijskim in distribucijskim potencialom,

- ob selektivni shemi sofinanciranja vzpostavitev nove sheme državnih pomoči novim kinematografskim in avdiovizualnim projektom za javno prikazovanje, na podlagi katere se bodo sredstva dodeljevala glede na gledanost in uspešnost prijavitelja,
- finančne spodbude za distribucijske modele (denimo video na zahtevo ipd.), ob pogoju recipročnega vlaganja prejemnikov sredstev nazaj v filmsko in avdiovizualno produkcijo,
- dolgoročna podpora festivalom kakovostnega filma, art kino mreži, projektom promocije kakovostnega filma in projektom filmske vzgoje kot bistvenih orodij pri dvigovanju filmske kulture in pismenosti (prehod na večletno financiranje),
- podpora kinematografski distribuciji kakovostnih slovenskih in evropskih filmov ter filmov kinematografij iz tretjih držav,
- vzpostavitev metodologije merjenja števila in gledanosti prikazanih slovenskih in evropskih filmov ter avdiovizualnih del in filmov kinematografij tretjih držav v televizijskih in spletnih medijih ter javna dostopnost izmerjenih podatkov in podatkov o gledanosti filmov na spletni strani SFC (za pridobitev podlage za učinkovitejše načrtovanje programskega sofinanciranja in distribucije),
- prilagoditev javnega predvajanja kinematografskih in avdiovizualnih del za senzorno ovirane,
- v sodelovanju s SFC, Slovensko kinoteko in ministrstvom, pristojnim za šolstvo, priprava strokovnih podlag za vključitev filmske vzgoje v šolski kurikulum,
- večja vloga RTV Slovenija pri promociji kakovostnih slovenskih kinematografskih in avdiovizualnih del, še zlasti v obliki promocijskih ali tematskih oddaj, prispevkov, napovednikov ipd.

Pojasnilo: Ukrepi predvidevajo prednostno sofinanciranje kakovostnih kinematografskih in avdiovizualnih projektov, ki bodo na podlagi ciljno določenega občinstva dosegali večjo gledanost v vseh sedanjih in prihodnjih distribucijskih modelih. Učinke bo mogoče izmeriti v vsakoletnem povprečju gledanosti novih kinematografskih in avdiovizualnih del, številu odkupljenih del s strani izdajateljev televizijskih medijev, odkupljenih licencah za javno mednarodno predvajanje, doseganju oziroma povečevanju zakonsko predpisanih deležev evropskih avdiovizualnih del in evropskih avdiovizualnih del neodvisnih producentov v televizijskih programih in avdiovizualnih medijskih storitvah na zahtevo ter slovenskih avdiovizualnih del kot tudi avdiovizualnih del neodvisnih producentov v letnem oddajnem času televizijskih programov RTV Slovenija.

Ukrepi predvidevajo tudi oblikovanje nove sheme državne pomoči pri realizaciji novih kinematografskih in avdiovizualnih del na podlagi gledanosti in uspešnosti prijavitelja. Na ta način bo izoblikovan dinamičen in odziven model podpore filmski produkciji. Prilagoditev javnega predvajanja kinematografskih in avdiovizualnih del za senzorno ovirane predvideva opremljenost teh del s podnapisi za gluhe in gluhoneme ter zvočno opremo za slepe in slabovidne. Ukrep zadeva predvsem kinematografska in avdiovizualna dela, podprta z javnimi sredstvi.

Vsebinsko ukrepi sledijo spremembi poslovnih modelov pri produkciji in distribuciji avdiovizualnih del, ki je nastopila z razvojem svetovnega spleta in digitalne tehnologije. Konkreten predlog tako zadeva omogočanje zagonskega financiranja novih distribucijskih modelov pod pogojem, da prejemnik javnih sredstev investira v produkcijo novih kinematografskih ali avdiovizualnih del. Ukrep bo vplival na razvoj spletne distribucije kinematografskih in avdiovizualnih del, posledično pa reguliral tudi spoštovanje avtorskih in sorodnih pravic glede na čedalje večjo težavo piratstva.

Bistven element za dolgoročno povečanje števila gledalcev je vključitev filmske vzgoje in izobraževanja v šolski kurikulum. Ministrstvo za kulturo bo prevzelo pobudo za oblikovanje strokovnih podlag s področja filmske zgodovine in teorije.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU. Za kakovostno in raznoliko produkcijo, podprto z javnimi sredstvi, bi potrebovali 10.000.000 EUR na letni ravni. Pri oceni optimalne višine sredstev smo upoštevali letno povprečje 10.000.000 EUR programskih sredstev za financiranje dejavnosti Slovenskega filmskega centra in Filmskega studia Viba film Ljubljana, 1.000.000 EUR za letno sofinanciranje avdiovizualnih del in letno 4 odstotke oziroma okvirno 3.500.000 EUR iz prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, namenjenega za sofinanciranje in koprodukcijsko sodelovanje pri avdiovizualnih in kinematografskih delih za javno prikazovanje. K tej oceni smo dodali še 800.000 EUR za javno vlaganje v nove modele distribucije. Za obdobje 2014–2017 bi bila tako potrebna sredstva v višini 14.700.000 EUR na leto.

Odgovornost: MK, SFC, Filmski studio Viba film Ljubljana, Slovenska kinoteka, RTV Slovenija.

Kazalniki⁴:

- število gledalcev v slovenskih kinematografih (2012: 2.637.830);
- povprečje gledanosti sofinanciranih slovenskih kinematografskih in avdiovizualnih del v kinematografskem predvajanju (2012: 7.282 gledalcev povprečno na film; 2017: 15.000);
- povprečje gledanosti kakovostnega evropskega filma in filmov iz kinematografij tretjih držav, distribuiranih v art kino mreži (2012: 10.033 gledalcev povprečno na prikazovalca; 2017: 14.000);
- povprečje gledanosti slovenskih in evropski filmov ter filmov iz kinematografij tretjih držav, prikazanih v distribuciji na celotnem ozemlju Slovenije (2012 si je 211 takih filmov povprečno ogledalo 3.038 gledalcev);
- število odkupljenih filmov, sofinanciranih z javnimi sredstvi, s strani izdajateljev televizijskih medijev;
- število odkupljenih licenc za javno predvajanje slovenskih filmov in avdiovizualnih del v mednarodnem prostoru (2012: 3; 2017: 6);
- deleži evropskih avdiovizualnih del, evropskih avdiovizualnih del neodvisnih producentov v televizijskih programih in avdiovizualnih medijskih storitvah na zahtevo in slovenskih avdiovizualnih del kot tudi avdiovizualnih del neodvisnih producentov v letnem oddajnem času televizijskih programov Radiotelevizije Slovenija;
- število projektov, odobrenih po novi dodatni shemi sofinanciranja projektov po merilu gledanosti oziroma komercialne uspešnosti (2013: 0; 2017: 4);
- delež zasebnih vlaganj prejemnikov sredstev za zagon novih distribucijskih modelov v produkcijo (cilj: povečanje deleža zasebnih vlaganj prejemnikov sredstev za zagon novih distribucijskih modelov v produkcijo, od 10 % kot začetnega praga v letu 2014 do 35 % v letu 2017);
- število filmov, udeleženih na mednarodnih festivalih glede na kategorije festivalov in število nagrad (2012: 11 filmov na festivalih svetovnih

⁴ Javno dostopni podatki SFC, zbirni podatki o kinematografski distribuciji v letu 2012 v RS (Fivia d.o.o. Vojnik) ter podatki Art kino mreže – združenja kinematografov kakovostnega in umetniškega filma Slovenije, dostopni na <http://kinomreza.wordpress.com/>.

premier, specializiranih tekmovalnih festivalih in drugih pomembnih specializiranih tekmovalnih festivalih, 2017: 15; 2012: 6 nagrad na festivalih svetovnih premier, specializiranih tekmovalnih festivalih in drugih pomembnih specializiranih tekmovalnih festivalih, 2017: 8).

2. Večji trg za kinematografska in avdiovizualna dela.

Ukrepi:

- sprememba Zakona o Slovenskem filmskem centru, javni agenciji Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 77/2010, 40/2012-ZUJF), Zakona o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/2005, 109/2005-ZDavP-1B, 26/2009-ZIPRS0809-B (31/2009) in Zakona o medijih (Uradni list RS, št. 110/2006-UPB1, 36/2008-ZPOmK-1, 77/2010-ZSFCJA, 87/2011-ZAvMS, 47/2012) v smeri širitve pogojev za razvoj dejavnosti in trga,
- SFC oblikuje srednjeročno strategijo, v kateri še posebej opredeli:
 1. strokovno podlago za razpise v naslednjem petletnem obdobju, ki bodo temeljili na tematski in žanrski raznovrstnosti kinematografskih in avdiovizualnih del, na generacijski zastopanosti avtorjev, na opredelitvi ciljnega občinstva in povezovanju različnih nosilcev produkcije;
 2. merila za uravnoteženo spodbujanje celovečernih prvencev glede na filme drugih avtorjev, pri čemer se določi najvišji zgornji prag financiranja posameznega filma;
 3. nominalno omejitev financiranja zgornje vsote posameznega celovečernega filma, ob upoštevanju spodbujanja večjega deleža zasebnih vlaganj in pridobljenih sredstev EU;
 4. obseg in število velikih nacionalnih filmov v naslednjem srednjeročnem obdobju, med njimi tudi povečanje deleža filmov za otroke in mladino;
 5. ukrepe za razvoj scenaristike;
 6. prednostna merila in način sofinanciranja razvoja, realizacije in distribucije filmov kot tudi drugih filmskih projektov (festivali, filmska vzgoja) z že zagotovljenimi sredstvi EU (program Ustvarjalna Evropa ipd), sredstvi iz drugih virov financiranja ali na podlagi drugih zagotovljenih paritetnih sredstev;
 7. natančna merila za dodeljevanje avtomatične sheme pomoči kinematografskim in avdiovizualnim delom.
- učinkovitejše izkoriščanje evropskih sredstev (Eurimages, podprogram Media v okviru Ustvarjalne Evrope);
- zvišanje odstotka zbranega prispevka za programe in storitve RTV Slovenije, ki ga ta nameni za financiranje avdiovizualnih in kinematografskih del neodvisnih producentov in koprodukcijsko sodelovanje pri avdiovizualnih in kinematografskih delih za javno in/ali kinematografsko predvajanje (vsaj 4 %). RTV Slovenija pri tem sama določi pogoje in kriterije, na podlagi katerih bo izbrala projekte za financiranje oziroma za koprodukcijsko sodelovanje;
- uvedba dodatne sheme finančne pomoči (denarne spodbude) za tuje producente, katerih produkcijska dejavnost je vezana na ozemlje RS, ob upoštevanju kulturnega testa in višine porabljenih sredstev na ozemlju RS;
- uvedba novih zunajproračunskih virov v obliki prispevkov, oblikovanih na podlagi določenega odstotka letnega bruto prihodka oziroma izvedenih storitev vseh udeležencev v kinematografski verigi (izdajatelji televizijskih programov, kabelski, mobilni, satelitski in internetni operaterji, distributerji, prikazovalci, ponudniki komercialnih televizijskih vsebin ter ponudniki videa na zahtevo). Sredstva se v dogovorjenih deležih in pod

pogoji, ki jih opredeli SFC, namenijo za celoto sofinanciranih programov in projektov s področja avdiovizualne in kinematografske dejavnosti, ki so v javnem interesu (produkcija kakovostnih slovenskih kinematografskih in avdiovizualnih del, distribucija in prikazovanje kakovostnih kinematografskih in avdiovizualnih del, promocija filma, festivalske dejavnosti, programi kulturne vzgoje itd.);

- oblikovanje sveta SFC, v katerem so zastopani predstavniki vseh členov kinematografske verige: avtorji in producenti, distributerji in prikazovalci, kabelski, mobilni, satelitski in internetni operaterji, RTV Slovenija, prikazovalci komercialnih televizijskih vsebin in ponudniki videa na zahtevo, filmske vzgoje in promocije filma.

Pojasnilo: Ukrepi vključujejo pripravo zakonskih rešitev za kvalitetnejšo, fleksibilno, učinkovito in številčnejšo filmsko in avdiovizualno produkcijo. Ob upoštevanju programske poslovne avtonomije RTV Slovenija so usmerjeni tudi k bolj ciljni opredelitvi uresničevanja javnega interesa RTV Slovenija pri sofinanciranju kinematografskih in avdiovizualnih projektov neodvisnih producentov in koprodukcijskega sodelovanja pri kinematografskih in avdiovizualnih delih za javno, televizijsko in kinematografsko predvajanje. Za ta namen mora RTV Slovenija v okviru zbranega prispevka za programe in storitve nameniti najmanj štiri odstotke zbranih sredstev. SFC izvaja programsko razvojno usmeritev sofinanciranja kinematografskih in avdiovizualnih projektov z namenom čim širšega zagotavljanja uresničevanja javnega interesa. To pomeni stroškovno učinkovito dodeljevanje sredstev glede na merila kulturne vsebine in doseganja gledalcev: tematsko in žanrsko raznovrstna filmska produkcija, celovita generacijska zastopanost avtorjev, omogočanje razvoja novih avtorskih generacij (debitantov in režiserjev drugega celovečernega filma), povečanje deleža filmov za otroke in mladostnike, zagotavljanje večjega deleža občinstva ter programski razpon, ki omogoča kontinuiran ustvarjalni in profesionalni razvoj izvajalcev kinematografskih in avdiovizualnih del.

Z namenom, da bi povečali trg kinematografskih in avdiovizualnih del, ukrepi vsebujejo tudi dodatno shemo državne pomoči, in sicer v obliki sheme pomoči, dodeljene kot povrnitev deleža izdatkov za dejavnost tuje filmske produkcije ob dovoljeni višini pogojevanega odstotka teritorializacije porabe in upoštevanju kulturnega testa. Gre za celovit paket pogojev, potrebnih za povečanje konkurenčnosti filmske industrije in vzpostavljanje Slovenije kot privlačne lokacije za snemanje in filmsko produkcijo. Pozitivni učinek, ki ga pričakujemo, je posredno povečanje uporabe avdiovizualnih storitev na ozemlju Slovenije, sodelovanje ustvarjalnih in izvedbenih delavcev v avdiovizualnem sektorju ter izpopolnjevanje, rast in konkurenčnost avdiovizualnega sektorja. Ukrep, ki ga poznajo številne države, ima tudi pozitivne gospodarske učinke.

Za doseg cilja je treba povečati učinkovitost črpanja sredstev EU (Eurimages, podprogram Media v okviru Ustvarjalne Evrope) in število projektov v mednarodnih koprodukcijah. V letu 2012 smo namreč Eurimagesu vplačali 116.235 EUR članarine, slovenski producenti pa so prejeli podporo v višini 97.900 EUR. Tudi uspešnost črpanja sredstev iz programa Media, namenjenih za razvoj projektov, je bila komaj 1,09-odstotna (ali 170.291,32 EUR) glede na celotno višino dodeljenih sredstev. Manjše črpanje je delno sicer pogojeno z zmanjševanjem proračunskih sredstev.

Z uvedbo dodatne sheme finančne pomoči (denarne spodbude) za tuje producente in oblikovanjem prednostnih meril pri javnih razpisih za doseganje večjih odstotkov zasebnega vlaganja v slovenska filmska in avdiovizualna dela, filmsko industrijo in izvoz filmskih produktov želimo povišati delež zasebnih sredstev, namenjen filmski produkciji.

Kot nove zunajproračunske finančne vire za celoto sofinanciranih programov in projektov s področja avdiovizualne in kinematografske dejavnosti (produkcija,

distribucija, promocija in prikazovanje kakovostnega filma, drugi filmski projekti in programi, kot so festivali, filmska vzgoja, filmska stroka) ministrstvo predlaga tudi nove prihodke s strani vseh udeležencev v kinematografski verigi. Natančnejši postopki in obveznosti ter pravice bodo oblikovani po predhodni preučitvi trga, možnih modelov zunajproračunskih virov, sorazmernosti ukrepov, načina črpanja, porabe in nadzora nad porabo teh sredstev ter konsenzom med glavnimi nosilci v postopku produkcije, distribucije, prikazovanja in eksploatacije. Prav tako se v okviru teh ukrepov kot možnost novega finančnega vira preuči črpanje sredstev iz eksploatacije sofinanciranih kinematografskih in avdiovizualnih del s strani SFC. Oblikuje se tudi nov svet Slovenskega filmskega centra, v katerem so zastopani predstavniki vseh členov kinematografske verige: avtorji in producenti, distributerji in prikazovalci, kabelski, mobilni, satelitski in internetni operaterji, RTV Slovenija, prikazovalci komercialnih televizijskih vsebin in ponudniki videa na zahtevo, filmske vzgoje in promocije filma. Tako sestavljen svet predstavlja podlago za soudeležbo vseh akterjev na področju filma oziroma kinematografije pri oblikovanju celovite politike na področju filma.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru sredstev, navedenih pod ciljem 1, ter od leta 2015 tudi letno 3.000.000 EUR za dodatno shemo pomoči, dodeljeno kot delež izdatkov za dejavnost tuje filmske produkcije na ozemlju Slovenije ob upoštevanju kulturnega testa.

Odgovornost: MK, MF, SFC, Filmski studio Viba film Ljubljana, RTV Slovenija, lokalne skupnosti.

Kazalniki⁵:

- število koprodukcijskih filmov z večinskim slovenskim deležem, pri katerih se postopoma večja odstotek tujih koprodukcijskih vlaganj (2012: 1; 2017: 6);
- povprečni delež zasebnih vlaganj v projektih, sofinanciranih z javnimi sredstvi, letno;
- število režijskih prvencev in drugih celovečernih filmov: najmanj en celovečerni igrani ali dokumentarni režijski prvenec ali drugi celovečerni film v karieri na leto;
- višina sredstev, črpanih na podlagi nadnacionalnih evropskih programov za financiranje kinematografskih in avdiovizualnih del, prikazano v odstotnem razmerju do celotne višine razpoložljivih sredstev (črpanje sredstev iz evropskega koprodukcijskega sklada Eurimages – leta 2012 nam je uspelo izčrpati 97.900 EUR, to pomeni, da smo ob upoštevanju vplačane članarine v višini 116.235 EUR prejeli 18.335 EUR manj, kot smo vplačali; leta 2014 načrtujemo povečanje za 25 odstotkov, leta 2017 pa povečanje za 30 odstotkov glede na leto 2014; črpanje sredstev iz novega programa Media v sklopu razvoja projektov – leto 2012: 170.291,32 EUR ali 1,09 % glede na celotno višino dodeljenih sredstev, do leta 2017 povišati odstotek črpanih sredstev na 6 do 7 %);
- število kinematografskih in avdiovizualnih del, nastalih v koprodukciji z RTV Slovenija in drugimi izdajatelji televizijskih programov na celotnem nacionalnem multipleksu prizemne digitalne radiodifuzije

⁵ Javno dostopni podatki SFC, podatki o črpanju evropskih sredstev so iz poročila Eurimages, dostopni na http://www.coe.int/t/dg4/eurimages/default_en.asp in Media Desk Slovenija, dostopni na <http://mediadesk.si/>.

- (število filmov in avdiovizualnih del neodvisnih producentov, nastalih v koprodukciji z RTV Slovenija: leto 2012: 13; 2017: 20);
- število tujih kinematografskih filmov in avdiovizualnih del (igranih in dokumentarnih del za televizijsko predvajanje, televizijske nadaljevanke, nanizanke), posnetih na območju Slovenije (2014: 4; 2017: 6);
- znesek porabe tujih produkcij oziroma producerskih hiš v Republiki Sloveniji.

3. Razvoj kinematografske mreže in krepitev programov filmske kulture.

Ukrepa:

- širitev in razvoj mreže art kinematografov v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi in s tem večanje dostopnosti kakovostnega filma na celotnem ozemlju Slovenije,
- večletni programski razpisi za sofinanciranje art kinematografov in programov filmske vzgoje (na način sofinanciranja javnih kulturnih programov), ob nujni udeležbi financiranja s strani lokalnih skupnosti.

Pojasnilo: Potrebno je zagotoviti nadaljnji obstoj celotne kinematografske mreže prikazovalcev (bodisi javnih zavodov v ustanoviteljstvu občin bodisi zasebnih podjetij). Za prihodnji razvoj art kino mreže sta nujna finančno in vsebinsko sodelovanje lokalnih skupnosti ter povezovanje kulturnih in izobraževalnih ustanov z drugimi sektorji (gospodarstvo, turizem). Drugi ukrepi, ki spodbujajo povezovanje in omogočajo dostopnost filmskih in avdiovizualnih vsebin, so povzeti v poglavjih *Digitalizacija* ter *Kulturno-umetnostna vzgoja*.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 860.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev na letni ravni, 60.000 EUR dodatno na letni ravni (sredstva EU).

Odgovornost: MK, SFC, Slovenska kinoteka, lokalne skupnosti, Art kino mreža Slovenije.

Kazalniki⁶:

- število kinematografov v art kino mreži (2012: 25; 2017: 30);
- število sofinanciranih art kino programov (2012: 14; 2017: 20);
- število sofinancirane distribucije tujih kakovostnih evropskih in umetniških filmov (2012: 7; 2017: 20);
- delež prikazanih del iz nacionalne kinematografije, evropskih kinematografij in kinematografij iz tretjih držav na celotnem ozemlju Slovenije (2012: 53 %; 2017: 60 %);
- povprečno število gledalcev slovenskih in evropskih filmov ter filmov kinematografij tretjih držav (2012: 10.033 (na prikazovalca v okviru art kino mreže); 2017: 14.000 (na prikazovalca v okviru art kino mreže)).

4. Boljša izraba digitalnih tehnologij.

Ukrepa:

⁶ Javno dostopni podatki SFC, podatki Art kino mreže – združenja kinematografov kakovostnega in umetniškega filma Slovenije, dostopni na <http://kinomreza.wordpress.com/>.

- dokončanje digitizacije kinematografov, ki v večinskem odstotku prikazujejo nacionalna in evropska kinematografska dela ter dela kinematografij tretjih držav, do leta 2014 ob sodelovanju lokalnih skupnosti,
- večanje digitaliziranega fonda slovenske filmske dediščine s ciljem dostopnosti in uporabe v kulturne, vzgojno-izobraževalne in komercialne namene.

Pojasnilo: Dokončanje digitizacije kinematografov s kakovostnimi filmskimi programi je nujni pogoj za ohranitev in nadaljevanje kinematografske distribucije kakovostnih slovenskih in evropskih filmov ter filmov kinematografij tretjih držav. V letu 2013 nam bo uspelo s pomočjo lokalnih skupnosti digitalno opremiti 8 kinematografov, skupaj jih bo tako digitiziranih 11, leta 2014 načrtujemo še digitizacijo preostalih 10. Z drugim ukrepom želimo v skladu s prednostnimi merili začeti kontinuirano sofinanciranje digitalizacije slovenske filmske dediščine, saj gre za področje, na katerem izrazito zaostajamo. Ta merila so: kulturni in zgodovinski pomen, dostopnost, urejenost avtorskih pravic, tehnični standardi. Cilj digitalizacije je dostopnost gradiva in njegova javna uporaba. V okviru kazalnikov bomo upoštevali predvsem celovečerne filme, vendar digitalizacija filmske dediščine vključuje tudi vse ostale dolžine, žanre in vsebine, ki bodo ustrezali prednostnim merilom.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 750.000 EUR za digitalizacijo slovenske filmske dediščine, 150.000 EUR za digitizacijo kinematografov, ki v večinskem odstotku prikazujejo nacionalna in evropska kinematografska dela ter dela kinematografij tretjih držav.

Odgovornost: MK, SFC, RTV Slovenija, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije, Slovenska kinoteka, lokalne skupnosti.

Kazalniki⁷:

- število kinematografov, ki predvajajo art kino programe z digitalno opremo za predvajanje (2013: 11; 2014: 21);
- število novih digitaliziranih projektov slovenske filmske dediščine, ki so javno dostopni (2012: 3; 2017: najmanj 15);
- število obiskov spletnih strani za ogled ali dostop do podatkov o filmski dediščini.

5. Prostorska rešitev za kakovostno hrambo slovenske filmske dediščine.

Ukrep: izdelava projekta, ki bo zagotovil dolgoročno in kakovostno urejeno hrambo slovenske filmske dediščine.

Pojasnilo: Ukrep obsega preverbo optimizacije hrambe, uporabe in predstavljanja filmske dediščine v okviru obstoječih kulturnih ustanov ter izdelavo projekta za rešitev ustrezne in trajne prostorske ureditve hrambe slovenske filmske dediščine in kinotečnega arhiva. Arhiv RS in Slovenski filmski arhiv pri Arhivu RS, Slovenska kinoteka, RTV Slovenija in SFC proučijo organizacijske ureditve ter primere dobrih praks na področju Evropske unije in širšega območja, proučijo možne optimizacije, predlagajo konkretne organizacijske, tehnološke in infrastrukturne rešitve ter jih

⁷ Podatki iz poročila Slovenske kinoteke ter Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu RS Ministrstvu za kulturo, podatki Art kino mreže – združenja kinematografov kakovostnega in umetniškega filma Slovenije, dostopni na <http://kinomreza.wordpress.com/>.

finančno ovrednotijo. Obenem Slovenski filmski arhiv v sodelovanju s Slovensko kinoteko, RTV Slovenija, SFC in muzeji, ki hranijo filmski arhiv, izdelava natančno evidenco vsega filmskega arhiva v Sloveniji.

Čas izvedbe: 2015.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: Slovenska kinoteka, MK, RTV Slovenija, Slovenski filmski arhiv pri Arhivu RS, SFC.

Kazalnika:

- izdelan projekt za kakovostno in trajno hrambo slovenske filmske dediščine in kinotečnega arhiva;
- celovita evidenca filmskega arhiva v Sloveniji.

3. UPRIZORITVENE UMETNOSTI

Oder kot zrcalo družbe in posameznika.

Javni interes

Izvajalci javnih kulturnih dobrin na področju uprizoritvenih umetnosti so nacionalni javni zavodi, katerih ustanoviteljica je država, občinski javni zavodi, katerih ustanoviteljice so lokalne skupnosti, nevladne organizacije (NVO) in samostojni ustvarjalci na področju kulture. V neformalno mrežo slovenskih institucionalnih gledališč, sofinancirano iz državnega proračuna, je vključenih 13 slovenskih gledališč: 12 javnih zavodov, od tega 3 nacionalni, in Slovensko stalno gledališče v Trstu. Iz državnega proračuna podpiramo tudi programsko in projektno dejavnost NVO ter delovanje uprizoritveno-vadbenega prostora Stara mestna elektrarna – Elektro Ljubljana (SME). V letu 2012 je bilo v okviru dejavnosti NVO podprtih 14 programov in 32 večletnih projektov ter programsko upravljanje SME. V okviru iz državnega proračuna sofinancirane dejavnosti javnih zavodov in NVO v letu 2012 beležimo 257 premier – 102 v produkciji javnih zavodov in 155 v produkciji NVO, ki so imele 1.857 ponovitev – 1.730 v produkciji javnih zavodov in 514 v produkciji NVO, kar je povprečno 17 ponovitev na premiero v javnih zavodih in 3 ponovitve na premiero v NVO. V okviru dejavnosti javnih zavodov in NVO so izvajalci v letu 2012 izvedli 7.336 javnih nekomercialnih prireditev – 4.899 v javnih zavodih in 2.437 v okviru NVO, ki si jih je ogledalo 1.149.271 gledalcev – 802.625 v javnih zavodih in 346.640 v okviru NVO, kar je povprečno 163 gledalcev na prireditev v javnih zavodih in 142 gledalcev na prireditev v okviru NVO⁸.

Javni interes na področju uprizoritvene umetnosti zajema:

- produkcijo,
- postprodukcijo,
- mednarodno sodelovanje,
- nadaljnji razvoj in soobstoj raznolikosti umetniških izrazov in uprizoritvenih praks,
- pisanje in uprizorjanje nove slovenske dramatike,
- znanstveno, strokovno, praktično, avtorsko in kritiško refleksijo, ki upošteva najnovejše sodobne uprizoritvene prakse,
- ohranjanje, proučevanje in predstavitev dediščine s področja uprizoritvene umetnosti,
- dostopnost do javnih kulturnih dobrin s področja uprizoritvene umetnosti,
- informatizacijo in digitalizacijo,
- izobraževanje in usposabljanje,
- razvoj namenske infrastrukture in posodobitev opreme ter
- vzpostavitev kvalitetnega delovnega okolja za mlade, uveljavljajoče se ustvarjalce.

Ključni izzivi in s tem naloge kulturne politike v naslednjem obdobju so vzpostavitev kvalitetnega in učinkovitega okolja za vrhunsko produkcijo in posredovanje na področju uprizoritvenih umetnosti, dvig njihovega ugleda ter večja dostopnost do javnih kulturnih dobrin. Slovensko gledališče je tradicionalno eno najmočnejših in najprodornejših področij v slovenski umetnosti, zato so cilji in ukrepi usmerjeni v ohranitev in krepitev njegove vloge tistega področja ustvarjalnosti, ki slehernika nagovarja in spodbuja k refleksiji.

⁸ Podatki celotnega poglavja o uprizoritvenih umetnostih izhajajo iz letnih finančnih in vsebinskih poročil izvajalcev programov in projektov Ministrstvu za kulturo ter iz poročil o izvajanju nacionalnega programa za kulturo v obdobju 2005-2011, dostopnih na http://www.arhiv.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/porocila_in_podatki/.

Cilji in ukrepi

1. Povečati dostopnost kakovostne gledališke produkcije.**Ukrepi:**

- do leta 2017 zmanjšanje števila premier v produkciji NVO za najmanj 20 % in ne povečati števila premier v produkciji javnih zavodov,
- do leta 2017 povečanje obsega postprodukcije na povprečno najmanj 20 ponovitev na produkcijo v produkciji javnih zavodov in najmanj 5 ponovitev na produkcijo v produkciji NVO,
- načrtno spodbujati sodelovanje v obliki koprodukcij med javnimi zavodi, med javnimi zavodi in NVO in med NVO s prednostno obravnavo pri neposrednem pozivu in javnih razpisih,
- načrtno vključevati gostujoče predstave v abonmajsko ponudbo in s tem povečati dostopnost kakovostne gledališke produkcije v mreži gledališč na celotnem slovenskem kulturnem prostoru,
- načrtno spodbujati gostovanja in izmenjave najbolj kakovostnih domačih gledaliških stvaritev v tujini,
- dopolniti Navodila za določanje višine sredstev za financiranje javne službe v javnih zavodih, javnem skladu in javnih agencijah na področju kulture iz državnega proračuna za posamezno proračunsko leto (dostopno na [http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakon odaja/2013/Navodilo_2013_JZSA.pdf](http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Zakon%20odaja/2013/Navodilo_2013_JZSA.pdf)) ter uvesti prednostne kriterije v javnih razpisih v smeri zgornjih treh ukrepov, predlagati občinam podobne dopolnitve in prednostne kriterije, v njihovih dokumentih in razpisih,
- javnim zavodom zagotoviti pogodbo o večletnem financiranju njihovih programov ter s tem omogočiti večletno načrtovanje izvajanja programov,
- ciljno podpirati projekte mladih producentov, avtorjev in režiserjev ter vključevanje produkcij mladih ustvarjalcev v programe javnih zavodov in NVO,
- ciljno podpreti uvedbo abonmajev, ki zajemajo najbolj kakovostne produkcije več izvajalcev in v sodelovanju z občinami in mrežo kulturnih domov zagotoviti izvedbo teh ciljno oblikovanih abonmajev v najmanj 8 kulturnih domovih po Sloveniji,
- ciljna podpora široko dostopnemu brezplačniku (po vzoru Bukle), ki bo promoviral aktualno uprizoritveno produkcijo in dejavnost ter široko javnost spodbujal k obisku gledaliških predstav in drugih produkcij s področja uprizoritvene umetnosti.

Pojasnilo: Vsi ukrepi so namenjeni izboljšanju produkcijskih pogojev ter utrjevanju povezovanja in sodelovanja na različnih ravneh (programsko povezovanje, koprodukcijsko sodelovanje med izvajalci, infrastrukturno povezovanje in podobno) s ciljem, da se poveča kakovost gledališke produkcije, da se razvija in izkorišča potencial umetniških ansamblov in da se poveča dostopnost javnih kulturnih dobrin s področja uprizoritvene umetnosti. V zadnjih letih narašča število premier, predvsem v produkciji NVO, in upada število ponovitev. Povečevanje števila premier ne prispeva k večji kvaliteti produkcije niti k njeni dostopnosti. Z zmanjševanjem števila sofinanciranih produkcij in povečevanjem postprodukcije (tudi s koprodukcijami: med javnimi zavodi, med NVO, med javnimi zavodi in NVO; izmenjavami predstav javnih zavodov v abonmajskem sistemu, vključevanjem produkcij NVO v abonmaje javnih zavodov, vpeljevanjem novih abonmajev s produkcijami več različnih izvajalcev) bomo vzpostavili pogoje za bolj kvalitetno produkcijo (več sredstev za

produkcijo, daljši čas študija in podobno) in zvišanje števila gledalcev na uprizoritve.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število premier (2012: 257 - 102 javni zavodi in 155 NVO; 2017: največ 120 v produkciji NVO in največ 102 v produkciji javnih zavodov);
- povprečno število ponovitev na produkcijo (2012: 17 javni zavodi in 3 NVO; 2017: najmanj 20 javni zavodi in 5 NVO);
- delež prihodkov od prodanih vstopnic (2009: JZ 16,5%, do 2017: 20 %; NVO do l. 2017 povečanje vsaj za 10%);
- število javnih nekomercialnih prireditev (2012: 7.336; 2017: 8.000);
- število koprodukcij (2012: 121; 2017: 135), od tega najmanj 2 večji koprodukciji med SNGji;
- število gledalcev (2012: 1.149.271; 2017: najmanj 1.210.000);
- število gledalcev na prireditve (2012: 163 javni zavodi, 142 NVO; 2017: najmanj 172 javni zavodi in 150 NVO);
- število podprtih projektov mladih producentov, avtorjev in režiserjev (2012: 3; 2017: 8).

2. Razvoj in boljša organiziranost stroke s področja uprizoritvenih umetnosti.

Ukrepi:

- sprememba sklepa o ustanovitvi Slovenskega gledališkega muzeja,
- preoblikovanje Slovenskega gledališkega muzeja v Inštitut za odrske umetnosti,
- Inštitut za odrske umetnosti kot točka povezovanja vseh akterjev na področju uprizoritvenih umetnosti, gledališke mreže, ustvarjalcev, AGRFT, krovnih društev in podobno.

Pojasnilo: Slovensko gledališče je kljub svoji vlogi znotraj slovenske kulturne zgodovine premalo prisotno v slovenski zavesti in širši zavesti evropskega gledališkega prostora, saj posamezne predstavitve, uspehi in dejavnosti slovenskega gledališča ne dobijo ustrezne refleksije in kontekstualizacije. Obenem stroka na področju uprizoritvenih umetnosti deluje precej nepovezano, zato so učinki nesistematični in razpršeni. Slovenski gledališki muzej bo s preoblikovanjem v Inštitut za odrske umetnosti dobil naslednje naloge: nadaljevanje nalog Slovenskega gledališkega muzeja, raziskovanje slovenske izvirne dramatike in uprizoritvenih praks; skrb za promocijo slovenske dramatike in gledališča v tujini; skrb za gledališko dediščino in njeno predstavitev doma in v tujini; digitalizacija gledališke dediščine in sodobnega gledališkega dogajanja; razvoj, posodobitev in upravljanje gledališkega portala SiGledal kot osrednjega nacionalnega gledališkega portala. Eden od temeljev za izvajanje poslanstva že obstaja v poslanstvu in dejavnosti Slovenskega gledališkega muzeja, ki se bo preobrazil v sodoben gledališki inštitut, povezal že obstoječe dejavnosti s področja delovanja Inštituta, ki jih že izvajajo na posamični ravni posamezna gledališča, AGRFT in drugi izvajalci, ter vzpostavil mrežo in enoten sistem, ki bo zagotavljal izvajanje navedenih nalog za celotno področje slovenske odrske umetnosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK.

Ocena finančnih sredstev: razpoložljiva sredstva Slovenskega gledališkega muzeja in dodatna sredstva v skupni višini 590.000 EUR, od tega 210.000 EUR sredstev EU.

Kazalniki:

- v letu 2015 vzpostavitev Inštituta za odrske umetnosti;
- število prevedenih slovenskih dram v tuje jezike;
- število uprizoritev slovenskih dram v tujini;
- število digitaliziranih enot gledališke dediščine in sodobnega gledališkega dogajanja.

3. Večji obseg vrhunske produkcije na področju sodobnega plesa in večja prepoznavnost sodobnega plesa.

Ukrepa:

- ciljni razpis za dvig obsega in kakovosti produkcije in postprodukcije sodobnega plesa na nacionalni ravni,
- postavitev montažnega studia kot vadbenega in produkcijskega prostora.

Pojasnilo: Več kot 25 let po ustanovitvi prve profesionalne skupine sodobnega plesa v Sloveniji, izredno razvejeni produkcijski aktivnosti ter umetniških uspehih v nacionalnem in mednarodnem prostoru je profesionalizacija sodobnega plesa osnovni cilj v okviru javnega interesa na področju sodobnega plesa. Z zagotovitvijo sredstev za izvedbo ciljnega razpisa, ki bo odprl možnosti za zaposlovanje ustvarjalcev ter organizacijo in izvedbo določenih podpornih dejavnosti, pomembnih za razvoj in profesionalizacijo področja (kot so npr. redni plesni profesionalni treningi, izobraževanje in usposabljanje, predstavitev, promocija, raziskovanje, dokumentiranje in zgodovinenje sodobnega plesa), bodo zagotovljeni osnovni pogoji za ustvarjanje večjih in zahtevnejših produkcij ter prepoznavnost sodobnega plesa. Postavitev montažnega studia bo ublažila kronično pomanjkanje vadbenih prostorov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 300.000 EUR na leto za zaposlitve; 150.000 EUR na leto za stroške delovanja (sredstva EU).

Odgovornost: MK.

Kazalniki:

- število novo zaposlenih ustvarjalcev s področja sodobnega plesa (2013: 0; 2014: najmanj 6);
- število angažiranih ustvarjalcev s področja sodobnega plesa (vsaj 50 na letni ravni);
- najmanj 4 premiere (z vsaj petimi ponovitvami na produkcijo) in 50 enot podpornih dejavnosti (predavanja, izobraževanja in usposabljanja, kulturno-umetnostna vzgoja, promocija, raziskovanje, dokumentiranje in podobno) s področja sodobnega plesa letno.

4. GLASBENE UMETNOSTI

S poudarkom na kakovosti in raznolikosti glasbenih žanrov do več kritičnih poslušalcev.

Javni interes

Področje glasbenih umetnosti vključuje vse zvrsti, prakse in vsebine, ki jih družijo raziskovanje zvoka in glasbeno ustvarjanje ter balet. Sem sodijo tradicionalne glasbene zvrsti, ki so se razvijale skozi dolgo zgodovino glasbene umetnosti: opera, komorna in orkestralna glasba, etno glasba, zborovsko petje in glasbeno-scenske predstave, kot tudi vsi sodobni načini glasbenega izražanja, ki so se uveljavili v 20. stoletju in so zajeti v naslednjih žanrih ter njihovih derivatih: jazz, rock, elektronska glasba, prosta improvizacija, zvočna instalacija, eksperimentalna glasba, hip hop, kantavtorstvo, audio-vizualni performans ipd. Na področju baleta pa so zajeti: klasični in neoklasični balet ter stilni plesi.

V javni interes na področju glasbenih umetnosti sodi podpiranje kakovostne produkcije in postprodukcije na področju, mednarodnih sodelovanj, naročil izvirnih glasbenih del in koreografij, glasbenega založništva, glasbeno-informacijske dejavnosti, arhiviranja, glasbene in baletne publicistike.

Po podatkih Statističnega urada je bilo v letu 2010 izvedenih približno 3.500 koncertnih dogodkov na 170 prizoriščih, ki si jih je ogledalo približno 1.180.000 obiskovalcev, v povprečju 337 na posamezen koncert. Od leta 2010 do danes beležimo upad obiska koncertnih prireditev, in sicer približno 30 % za koncerte znanih in uveljavljenih izvajalcev in kar 70 % za koncerte manj znanih in neuveljavljenih, povečini tudi mlajših izvajalcev. Še večji upad je zaslediti na področju prodaje zvočnih zapisov in muzikalij. Natančnejših evidenc o številu prodanih nosilcev zvoka slovenskih izvajalcev sicer ni, je pa vendarle znan podatek, da se za sodobne pristope kupovanja glasbe preko spleta na letni ravni odloča le 2 % aktivnega prebivalstva, hkrati pa spletna prodaja predstavlja več kot polovico vseh prodanih zvočnih zapisov in muzikalij.

Ključni izziv naslednjega obdobja zadeva vzpostavitev pogojev za vrhunsko slovensko glasbeno in baletno produkcijo, ki bo prepoznana s strani domačega in tujega občinstva. Obseg glasbenega občinstva se mora povečati, in sicer na način zagotavljanja teritorialno razpršene in kontinuirane dostopnosti kakovostnih in raznovrstnih vsebin ter skrbi za razvijanje ciljnega občinstva. Posebno pozornost bomo namenili tudi uveljavljanju področja kulturno umetniškega razvoja na področju avtorskega prava, in področju glasbenega trga, kjer lahko ob povezovanju vseh štirih stebrov (glasbena produkcija, koncertno posredovanje, promocija in distribucija) dosežemo boljše pogoje za kakovost in konkurenčnost slovenske glasbene ustvarjalnosti.

Cilji in ukrepi

1. Večja dostopnost in prepoznavnost kakovostne slovenske glasbe.

Ukrepi:

- vzpostavitev mreže koncertnih prizorišč,
- podpora koncertnim abonmajem, ki vključujejo gostovanja slovenskih nacionalnih ansamblov (kombinirani abonmaji), z namenom spodbujanja njihove mobilnosti ter dostopnosti na širšem nacionalnem teritoriju,
- spodbujanje kakovostnih koprodukcijskih sodelovanj, še posebej z referenčnimi tujimi partnerji, ki vnašajo zgled svežih in aktualnih ustvarjalnih pristopov v slovenski kulturni prostor,
- razvijanje ciljnega občinstva preko krepitve refleksije o glasbeni umetnosti (npr. kakovostni koncertni komentarji in pogovori, moderirani koncerti in predstave, okrogle mize),

- vzpostavitev enotnega informacijskega okna za dostopnost do raznolikih virov slovenske glasbene dediščine,
- preučitev možnosti vzpostavitve osrednje nacionalne zbirke za področje glasbene umetnosti, v okviru obstoječih zbirk muzejev in galerij,
- vključitev določbe o izjemi ali omejitvi avtorske in sorodnih pravic v pogodbe o zaposlitvah in avtorske pogodbe zaposlenih in umetniških izvajalcev v javnih zavodih s področja glasbenih umetnosti, v primerih snemanj, izvajanj in predvajanj, ki jih javni zavodi opravljajo v okviru izvajanja javne službe,
- ciljna podpora široko dostopnemu brezplačniku za področje glasbene umetnosti (primer dobre prakse Bukla),
- podpora predstavljanja slovenske glasbene in ustvarjalnosti referenčnim mednarodnim promotorjem in selektorjem na festivalih in platformah v Sloveniji,
- podpora kakovostnih glasbeno-založniških projektov, s poudarkom na vključevanju sodobnih in inovativnih distribucijskih pristopov.

Pojasnilo: Za razpršeno dostopnost raznolike kakovostne slovenske glasbe bomo vzpostavili mrežo koncertnih prizorišč. Podpirali bomo predstavljanje slovenskih glasbenih ustvarjalcev in izvajalcev na referenčnih mednarodnih dogodkih, predvsem na način vključevanja v mednarodne mreže za izmenjevanje glasbenih vsebin. V tem segmentu slovenski kulturni prostor že izkazuje nekaj dobrih navezav (npr. Slovenski teden glasbe), ki jih je potrebno s podporo ustrezno okrepiti in razširiti. Prizadevanje za dostopnost in prepoznavnost kakovostne slovenske glasbe implicira tudi skrb za razvoj glasbenega občinstva. Eden od pomembnih ukrepov bo podpora preoblikovanju ene od obstoječih glasbenih revij v široko dostopen brezplačnik, ki bo tako promocijsko kot kritiško orodje. Poleg tega posebno skrb posvečamo promociji glasbe preko različnih prezentacijskih in promocijskih dogodkov, ki bodo predvsem mlade v večjem številu pripeljali na koncerte, dostopnejšim digitalnim informacijam in razvoju slovenskega glasbenega muzeja ipd. Za arhiviranje in predstavljanje slovenske glasbene ustvarjalnosti je potrebno urediti ustanovitvene akte javnih zavodov z vključitvijo določbe o izjemi ali omejitvi avtorske in sorodnih pravic, ki nalagajo obveznost neodplačanega arhivskega snemanja in predvajanja premiernih programov ter obveznost RTVS, da jih posname in predvaja. Na področju glasbenega založništva bomo podpirali tiste projekte, ki bodo ob izdajanju kakovostnih glasbenih izdelkov izkazovali tudi skrb za izkoriščanje sodobnih možnosti za distribucijo.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev ter dodatno sredstva EU v višini 400.000 EUR na letni ravni.

Odgovornost: MK, MNZ, MZZ, URSM, MF, Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete, lokalne skupnosti, RTV Slovenija.

Kazalniki⁹:

⁹ Vir podatkov so statistične informacije Ministrstva za kulturo o kulturni ponudbi in povpraševanju v Sloveniji, dostopne na

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/Storitve/Kultura/Statisticne_informacije/Kulturno_povprasevanje_v_Sloveniji.pdf in

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Podatki/statisticne_inf

- povprečno število obiskovalcev na en koncertni dogodek (2010: 337; 2017: 500);
- število subjektov, vključenih v mrežo koncertnih prizorišč (2017: 30);
- število koncertnih abonmajev, ki vključujejo izvedbe gostujočih slovenskih nacionalnih ansamblov (2012: 4; 2017: 8);
- število koprodukcij z referenčnimi tujimi koproducenti (2012: 4; 2017: 15);
- število kakovostnih programov za nagovarjanje in oblikovanje ciljnega občinstva (2012: 3; 2017: 15);
- delež sodobne glasbene in baletne ustvarjalnosti v abonmajskih ciklih (2012: 10 %; 2017: 25 %);
- delež vključenosti določbe o izjemi ali omejitvi avtorske in sorodnih pravic v ustanovitvenih aktih vseh nacionalnih javnih zavodov s področja glasbene umetnosti;
- obstoj široko dostopnega brezplačnika za področje glasbe;
- število gostovanj na referenčnih tujih prizoriščih (2012: 3; 2017: 15);
- odstotek slovenskega prebivalstva, ki koristi možnosti nakupovanja zvočnih zapisov in muzikalij preko spleta (2013: 2 %; 2017: 10 %).

2. Boljša organiziranost baletne stroke in arhivirana slovenska baletna dediščina.

Ukrepi:

- ustanovitev Baletno razvojnega sveta RS,
- podpora ustanovitvi visokošolskega študija na področju baleta,
- ustanovitev baletnega ansambla za mlade baletne plesalce,
- usposabljanja kritikov in publicistov, specializiranih za področje baleta,
- zaščita slovenske koreografske dediščine ter ureditev arhiva slovenske baletne umetnosti.

Pojasnilo: Področje baletne umetnosti na najvišjem nivoju obsega dva javna zavoda, krovno strokovno organizacijo ter dva osrednja vzgojno izobraževalna zavoda. Za ureditev sistematično dorečene povezave med temi inštitucijami bomo podprli ustanovitev Baletno razvojnega sveta. Na ta način bo mogoče vnaprej načrtovati kadrovske politike zaposlovanja domačih kadrov, vzpostaviti kriterije za doseg ustreznih usposobljenosti mladih plesalcev ter jih vključevati v predstave, z namenom pridobivanja potrebnih odrskih izkušenj. Posebne pozornosti bodo deležni mladi baletni plesalci, ki bodo v projektnem ansamblu dobili možnost za vzdrževanje in razvijanje tehnične usposobljenosti, pridobivali kompetence in reference, na osnovi katerih bodo imeli boljše izhodišče pri iskanju redne zaposlitve. Prednostno bomo podpirali usposabljanje kritikov in publicistov, ki bodo specializirani za strokovno spremljanje in vrednotenje področja baleta. Prav tako ni urejena pomembna koreografska in druga dediščina s področja baletne umetnosti. Z ozirom na to, da v Sloveniji obstaja izjemna zapuščina slovenskih koreografov in plesalcev, bomo posebno pozornost namenili urejanju baletnega arhiva.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev ter dodatno sredstva EU v višini 50.000 EUR na letni ravni.

Odgovornost: MK, NAKVIS.

Kazalniki:

- število projektno zaposlenih v ansamblu za mlade, nezaposlene baletne plesalce (20 na letni ravni do 2017);
- povečan obseg kritičnih prispevkov o področju;
- akreditiran visokošolski program na področju baleta;
- delež arhivirane osrednje slovenske baletne dediščine (cilj: arhivirana osrednja slovenska baletna dediščina do leta 2017).

3. Boljši položaj glasbenika in baletnika.

Ukrepi:

- naročanje, izvajanje in arhiviranje novih kakovostnih del glasbenih in baletnih ustvarjalcev,
- posodobitev priporočenih tarif za sofinanciranje avtorskih honorarjev na področju glasbene, baletne in glasbeno-scenske ustvarjalnosti,
- podpora nagradam za največje letne presežke slovenske glasbene ustvarjalnosti,
- uveljavitev področja kulturno umetniškega razvoja na področju glasbene umetnosti v zakonodaji, ki ureja področje avtorskih in sorodnih pravic, na način tesnega in konstruktivnega sodelovanja z MGRT in UILRS, ki sta za to področje pristojna,
- podpora koncertnim ciklom, namenjenim zlasti predstavljanju mladih, nadarjenih ustvarjalcev in izvajalcev,
- višanje kompetenc in zaposlitvenih možnosti mladih ustvarjalcev in izvajalcev na področju glasbe in baleta,
- namenitev posebne skrbi ureditvi poklicnega položaja baletnih plesalcev in plesalcev sodobnega plesa, ki je kot takšna v strateškem in nacionalnem interesu države.

Pojasnilo: S predvidenimi ukrepi bomo zagotovili več dela slovenskim glasbenim in baletnim ustvarjalcem ter izboljšali njihov socialni položaj, tako v smislu avtorskih honorarjev kot poplačil za rabo njihovih del. Velik del ustvarjalcev, izvajalcev ter organizatorjev na področju glasbene umetnosti, ki svojo dejavnost opravljajo v javnem interesu, izkazuje nezadovoljstvo ob pomenu kulturno umetniškega razvoja, ki ga temu področju izkazuje avtorsko pravo. S tesnejšim sodelovanjem s pristojnimi resornimi organi bomo skušali pomen kulturno umetniškega razvoja na tem področju izboljšati. Posebne skrbi morajo biti deležni mladi glasbeniki in baletniki, ki jim je potrebno zagotoviti možnosti višanja kompetenc in referenc, na način vključevanja posebej nadarjenih mladih v delo javnih zavodov ter podpore tistih koncertnih ciklov, ki skrbijo predvsem za predstavljanje in motiviranje mladih ustvarjalcev in izvajalcev.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev ter dodatno sredstva EU v višini 300.000 EUR na letni ravni.

Odgovornost: MK, MGRT, UIL, URSM, kolektivne organizacije za upravljanje z avtorsko in sorodnimi pravicami, JZ s področja glasbenih in baletne umetnosti, RTV Slovenija.

Kazalniki¹⁰:

¹⁰ Vir podatkov so statistične informacije Ministrstva za kulturo o kulturni ponudbi in povpraševanju v Sloveniji, dostopne na http://www.mk.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/Storitve/Kultura/Statisticne_informacije/Kulturno_povprasevanje_v_Sloveniji.pdf in

- število naročenih kakovostnih del slovenskih skladateljev in koreografov in delež zastopanosti mladih, posebej nadarjenih ustvarjalcev (2012: 55 del, 20 % zastopanost mladih; 2017: 80 del, 35 % zastopanost mladih);
- posodobljen tarifnik za sofinanciranje avtorskih honorarjev na področju glasbene, baletne in glasbeno-scenske ustvarjalnosti;
- število koprodukcij z referenčnimi tujimi koproducenti (cilj: povečanje števila koprodukcij z referenčnimi tujimi koproducenti za 2 na letni ravni);
- nagrada za največje glasbene dosežke v preteklem letu, v različnih kategorijah, na vseh področjih glasbenega ustvarjanja;
- vsaj 70 % vlaganje nedefiniranih sredstev iz naslova nadomestil za avtorske in sorodne pravice na področju glasbe v razvoj slovenskih glasbenih umetnosti;
- število projektov višanja kompetenc in zaposlitvenih možnosti mladih s področja glasbenih in baletne umetnosti (2012: 0; 2017: 5);
- število referenčnih koncertnih ciklov vseh glasbenih zvrsti, namenjenih predstavljanju mladih, posebej nadarjenih ustvarjalcev in izvajalcev (2012: 3; 2017: 8).

4. Krepitev glasbenega trga.

Ukrepa:

- spodbujanje povezovanju glasbene produkcije, koncertnega posredovanja, medijske in mednarodne promocije, ter distribucije nosilcev zvoka.
- ustanovitev Pisarne za slovensko glasbo (PSG) v okviru ene od obstoječih institucij.

Pojasnilo: Vzpostavili bomo sistem, ki bo zagotavljal načrtno in transparentno reguliranje ter usmerjanje ohranjanja, razvoja in predstavljanja kakovostne slovenske glasbe. Ker vzpostavitev nove institucije ni mogoča, bo PSG vzpostavljena v okviru najprimernejše že obstoječe institucije. PSG bo omogočala pravno pomoč glasbenikom, krepila reprezentativna združenja uporabnikov s področja opravljanja kulturnih in umetniških storitev v javnem interesu, sodelovala in komunicirala s kolektivnimi organizacijami za upravljanje avtorske in sorodnih pravic v smislu spodbujanja kulturno umetniškega razvoja, delovala kot posrednik pri razdeljevanju nedefiniranih sredstev z naslova avtorskih in sorodnih pravic, nosilec podporne mreže za izmenjevanje glasbenih vsebin popularne glasbe po domačem prostoru ter biro za predstavljanje slovenske glasbe v tujini (Music Export Office). Ena osnovnih nalog PSG bo iskanje in koriščenje možnosti izvenproračunske podpore razvoju slovenske glasbene umetnosti. Naloga PSG bo tudi ustrezno povezati štiri temeljne stebre glasbenega trga (glasbena produkcija, koncertno posredovanje, distribucija nosilcev zvoka ter medijska in mednarodna promocija), kar bo imelo sinergične učinke po načelu: boljša produkcija – več koncertov – boljša prepoznavnost – več prodanih nosilcev zvoka.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, izvenproračunska sredstva ter dodatno sredstva EU v višini 300.000 EUR na letni ravni.

Odgovornost: MK, MGRT, UIL, MZZ, kolektivne organizacije za upravljanje avtorske in sorodnih pravic na področju glasbenih umetnosti.

Kazalniki¹¹:

- število oseb, zaposlenih in samozaposlenih na področju snemanja in izdajanja zvočnih zapisov in muzikalij (2010: 140; 2017: 250);
- število delovno aktivnih glasbenikov, pevcev in skladateljev (2010: 992; 2017: 1.500);
- število samozaposlenih v kulturi na področju glasbene umetnosti (2013: 281; 2017: 400);
- število prodajaln, specializiranih za prodajo glasbenih in video zapisov (2010: 9; 2017: 20);
- indeks rasti prodanih zvočnih zapisov in muzikalij v obdobju 2014-2017 (120 na letni ravni);
- indeks rasti prodanih vstopnic za koncertne dogodke v obdobju 2014-2017 (120 na letni ravni).

¹¹ Vir podatkov dostopen na http://www.stat.si/tema_demografsko_kultura.asp.

5. VIZUALNE UMETNOSTI

Z govorico podobe nagovoriti širok krog obiskovalcev in zbuditi potenciale trga umetnin.

Javni interes

Med izvajalce na področju vizualnih umetnosti poleg javnih zavodov, ustanovljenih s strani države ali lokalnih skupnosti, sodi prek 50 nevladnih organizacij (NVO) in 1.288 samostojnih ustvarjalcev na področju kulture. Vsi ti delujejo na 121 razstaviščih (podatki SURS) po Sloveniji in v tujini. V letu 2012 je bilo v okviru dejavnosti NVO podprtih 17 programov, 43 večletnih projektov (od tega 5 mednarodnih festivalov in 1 nacionalna nagrada), 36 enoletnih projektov (od tega 3 delovne štipendije) in predstavitev Slovenije na Arhitekturnem bienalu v Benetkah. Izplačanih je bilo 290 avtorskih honorarjev za razstavljalce (razstavnin), za katere je ministrstvo namenilo povprečno od 10 do 15 % pogodbene vrednosti projektov. Skupaj je razstave obiskalo več kot 415.000 obiskovalcev, od tega več kot 60 % v mednarodnem prostoru (13. mednarodna razstava arhitekture v Benetkah, gostovanja v tujini in udeležba na umetniških sejnih)¹².

V javni interes na področju vizualnih umetnosti sodijo vse likovne zvrsti, ki jih družijo raziskovanje podobe in prostora kot enega od temeljnih postulatov človekovega zavedanja in doumevanja sveta ter njunih transformacij skozi različne kreativne procese, postopke in tehnike. Sem sodijo tako tradicionalne zvrsti, ki so se razvijale skozi več kot dva tisoč let dolgo zgodovino zahodnoevropske likovne umetnosti: slikarstvo, kiparstvo, arhitektura in oblikovanje, kot tudi vse sodobne raziskovalne in ustvarjalne vizualne prakse, ki so jih uveljavile zgodovinske avantgarde v 20. stoletju in interdisciplinarne ustvarjalne prakse na prelomu drugega in tretjega tisočletja: fotografija, video, instalacija, performans, »happening«, »body art«, »environmental art«, »land art« ipd. Sodobne vizualne umetnosti pogosto mejijo ali se povezujejo s sorodnimi umetniškimi področji (gledališče, film, knjiga in intermedijske umetnosti) ter v svojo interpretacijo vključuje tudi izsledke humanističnih in naravoslovnih raziskav.

Javni interes na področju se uresničuje z zagotavljanjem pogojev za produkcijo, promocijo in razvoj vrhunske, kakovostne in izvirne slovenske vizualne ustvarjalnosti na celotnem območju Republike Slovenije ter njeno uveljavljanje v tujini, raziskovanje, popularizacijo in izobraževanje na področju vizualnih umetnosti z namenom, da jih družba prepozna kot ključne dejavnike pri razvoju posameznika in družbe, socialni koheziji, prepoznavnosti države in njene razvitosti.

Izzivi področja so v spodbujanju raznolikosti produkcije in aktivnejšem povezovanju med akterji. Nadalje v večji geografski razpršenosti produkcije, razvoju občinstva, predvsem v starosti do 20 let, razvoju trga umetnin in izboljšanju položaja ustvarjalca na področju vizualnih umetnosti. Cilji in ukrepi v obdobju 2014–2017 bodo zato osredotočeni predvsem na izboljšanje pogojev dela za vizualne umetnike, zagotavljanje raznolikosti in dostopnosti produkcije, spodbujanje sodobnih načinov predstavljanja vizualnih umetnosti in vključevanja čim več občinstva v programe in projekte, povezovanje vseh deležnikov s področja vizualnih umetnosti v produkcijske in promocijske kooperative, vzpostavitev trga umetnin, s posebno skrbjo za vzgojo bodočih

¹² Podatki celotnega poglavja o vizualnih umetnostih izhajajo iz letnih finančnih in vsebinskih poročil izvajalcev programov in projektov Ministrstvu za kulturo ter iz poročil o izvajanju nacionalnega programa za kulturo v obdobju 2005-2011, dostopnih na http://www.arhiv.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/porocila_in_podatki/.

kupcev, mecenov in zbirateljev umetnin, revitalizacijo starih veščin in znanj v pogojih sodobne produkcije in spodbujanje mobilnosti vizualnih umetnikov v mednarodnem prostoru.

Cilji in ukrepi

1. Večja dostopnost kakovostne vizualne umetnosti.

Ukrepi:

- podpora sodelovanju izvajalcev v mreži slovenskih muzejev in galerij (Zveza neodvisnih galerij za sodobno vizualno umetnost, Skupnost muzejev Slovenije),
- prednostna podpora programom in projektom, ki povezujejo NVO in javne zavode, s posebno pozornostjo do tistih produkcijskih in razstavnih prostorov, ki so odprti širšemu krogu ustvarjalcev in kuratorjev,
- podpora projektom kulturno-umetnostne vzgoje, ki jih izvajajo javni zavodi na področju in je njihova kvaliteta potrjena z vključitvijo v Katalog KUV,
- ciljna podpora projektom, ki bodo sistematično in dolgoročno promovirali vizualno umetnost in bodo vključevali javne zavode, NVO, zasebne galerije in samozaposlene v kulturi.

Pojasnilo: S spodbujanjem sodelovanja izvajalcev v mreži slovenskih muzejev in galerij (Zveza neodvisnih galerij za sodobno vizualno umetnost in Skupnost muzejev Slovenije) bomo opredelili in realizirali večje projekte na nacionalni ravni, zlasti s področja promocije vizualnih umetnosti, zagotovili bomo izmenjavo razstav v mreži in s tem povečali dostopnost ter povečali občinstvo. 121 razstavišč po Sloveniji ne more slediti potrebam po predstavljanju uveljavljenih umetnikov in mladih, katerih osnovni prednosti sta hitro odzivanje in izvirnost v pristopu. Ta problem bomo reševali z boljšo zasedenostjo obstoječih razstavišč in z vzpostavitvijo občasnih razstavišč v nekaterih objektih kulturne dediščine.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in 187.261 EUR (sredstva EU).

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število realiziranih partnerskih (koprodukcijskih) projektov NVO in javnih zavodov (2012: 15; vsaj 50 do 2017);
- število razstavnih-prostorov (2012: 121; 2017: 130);
- število obiskovalcev (2012: 415.000; do 2017: 1.000.000);
- vsaj en nacionalni projekt promocije, ki bo vključeval vse deležnike na področju na letni ravni;
- delež mladih obiskovalcev do 20 let (cilj: povečanje deleža mladih obiskovalcev do 20 let (2012: 12 %; do 2017: 20 %).

2. Boljši položaj umetnikov.

Ukrepi:

- vzpostavitev začasnih kreativnih ateljejev za posameznike ali skupine umetnikov za pripravo razstavnih in/ali raziskovalnih projektov,
- uveljavitev razstavnine kot obveznega stroška razstave, ki jo po dogovoru lahko nadomesti odkup razstavljenega dela, vložek v produkcijo ipd.,

- prednostna podpora tistim projektom in programom, ki bodo zagotavljali višjo razstavnino od minimalno določene v ceniku in/ali zagotavljali tudi delež pri produkciji.

Pojasnilo: Številnim, predvsem mlajšim ustvarjalcem, predstavlja delovni prostor, v katerem bi lahko pripravili razstavi projekt, večjo težavo kot samo razstavišče, kjer so ti projekti kasneje na ogled. Aktualen problem je izplačevanje avtorskega honorarja umetniku (razstavnine), ki pogosto predstavlja edino plačilo za opravljeno delo. V kolikor ima organizator možnost, da umetniško delo z razstave odkupi, je ukrep toliko bolj učinkovit, še posebej, če to sodi v zbiralno politiko muzeja, galerije ali zasebnega zbiratelja. Enako velja za ustrezno visok vložek v produkcijo. Ukrepi bodo olajšali delovanje umetnikov, prispevali k revitalizaciji kulturne dediščine ter boljšemu položaju ustvarjalca.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 150.000 EUR na leto v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število začasnih kreativnih ateljejev (2012: 0; do 2017: vsaj 10);
- delež razstav z izplačanimi razstavninami, odkupi ipd. (2012: 60 %; do 2017: 100 %);
- povprečna višina razstavnin (2012: 500 EUR; 2017: 700 EUR);
- število sklenjenih avtorskih in kupoprodajnih pogodb z vizualnimi umetniki (2012: manj kot 100; do 2017: vsaj 200).

3. Razvoj trga umetnin.

Ukrepi:

- uvedba ciljnega razpisa za popularizacijo umetnin (dvajseto stoletje in sodobna vizualna produkcija, likovna dela iz starejših obdobj, unikatni oblikovalski predmeti, antikvitete, izdelki domače in umetnostne obrti),
- ciljna podpora izvajalcem, ki bodo vzpostavili artoteke, kreativne delavnice in fundacije za sodobne vizualne umetnosti,
- spodbujanje nakupa likovnih del v okviru investicij, financiranih iz javnih sredstev,
- vzpostavitev strokovne podpore zasebnim zbirkam, zbirkam v podjetjih v državni in zasebni lasti ter njihova vključitev v nacionalno bogastvo.

Pojasnilo: Analiza stanja kaže na izjemno slab položaj ustvarjalcev na področju vizualnih umetnosti in njihovo pretirano odvisnost od javnih sredstev, zato je treba spodbuditi zasebna vlaganja v kulturo. Ukrepi predvidevajo razvoj trga umetnin in s tem povečan delež prihodkov iz zasebnih virov. Večja ekonomska neodvisnost bo pomenila boljši položaj ustvarjalcev, njihovo večjo mobilnost v domačem in mednarodnem prostoru ter bolj kakovostno produkcijo. Ugodne spodbude v povezavi z izobraževanjem in popularizacijo bi pomenile ponovno zanimanje posameznikov in podjetij za zbiranje umetnin, sponzorstvo, mecenstvo in druge načine podpiranja umetnosti. S permanentnim izobraževanjem in popularizacijo, ki bo temeljila na načinu »prijetno s koristnim«, bo mogoče doseči višjo stopnjo zavesti o pomenu kulture, ki prispeva tudi k materialni in duhovni blaginji družbe in posameznika v njej.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 150.000 EUR dodatnih sredstev na leto.

Odgovornost: MK.

Kazalniki:

- število predstavitev umetnin, javnih dražb, izobraževalnih in popularizacijskih programov (2012:0; 2017: 10);
- število obiskovalcev (2017: 10.000);
- število artotek, kreativnih ateljejev in sofinanciranih projektov fundacij (2012: 0; vsaj 15 do leta 2017).

4. Učinkovitejši in odmevnejši nastop Slovenije na osrednjem prizorišču Beneškega bienala/Arhitekturnega bienala.

Ukrepi: najem razstavnega prostora v Arsenalih v letu 2015.

Pojasnilo: Mednarodna likovna razstava (Beneški bienale) in Mednarodna razstava arhitekture (Arhitekturni bienale) v Benetkah ostajata najpomembnejša svetovna pregleda likovne umetnosti, zato je slovenski nastop na bienalu ena od prioritet na področju promocije države v mednarodnem prostoru. Ker je Slovenija leta 1991 izgubila prej skupni paviljon v Beneških

vrtovih, smo nacionalne predstavitve v začetku organizirali na različnih lokacijah, zadnjih 15 let v Galeriji A+A. Kljub temu, da se je galerija uveljavila tudi z drugimi razstavami v širšem kulturnem prostoru, je v času Bienala ostajala na obrobju. Trenutni razstavni prostor zelo omejuje koncepte nacionalne predstavitve. V obdobju 2015–2017 bomo pridobili prostor v prenovljenih Arsenalih, kamor se s priložnostnih lokacij seli vedno več držav, saj je realno pričakovati, da bo zgoščenost dogajanja na osrednjih bienalskih prizoriščih v prihodnosti še večja. S tem bo vrhunska slovenska ustvarjalnost na področju vizualnih umetnosti imela priložnost, da se svetovni javnosti predstavi *in media res* likovnega dogajanja.

Čas izvedbe: do 2017.

Odgovornost: MK, MZZ.

Ocena finančnih sredstev: 300.000 EUR dodatnih sredstev na leto (najem prostora in stroški).

Kazalniki:

- število obiskovalcev (2012: 100.000; 2017: vsaj 500.000);
- uvrstitve v tuje selekcije (2012: 3; 2017: 10);
- odmevi v strokovni in širši javnosti na vsakoletno slovensko predstavitev (2012: 5; 2017: 10).

6. INTERMEDIJSKE UMETNOSTI

Sodobni umetniški izrazi in spajanje različnih umetniških praks.

Javni interes

Pojem intermedijske umetnosti se nanaša na sodobne umetnostne rabe intermedijskih izraznih sredstev in sodobnih komunikacijskih tehnologij. Kategorija vključuje širok spekter umetnostnih praks (na tematskem, izraznem in prezentacijskem nivoju), ki so si v relativno kratkem času komaj več kot zadnjih desetih let pridobile status specifičnega, široko razvejanega področja znotraj sodobne umetnosti. Od vsega začetka pogojeno načelo spajanja se na področju sodobnih umetniških praks, ki prečijo različna umetnostna področja ter v svojih hibridnih pojavnih oblikah segajo celo na področje znanosti, humanistike, družboslovja in še kam, izkazuje kot izrazito intermedijsko. Medijsko gledano predstavlja sodobno razširjeno različico tistega, kar se že tisočletja dogaja na primer v uprizoritvenih umetnostih na izrazito analognem nivoju. Sem sodijo projekti, ki ciljno zajemajo različne oblike, prakse in izraze na presečišču sodobne umetnosti in znanosti. Gre za projekte, ki naj bi na umetniški način, ustvarjalno, reflektivno in raziskovalno ponazarjali procese, produkte in vplive sodobnih tehnologij na pojave v sodobni družbi. Ne gre le za dodatno novo paleto izraznih sredstev, gre tudi za vsebine, ki jih hipertehnološki svet povratno ponuja v kritični premislek in svarilo.

Izvajalci, ki delujejo na intermedijskem področju pripravijo letno okoli 1200 intermedijskih dogodkov. Gre za projekte na letni in večletni projektni in programski ravni. Od tega je bilo v letu 2012 s strani MK sofinancirano 560 projektov. Poleg prve izvedbe v povprečju dosegajo manj kot eno ponovitev, kar kaže na določene zadrege s publiko, kakor tudi z razpoložljivo infrastrukturo in samim producentnim pristopom. Izvajalci za promocijo namenijo povprečno 8 % celotne vrednosti projekta. Velik del projektov ostaja brez medijskih odzivov, nekateri pa so z njimi celo zelo dobro pokriti, tako da v povprečju beležimo 5 medijskih odzivov na posamezen projekt. Število obiskovalcev na projekt znaša več kot 2.000, a pri tem je treba omeniti, da ta visoka številka vsebuje tudi »on-line« kontakte nekaterih zelo specifičnih projektov, ki jih je težko objektivno preverjati in vezati prav na določen projekt. Podatek o povprečnem obisku vsebuje prav tako od organizatorja uradno podano pavšalno število vseh festivalskih obiskovalcev (kadar je projekt del večje razstave, festivala ali sejma), ki se ne nanaša le na eno lokacijo in posamezen projekt, zato je realna ocena neposrednega obiska prireditelj celotno na referenčnih lokacijah bistveno nižja. Največja pozornost bo torej v naslednjem štiriletnem obdobju posvečena uvajanju mladih ustvarjalcev, oblikovanju in doseganju novega občinstva, zagotavljanju sodobnejših produkcijskih pogojev za vrhunske, mednarodno primerljive dosežke in povečevanju splošne dostopnosti intermedijskih dogodkov na referenčnih prizoriščih doma in v tujini¹³.

Cilji in ukrepi

1. Več intermedijsko ozaveščenega občinstva.

Ukrepa:

¹³ Podatki celotnega poglavja o intermedijskih umetnostih izhajajo iz letnih finančnih in vsebinskih poročil izvajalcev programov in projektov Ministrstvu za kulturo ter iz poročil o izvajanju nacionalnega programa za kulturo v obdobju 2005-2011, dostopnih na http://www.arhiv.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/porocila_in_podatki/.

- prednostna podpora postprodukciji in projektom, ki bodo načrtno nagovarjali novo ciljno občinstvo,
- podpora promocijskim programom, namenjenim mlajšemu občinstvu.

Pojasnilo: Število projektov v zadnjem času upada premo sorazmerno s finančnimi redukcijami, še bolj število postprodukcij, zato bomo podpirali večji obseg postprodukcije kvalitetnih intermedijskih dogodkov ter njihovo večjo razpršenost po vsej Sloveniji. Pozornost glede ciljnega občinstva, predvsem mladih, je ključnega pomena za dolgoročno umeščenost področja znotraj širše kulturne ponudbe. S tem bomo aktivno prispevali k vzgoji in izobraževanju novega ciljnega občinstva v tesnem sodelovanju z obstoječimi mrežami in portalom M3C.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK.

Kazalnika:

- število obiskovalcev na projekt (2012: 50; 2017: 100);
- povprečno število ponovitev na projekt (2012: 0,9; 2017: 2,5).

2. Predstavljanje slovenskih umetnikov na referenčnih prizoriščih EU.

Ukrepa:

- ciljna podpora vrhunskim intermedijskim projektom, ki izkazujejo potencial uveljavljanja v mednarodnem prostoru,
- spodbujanje mednarodnih koprodukcij.

Pojasnilo: Ukrep predstavlja podporo zahtevnejšim intermedijskim projektom z mednarodno relevantnostjo, ki povečujejo prepoznavnost RS v tujini. Dejstvo je, da se je v zadnjem desetletju na tem področju v Sloveniji pojavilo več propulzivnih intermedijskih umetnikov, ki zaradi materialne, prostorske in infrastrukturne podhranjenosti ne morejo izvesti ambicioznejših produkcij in tako bolj kvalitetno opozoriti nase tudi v mednarodnem prostoru. Prednostna podpora večjim in mednarodno usmerjenim produkcijam in koprodukcijam bo omogočila večjo prisotnost slovenskih izvajalcev na referenčnih mednarodnih prizoriščih.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ.

Kazalnika:

- število večjih in mednarodno prepoznavnih projektov na letni ravni (2012: 1; 2017: 3),
- število vzpostavljenih producentских povezav s tujimi referenčnimi producenti in prizorišči (2012: 2; 2017: 5).

3. Zagotovitev infrastrukturnih pogojev za sodobne intermedijske umetnosti ter povezovanje z znanostjo in gospodarstvom.

Ukrepi:

- vzpostavitev mreže centrov za podporo in ustvarjanje na področju tehnološko sodobno pogojenih umetniških praks »Black Box«,

- prednostna podpora projektom sodelovanja med umetnostjo in znanostjo,
- podpora aplikativnim projektom in povezovanje z gospodarstvom.

Pojasnilo: Intermedijska umetnost potrebuje za svojo izvedbo moderno tehnološko infrastrukturo, ki bi bila prisotna po celotni državi. Problem bomo rešili z vzpostavitvijo produkcijsko-raziskovalne in informativno-izobraževalne osi centrov »Black Box« na relaciji Ljubljana-Maribor-Vitanje-Koper. Gre za prizorišča sodobnih in tehnološko podprtih intermedijskih in uprizoritvenih praks na presečišču znanosti, umetnosti in gospodarstva. Mreža bo omogočala združevanje kreativnih, tehničnih in producerskih potencialov, vzdrževanje razstavljenih projektov in njihovo hranjenje, raziskovalno dejavnost, povezovanje umetnosti in znanosti informiranje in komunikacijo z javnostjo, izobraževanje in vpliv na povečano število publike, delo z mlajšo potencialno publiko in razvoj aplikativnih projektov. Vzpostavitev osi štirih centrov »Black Box«, treh v urbanem središču: Ljubljana, Maribor, Koper; in enega središča v ruralnem okolju: Vitanje, ki bi omogočala nastajanje in izvajanje inovativnih deficitarnih projektov s področja povezovanja znanosti in umetnosti, bo delovala kot združevalec vseh družbenih, kulturnih in znanstvenih aktivnosti v mednarodnem prostoru, hkrati pa omogočila lokalni skupnosti vključevanje v sodobne tokove ob ohranjanju obstoječe lokalne identitete, integritete in razpoznavnosti. Os »Black Box« bo povečala možnosti za interdisciplinarno interakcijo med znanostjo, umetnostjo in gospodarstvom ter zagotovila pogoje za interdisciplinarno produkcijo.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 6.000.000 EUR v okviru sredstev EU.

Odgovornost: MK.

Kazalniki:

- vzpostavljena mreža centrov »Black Box«;
- število mednarodno odmevnih projektov, ki bodo izvedeni v okviru mreže (do 2017: 10);
- število projektov sodelovanja umetnosti in znanosti (2012: 0; 2017: 10);
- število aplikativnih projektov (2012: 0; 2017: 3);
- število obiskovalcev v okviru mreže (do l. 2017: 25.000 na leto).

7. LJUBITELJSKA KULTURNA DEJAVNOST

Ljubiteljska kultura - možnost vključevanja vsakogar v kulturno ustvarjanje na celotnem slovenskem kulturnem prostoru

Javni interes

V Sloveniji deluje 4.900 ljubiteljskih kulturnih društev in skupin s skoraj 100.000 aktivnimi člani. Za področjem športa gre za najštevilčnejše društveno organiziranje v državi z ugledno tradicijo in dosežki, ki pogosto predstavlja začetno kadrovske bazo za kulturnoumetniške dejavnosti nasploh. Največ društev (1.909) je na glasbenem področju (vokalna in instrumentalna glasba), sledijo društva, ki se ukvarjajo z ohranjanjem nesnovne kulturne dediščine, zlasti folklorno dejavnostjo (715), društva, ki se ukvarjajo z gledališčem in lutkami (630), likovna društva (338), plesna društva (229), literarna društva (184) in društva, ki delujejo na področju filmske dejavnosti (71). Precej je tudi društev, ki združujejo različne umetniške zvrsti (872). Kulturna društva in njihove zveze pripravijo letno 16.000 prireditev, ki jih obiše okoli 2 milijona obiskovalcev. K temu je treba prišteti še 1.800 otroških in mladinskih kulturnih skupin z več kot 45.000 mladimi ustvarjalci.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (v nadaljevanju JSKD) pripravi letno več kot 2.400 prireditev, ki jih obiše dobrega pol milijona obiskovalcev¹⁴.

Društva se na lokalni ravni združujejo v občinskih in mestnih zvezah kulturnih društev, na državni ravni pa je njihova krovna organizacija Zveza kulturnih društev Slovenije. Društva se povezujejo v področne zveze tudi po umetniških zvrsteh oz. dejavnostih. V glavnem je tako zgrajena piramida društev in zvez sposobna, da se samostojno dogovarja o potrebnih skupnih programih, ki jih nato predstavlja svojemu občinstvu, in da sama oblikuje poštene kriterije in pravila za svoje delo. Kljub temu pa v društveni organiziranosti ponekod v Sloveniji obstajajo bele lise, ki se v glavnem ujemajo z območji, kjer je kulturni deficit največji: obmejna področja, ekonomsko slabo razvita območja in območja z manj številnimi kulturnimi ustanovami. Kulturna društva in skupine, ki so močno vpeta v lokalno okolje in njegovo življenje, pomembno vplivajo na njegovo socialno kohezivnost, hkrati pa mnoga od njih po kakovosti in odmevnosti svojih dosežkov pogosto presegajo lokalno raven.

V javni interes na področju ljubiteljske kulture sodi vsa kontinuirana, strokovno pripravljena in kvalitetno izvedena kulturna ustvarjalnost in poustvarjalnost, še posebej ohranjanje nesnovne kulturne dediščine in mednarodno sodelovanje in povezovanje, strokovna srečanja in pregledi nastalih dosežkov, kulturna vzgoja in izobraževanje širokega kroga ljubiteljskih in bodočih profesionalnih kulturnih ustvarjalcev ter mentorjev, društvena dejavnost, ki spodbuja zanimanje za kulturo in kultivira svoje okolje.

Za uresničevanje javnega interesa na področju ljubiteljske kulture skrbijo lokalne skupnosti in Republika Slovenija prek JSKD. Sklad je strokovna organizacijska mreža za podporo ljubiteljski kulturi; s svojimi 59 območnimi izpostavami in različnimi instrumenti skrbi za uresničevanje javnega interesa na tem področju. Z izvajanjem dejavnosti po principu piramidne programske sheme (sistem pregledov in srečanj, ki se z najširših lokalnih vidikov selektivno seli na državno raven) in z namenskim financiranjem (za kulturne projekte in opremo) spodbuja in omogoča aktivno participacijo čim širšega kroga ustvarjalcev v kulturnih dejavnostih in sistematičen izbor in dodatno promocijo najboljših dosežkov. Da bi uresničil cilje, povezane z doseganjem višje kakovosti programov in projektov

¹⁴ Podatki celotnega poglavja o ljubiteljski kulturni dejavnosti izhajajo iz letnih finančnih in vsebinskih poročil izvajalcev programov in projektov JSKD ter iz letnega poročila JSKD, dostopnega na <http://www.jskd.si/>.

Ljubiteljskih ustvarjalcev, izvaja JSKD sistem izobraževanj in usposabljanj za mentorje ter skrbi za izdajo strokovne literature, predvsem na področjih, ki jih druge ustanove ne pokrivajo. Območne izpostave JSKD so zlasti v kulturno pasivnejših okoljih pogosto edini sistematično organizirani ponudnik in posrednik kulturnih dogodkov, v manjših okoljih pa včasih tudi edina strokovna pomoč, ki jo ima na voljo tamkajšnja kultura. Pogosto so tudi zgled dobre prakse sodelovanja z lokalnimi skupnostmi.

Na tem področju so pomemben del javnega interesa tudi kulturna ustvarjalnost pripadnikov drugih narodov in narodnosti v Sloveniji ter sodelovanje z organizacijami Slovencev izven meja Republike Slovenije in različnimi mednarodnimi organizacijami. Ljubiteljske kulturne dejavnosti bistveno vplivajo na utrjevanje skupnega slovenskega kulturnega prostora, hkrati pa pomagajo krepiti medkulturni dialog in sožitje med različnimi narodnostmi ter omogočajo socialno vključevanje ranljivih družbenih skupin v družbo.

Pri uresničevanju javnega interesa bodo poleg zgoraj opisanih nalog prednost dobile tudi:

- **skrb za enakomeren regionalni razvoj ljubiteljske kulturne ustvarjalnosti ter njeno vsebinsko raznolikost;**
- **umestitev kulturnih izobraževalnih programov v področje vzgoje in izobraževanja;**
- **krepitev dostopnosti do kulturne ustvarjalnosti in kulturnih dobrin;**
- **doseganje vrhunskih umetniških dosežkov.**

Ključna problema področja sta velika neizenačenost prostorskih pogojev za delovanje kulturnih društev in nezadostno povezovanje med ljubiteljsko kulturno dejavnostjo in šolstvom, ki se med drugim kaže v pomanjkanju ustrezno usposobljenih mentorjev za izvajanje različnih kulturnih dejavnosti na šolah. Med večje izzive tega področja sodi oblikovanje programa, ki bo skozi dejavno kulturno participacijo vplival na kakovost življenja in družbeni standard.

V skladu s spremembami zakonodaje bodo lokalni kulturni programi obvezni, kar je še posebej pomembno za ljubiteljsko kulturno dejavnost.

Cilji in ukrepi

1. Ohranitev obsega, ob tem pa nadaljnje izboljšanje kvalitete in prepoznavnosti produkcije na področju ljubiteljske kulture.

Ukrep:

- ustanovitev in delovanje študijskega centra za področje kulturnih dejavnosti v okviru JSKD.

Pojasnilo: V ljubiteljski kulturi v Sloveniji aktivno ustvarja preko 100.000 posameznikov, ki delujejo v skoraj 4.900 kulturnih društvih in skupinah. V to številko niso vključeni otroci in mladi. Vsem skupinam je težko zagotoviti ustrezno profesionalno strokovno vodenje, saj za določena področja kulturnih dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo, ni programov v formalnem izobraževalnem sistemu (sodobni ples, folklor itd.), na drugih področjih pa je teh kadrov občutno premalo zaradi velikega povpraševanja (zborovstvo, gledališče in lutke itd.). Enako velja za ustvarjalce same, ki velikokrat iščejo nova in dopolnilna znanja s svojega področja. Znanja in veščine ustvarjalci tako pridobivajo v okviru neformalnih izobraževalnih oblik, delavnic in seminarjev, ki potekajo v okviru programa JSKD in drugih organizacij. Podobno velja za strokovno literaturo, ki je skromna in težko dostopna.

Na podlagi novega zakona je JSKD dobil nove naloge s področja raziskovanja in izobraževanja ustreznih kadrov, dodeljevanja štipendij, podeljevanja nagrad in knjižnične dejavnosti. Poleg tega je že dolgo v znatnem zaostanku pri nujenju strokovne pomoči najboljšim društvom in skupinam, ki dosegajo vrhunske rezultate na svojem področju. Zato je nujno potrebna čim prejšnja vzpostavitev samostojnega

študijskega centra za vsestransko strokovno podporo različnim kulturnim dejavnostim. Študijski center bo obsegal: izobraževalno središče za kulturne animatorje in mentorje, del za neposredno strokovno pomoč vrhunskim izvajalcem, raziskovalno središče, informacijsko dokumentacijski center, specializirano knjižnico, slovenski zborovski arhiv – Cudermanovo zbirko in drugo. Center bo deloval v okviru JSKD in bo tudi s finančnimi spodbudami (štipendije, nagrade) omogočal različnim starostnim skupinam, predvsem mladim, uveljavitev na področju kulturno-umetniške ustvarjalnosti. Za potrebe centra bo skladu Vlada Republike Slovenije dodelila ustrezne prostore v upravljanje.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: 150.000 EUR dodatnih sredstev in 100.000 EUR sredstva EU, oboje na letni ravni.

Odgovornost: MK, JSKD.

Kazalniki:

- število izobraževanj (2012: 0; 2017: 8 programskih sklopov);
- število projektov strokovne pomoči najkvalitetnejšim ustvarjalcem, sofinanciranih s strani države (2012: 0; 2017: 4);
- število uporabnikov centra (2012: 0; 2017: 6.000).

2. Najmanj 100 prepoznavnih projektov sodelovanja slovenskih kulturnih društev in ustvarjalcev s sorodnimi slovenskimi organizacijami v zamejstvu in krepitev skupnega slovenskega kulturnega prostora po svetu s kulturno-informacijskimi točkami v zamejstvu.

Ukrepi:

- ciljna podpora kulturnim programom krovnih kulturnih organizacij Slovencev v zamejstvu;
- ciljna podpora področju kulturnih izmenjav v sodelovanju z Uradom Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu;
- strokovna podpora ljubiteljskim kulturnim programom Slovencev po svetu in v zamejstvu;
- krepitev skupnega slovenskega kulturnega prostora s kulturno-informacijskimi točkami v zamejstvu.

Pojasnilo: V zadnjih letih se je zmanjšalo število skupnih projektov predvsem v okviru skupnega slovenskega kulturnega prostora. V letu 2012 je JSKD izvedel 60 skupnih projektov, do leta 2017 pa nameravamo to številko dvigniti na 100. V sodelovanju z pristojnimi ustanovami bo treba omogočiti tudi več gostovanj naših kulturnih skupin pri Slovencih po svetu in obratno. Za izmenjave deloma skrbi že Urad vlade za Slovence po svetu in v zamejstvu, s strokovnim sodelovanjem JSKD pa bi se posebna pozornost namenila izmenjavi gostovanj najbolj kakovostnih ljubiteljskih kulturnih skupin, ob tem pa bi na treh mestih (v Porabju, na avstrijskem Koroškem in v zamejstvu v Italiji) vzpostavili kulturno - informacijske točke, na katerih bi bil poleg ažurnih informacij in strokovne literature mogoč tudi stalen stik z usposobljenimi mentorji.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 40.000 EUR na letni ravni v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ, JSKD, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Kazalnika:

- število gostovanj iz zamejstva v Sloveniji (2012: 38; 2017: 53);
- število zamejskih skupin, vključenih v redne programe JSKD (2012: 35; 2017: 50).

3. Najmanj 100 medresorskih razvojnih projektov, ki bodo promovirali ljubiteljsko kulturo kot pomemben dejavnik oblikovanja ustvarjalne družbe.

Ukrepi:

- ciljna podpora kulturnim projektom, ki povezujejo ustanove s področja šolstva v smeri povečanja kakovostnih projektov kulturno-umetniške vzgoje za otroke in mladino,
- sodelovanje z organizacijami s področja turizma in gospodarstva,
- z dejavnostjo rezidenčnega centra pripravljati skupne projekte ljubiteljskih in profesionalnih kulturnih ustvarjalcev.

Pojasnilo: Prvi ukrep se nanaša na vključevanje kulturno-umetniških vsebin v programe obšolskih dejavnosti, ustrezno izobraževanje učiteljev oz. mentorjev za izvajanje teh dejavnosti ter izboljševanje pogojev za ustvarjalnost mladih na vseh kulturno-umetniških področjih, kar je bistvenega pomena za ambiciozno in dobro motivirano kulturno vzgojo najbolj talentiranih učencev. Gre za oblikovanje skupnih projektov z ustanovami s področja šolstva za povečanje kakovostnih projektov kulturno-umetniške vzgoje za otroke in mladino ter ohranjanje in dvig kakovosti obšolskih kulturnih dejavnosti z ustreznim izobraževanjem mentorjev prek projekta »Kulturna šola« in drugimi izobraževalnimi oblikami.

Sodelovanje in skupni projekti z organizacijami s področja gospodarskih dejavnosti in turizma je nujno za spodbujanje kreativnih industrij, izboljševanje turistične ponudbe ter promocijo in ohranjanje nesnovne kulturne dediščine. Zlasti tradicija sodelovanja kulturnih društev v turizmu je dolga in uspešna in jo je treba le nadgraditi. JSKD je leta 2011 izvedel sofinanciranje projektov skupnostnih umetnosti v povezavi s kreativnimi industrijami. Pokazala se je potreba po dolgoročni podpori omenjenemu področju, tako na ravni izobraževanj kot tudi na ravni sofinanciranja in izvedbe samih projektov.

Program rezidenčnega centra sledi zgledu podobnih ustanov po svetu, katerih poslanstvo sta podpora in promocija ustvarjalnosti. Rezidenčni center je zasnovan kot stimulativen prostor nastajanja in izvedbe novih idej. Primarno je namenjen umetniškemu ustvarjanju in umetniški produkciji, ki nastane kot rezultat kreativnega sodelovanja med ljubiteljskimi in profesionalnimi ustvarjalci. Tako se na neformalen in ustvarjalen način brišejo meje med ljubiteljskim in profesionalnim, povečuje se kakovost ustvarjanja ter krepi sodelovanje.

V okviru programa rezidenčnega centra bo treba dejavnost okrepiti tudi z vpeljavo štipendij gostujočim umetnikom, kakršna je praksa podobnih tujih centrov, s čimer jim omogočimo, da njihovo delo pusti v lokalnem okolju trajen pečat.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 70.000 EUR na letni ravni v okviru razpoložljivih sredstev in 24.000 EUR na letni ravni za štipendije (sredstva EU).

Odgovornost: MK, JSKD, izobraževalni resorji.

Kazalniki:

- število kulturnih skupin v okviru osnovnih in srednjih šol (2012: 2.000; 2017: 2.100);
- število izobraževanj za mentorje (2012: 432; 2017: 450);
- število udeležencev izobraževanj (2012: 11.592; 2017: 12.400);
- število vključenih šol v projekt kulturna šola (2012: 250; 2017: 450);
- število skupnih prireditev in projektov (2012: 53; 2017: 80);

- število gostujočih umetnikov (2012: 24; 2017: 30).

4. Digitalizacija 100.000 enot, od tega 90.000 zborovskih enot, 5000 enot s področja instrumentalne glasbe (pihalne godbe in drugi instrumentalisti) in 5.000 enot z drugih glasbenih področij.

Ukrep:

- redna digitalizacija slovenskega zborovskega arhiva in drugih arhivov in specializirane knjižnice.

Pojasnilo: JSKD je v letu 2013 začel digitalizirati notna gradiva za zborovsko dejavnost in namerava do konca leta digitalizirati 8.000 zborovskih skladb.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: 150.000 EUR dodatnih sredstev (sredstva EU).

Odgovornost: JSKD.

Kazalnik:

- število digitaliziranih enot (2013: 8.000 enot; 2017: 100.000 enot).

8. MEDIJI

Za kakovostno in raznoliko medijsko krajino.

Javni interes

Po osamosvojitvi ni bila narejena še nobena celovita analiza stanja slovenske medijske krajine, posledično pa tudi nobena vladna strategija na medijskem področju, ki bi odgovorila na problematiko medijskega prostora, tako javnega kot zasebnega, in začrtala vsaj srednjeročne usmeritve. Če bi sklepali po številu medijev, vpisanih v razvid pri Ministrstvu za kulturo, bi lahko slovensko medijsko krajino videli kot kulturno, idejno in vsebinsko pluralen ter geografsko raznolik medijski prostor. V razvid medijev je trenutno vpisanih kar 1.646 medijev, dejansko pa je številka še višja (1.719), saj nekateri izhajajo hkrati v različnih oblikah (tiskani in elektronski). Od tega je največ tiskanih medijev (1.128), sledijo elektronski (376), radijski (112), »najmanj« pa je televizijskih (103). Podrobnejši razrez tiskanih medijev še pove, da imamo največ tistih, ki izhajajo manj kot štirikrat letno (655), sledijo mesečniki (264), četrtniki (105), dvomesečniki (48), tedniki (45), dnevnik (8), najmanj imamo štirinajstdnevnikov (3)¹⁵. A prav te, za jezikovno in geografsko relativno majhen medijski trg visoke in dnevno višajoče se številke ne povedo nič o razvitosti, pluralnosti, raznolikosti, lastniški transparentnosti in novinarski profesionalnosti medijskega prostora. Govorijo le o očitno dejavnem in številčno bogatem slovenskem medijskem trgu. Dejansko pa razmere na njem postavljajo vse več medijev na rob preživetja.

Ne glede na to, kako veljavna zakonodaja opredeljuje javni interes na področju medijev, ostaja dejstvo, da je najmočnejši generator, s katerim lahko država uveljavlja javni interes na eni strani in pozitivno korigira kakovost na trgu na drugi, javna služba, saj je bistvena razlika med javno službo in zasebnim medijskim sektorjem v primeru javne službe prav v nadrejenosti javnega interesa dobičku. V zasebni sektor lahko država praviloma posega na trgu oziroma posredno, tako da spodbuja pogoje za razvoj medijskega trga ter sofinancira kakovostne in tržno manj zanimive medijske vsebine, v javni službi pa to počne neposredno in sicer z določitvijo obsega javne službe, načina financiranja, določitvijo načina upravljanja in nadzora ter zagotovitvijo uredniške avtonomije. Vsi naštet segmenti so bili doslej urejani na različne, bolj in manj učinkovite načine, pri vseh pa je bilo moč detektirati, da bo potreben še precejšnji napor, da bi na področju javne službe preprečili možnost vsakokratnega političnega vpliva. A tega vpliva ni bilo zaznati samo v primeru javne službe, ampak tudi zasebnega medijskega sektorja, kjer se soočamo z netransparentnim lastništvom oziroma lastniki, ki izčrpavajo nekoč uspešna medijska podjetja.

Kadar govorimo o javnem interesu na področju medijev, medije presojamo tudi kot vprašanje kulture. Kakovostni mediji so za slovenski prostor eden temeljnih nosilcev kulturno-informativnih vsebin. So nosilci kulture in so sami del kulture. Njeni soustvarjalci. Pomen medijev pri kakovostnem informiranju, tudi pri kakovostnem informiranju o kulturi in vrednotenju kulturne produkcije, je tako rekoč nenadomestljiv, kot je nenadomestljiv tudi njihov pomen pri kakovostni refleksiji družbe, popularizaciji izobraževanja, znanosti, varstva okolja ipd. Prav ta nenadomestljivost pa vzbuja skrb: slovenski medijski trg se v zadnjih letih sooča s številnimi težavami, to še zlasti velja za trg tiskanih medijev. Poleg gospodarske krize in upada oglaševanja ta zaradi izjemno hitrega razvoja digitalne tehnologije in spremenjenih bralskih navad, pa tudi negativnih učinkov preteklih neposrednih političnih vmešavanj v upravljalvske in lastniške strukture nekaterih nekoč pomembnih medijev, doživlja velike strukturne spremembe, ki zahtevajo prilagoditve ali celo povsem nove poslovne modele, ki pa jim medijske

¹⁵ Dostopno na http://www.mk.gov.si/si/storitve/razvidi_evidence_in_registri/.

hiše zaradi več razlogov še niso kos. Tako smo že slabo desetletje priče kontinuiranemu upadanju naklad in branosti splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij. To je toliko bolj skrb vzbujajoče, kolikor prav ti predstavljajo vrh izvirnih kakovostnih medijskih vsebin celotne slovenske medijske krajine in so poleg javnega radia in televizije tisti del slovenskih medijev, ki je skrbel tudi za kakovostne informacije o kulturi in kritično vrednotenje sodobne kulturne produkcije, pa seveda za vsebine, ki se tičejo izobraževanja, znanosti, varstva okolja ipd. Med ogroženimi vsebinami in žanri v splošno-informativnih časnikih, časopisih in revijah so danes, med drugimi, tudi že kritika in refleksija kulturnega in umetniškega dogajanja, literarne reportaže in časopisna esejistika, ki so medijem imanentni in so le redko dostopni zunaj medijske produkcije. Upadanje teh vsebin ima seveda lahko izrazito negativne kulturne posledice, pomembno pa utegne vplivati tudi na izginjanje že tako ali tako ogroženih specifičnih novinarskih profilov, kot sta denimo kritik in publicist, ki sta za področje refleksije sodobne kulturne produkcije nosilna.

Glede na to, da so kakovostni mediji za slovenski prostor eden temeljnih nosilcev kulture v najširšem in ožjem pomenu besede in da so tudi sami del kulture, ter glede na zaostrene razmere na slovenskem medijskem trgu, ki niso le posledica gospodarske krize, ampak gre za kompleksnejši problem, je treba kot javni interes na področju medijev poleg:

- uresničevanja ustavne pravice do svobode izražanja, kamor sodi tudi pravica do javnega obveščanja in obveščenosti,
- kulturne, idejne in geografske pluralnosti ter raznolikosti medijskih vsebin,
- razvijanja slovenske nacionalne in kulturne identitete ter slovenskega jezika in skrbi za njuno prepoznavnost,
- utrjevanja družbenih vrednot, kot so temeljne človekove pravice, demokratičnost in strpnost (vključno s pomenom, ki ga imata socialna vključenost in medgeneracijsko sodelovanje za zdrav razvoj družbe),
- avtonomije novinarskega poklica,
- transparentnosti lastništva medijev, lastniškega pluralizma in preprečevanja zlorab prevladujočega položaja na medijskem trgu,
- povečevanja dostopnosti medijskih vsebin za ranljive družbene skupine in invalidno ovirane,
- obstoja televizijskih in radijskih programov posebnega pomena (ob predpostavki, da se ponovno določijo njihov pomen, vloga, status in način financiranja)

prepoznati tudi:

- spodbujanje in razvoj medijske pismenosti,
- produkcijo kakovostnih medijskih vsebin na področjih kulture in umetnosti, kritične refleksije družbe, izobraževanja, znanosti, varovanja okolja ipd.,
- produkcijo kakovostnih medijskih vsebin, namenjenih otrokom in mladostnikom,
- spodbujanje raziskovalnega novinarstva, zahtevnejših in specifičnih novinarskih žanrov in vsebin,
- obstoj kakovostnih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (ne glede na vrsto nosilca medijskih vsebin),
- izboljšanje socialnega statusa za samostojne in mlade novinarje,
- nastajanje novih oblik lastninsko-upravljaljskih medijskih modelov.

Ministrstvo je javni interes na področju medijev doslej uresničevalo predvsem z aktivno državno pomočjo prek razpisa za sofinanciranje programskih vsebin medijev, pri zagotavljanju raznolikosti in pluralnosti medijske krajine, ki je odvisna tudi od medijskega trga, pa je ministrstvo omejilo koncentracijo lastništva medijev. Omenjeni razpis je v zadnjih letih odprl številna vprašanja, še zlasti, ali državna pomoč, katere delež pada iz leta v leto, v obstoječi obliki

dejansko dosega predvidene cilje, pa tudi, ali ti cilji še vedno ustrezajo dejanskim potrebam na področju kakovostnih medijev.

Dvig branosti kakovostnih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij, dvig kakovosti in povečanje obsega kakovostnih medijskih vsebin na področjih kulture in umetnosti, šolstva, izobraževanja, zdravstva, znanosti, varovanja okolja ipd., glede na medijski razvoj ponovna preučitev vloge in obsega javne službe RTV Slovenija, krepitev kakovostnih programskih vsebin radijskih in televizijskih programov, ki so v javnem interesu ter ponovna določitev statusa, vloge, pomena in financiranja radijskih in televizijskih programov posebnega pomena, dvig medijske pismenosti in oblikovanje zahtevnejše medijske in kulturne javnosti, izboljšanje socialnega statusa za samozaposlene in mlade novinarje ter pomoč pri nastajanju novih oblik lastninsko-upravljaljskih medijskih modelov (socialno podjetništvo) bodo zato v prihodnjem obdobju glavni izzivi na področju medijske politike.

Da bi prišli do bolj kakovostne in raznolike medijske krajine, bo potrebno celovito prenoviti medijsko zakonodajo. Splošni cilj na področju medijev se nanaša na umestitev Slovenije na *Press Freedom Index* (Reporters Without Borders), na kateri Slovenija v letu 2013 zaseda 35. mesto. Glede na medijsko najbolj razvite države (Finska, Nizozemska in Norveška) in na »indikator svobode medijev« bodo spremembe medijske krajine, ki so predlagane, tudi osnova za višjo umestitev Slovenije na tej lestvici. Cilj je, da se do leta 2017 Slovenija umesti med prvih dvajset držav.

Cilji in ukrepi

1. Sprejem strategije Republike Slovenije na področju medijev za obdobje 2015 – 2020.

Ukrep:

- analiza stanja na področju medijev v RS.

Pojasnilo: Zaradi hitrih tehnoloških sprememb na področju medijev in pojava novih platform za distribucijo medijskih vsebin je treba temeljito prenoviti medijsko zakonodajo. Prenova medijske zakonodaje pa zahteva sprejem nacionalne strategije – strateškega dokumenta, ki bo na podlagi analize obstoječega stanja podal smernice za razvoj medijske krajine v Sloveniji. Dosedanji poskusi spreminjanja medijske zakonodaje so bili kljub temu, da so bili pripravljeni s širokim konsenzom zainteresirane in strokovne javnosti, neuspešni tudi zaradi neobstoja nacionalne strategije na tem področju, saj je večina vplivnih deležnikov skušala svoje parcialne interese prikazati kot javni interes in s tem pogojevati sprejem krovnega zakona na področju medijev.

Strategija, v katere oblikovanje bodo vključeni vsi relevantni akterji na medijskem področju, bo morala odgovoriti na kompleksna vprašanja, kot so nova definicija pojma medij in javnega interesa na področju medijev, pluralnost in raznolikost v digitalnem medijskem okolju, vloga javne radiotelevizije ter programov posebnega pomena, koncept uredniške odgovornosti v povezavi s spletnimi mediji, koncentracija medijskega lastništva (predvsem, ali je obstoječa prepoved navzkrižne koncentracije ovira za razvoj novih poslovnih modelov in medijskega trga), položaj novinarjev v hitro spreminjajočem se medijskem okolju (profesionalni standardi, profesionalno novinarstvo versus »civilno« novinarstvo) ter druga vprašanja, pomembna za razvoj medijev v Sloveniji.

Čas izvedbe: 2014.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MIZŠ, MGRT, RTV SLO, DNS, ZNP, SNS, SRDF, Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS, GIZ – Medijska zbornica.

Kazalnik:

- izdelava strategije na področju medijev.

2. Višja raven medijske pismenosti.

Ukrepi:

- podpora medresorskim programom medijskega opismenjevanja,
- nacionalna promocija branja in kupovanja časnikov, časopisov in revij ne glede na njihov nosilec,
- povečanje obsega programov RTV Slovenija, ki načrtno dvigujejo nivo medijske pismenosti,
- podpora programom civilne družbe na področju medijske pismenosti.

Pojasnilo: Zaradi svetovnega spleta, digitalizacije in nove medijske kulture nasploh sta se produkcija in distribucija medijskih vsebin radikalno spremenili. Na spletu smo vsakodnevno priče poplavi medijskih vsebin, katerih razumevanje in kritično ocenjevanje zahtevata usposobljenega, tj. medijsko pismenega uporabnika. Uporabnik mora razviti kritičen odnos do informacij na spletu in biti sposoben ločiti kredibilne od nekredibilnih virov informacij, saj lahko na podlagi teh sprejema odločitve, ki bodo pomembno vplivale na njegovo življenje in življenje drugih. Medijska pismenost postaja v informacijski družbi izredno pomemben dejavnik aktivnega državljanstva. Podobno kot klasična pismenost, ki je bila na začetku 20. stoletja ključni pogoj za aktivno udeležbo v družbi, je medijska pismenost ob digitalni pismenosti ključni pogoj za aktivno udeležbo v informacijski družbi 21. stoletja.

Medijska pismenost uporabnikov je ob tem eden ključnih elementov v razvoju evropskega avdiovizualnega trga. Medijsko pismen uporabnik razume pomen avdiovizualne komercialne komunikacije in drugih oblik oglaševanja za delovanje trga ter se zaveda eksploatacijskega ciklusa avdiovizualnih del in pomena, ki ga ima varovanje pravic intelektualne lastnine za obstoj in razvoj avdiovizualnega trga.

S pojavom svetovnega spleta in digitalizacije so se začele bistveno spreminjati tudi bralne navade uporabnikov, katerih posledica je velik upad tako naklad kot branosti tiskanih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ter tudi upad splošne bralne kulture. Splošno-informativni tisk oziroma njegov način posredovanja informacij je glavni vir izvirnih in kakovostnih novinarskih prispevkov, ki so nepogrešljiv element pri uresničevanju ustavne pravice do javnega obveščanja in obveščenosti ter informacijska podstat, iz katere črpajo svoje informacije in prispevke praktično vsi drugi mediji.

S prvim ukrepom želimo spodbuditi programe, ciljno usmerjene v dvig bralne pismenosti po generacijski vertikali. Za drugi ukrep, nacionalno promocijo branja in kupovanja časnikov, časopisov in revij (in sicer ne glede na vrsto nosilca medijskih vsebin), pa menimo, da ima lahko velik vzgojni učinek na mlajše generacije; inventivna oglaševalska kampanja, morda celo pospremljena z nastankom kakega novega medijskega projekta, ki bi prinašal drugačen lastninsko-upravljalovski model medijskega izdajatelja od obstoječih, usmerjenega predvsem k uresničevanju javnega interesa, bo pozitivno vplivala na mlajšo populacijo, med katero je vse manj bralcev splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (in to ne le njihovih tiskanih, temveč tudi aplikativnih digitalnih izdaj). Takšna kampanja bi posredno pripomogla k dvigu in razvoju bralne kulture in s tem medijske pismenosti ter k ohranitvi splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij. Najpomembnejšo vlogo pri dvigovanju ravni

medijske pismenosti pa ima gotovo RTV Slovenija, ki si bo v prihodnjem obdobju prizadevala povečati obseg programov za dvig ravni medijske pismenosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MIZŠ, RTV SLO.

Kazalniki¹⁶:

- branost splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ne glede na platformo (tiskane, digitalne, spletne izdaje); *Stanje* (podatki Nacionalne raziskave branosti/izbor): povprečno število bralcev na posamezen izid za leti 2006/2012 – *Delo* 203.000/114.000, *Dnevnik* 162.000/96.000, *Večer* 141.000/97.000, *Finance* 59.000/ 44.000, *Mladina* 74.000/60.000, *Mag* 44.000/ne izhaja več, *Reporter* 29.000 (podatek je za leto 2010, poznejših ni), *Družina* 133.000/97.000 (podatek je za leto 2010, poznejših ni);
- naklade časnikov, časopisov in revij (tiskanih in digitalnih izdaj, merjeno skupaj); *Stanje* (podatki o revidiranih prodanih nakladah/izbor): višina povprečne prodane tiskane naklade na posamezen izid 2006/2012: *Delo* 67.161/43.475, *Dnevnik* 48.600/34.467, *Večer* 46.198/29.466, *Finance* 12.193/10.967, *Mladina* 13.662/12.317, *Reporter* (začel izhajati konec leta 2008, prvi podatek je za leto 2009) 9676/9738, *Družina* 47.522/36.504;
- število izvedenih promocijskih dogodkov in njihov odmev v medijih;
- število medresorskih programov medijskega opismenjevanja.

3. Medijskemu razvoju in javnemu interesu na področju medijev prilagojeni vloga in obseg javne službe RTV Slovenija.

Ukrepa:

- analiza obsega obstoječe javne službe RTV Slovenija in njena prevetritev v skladu z javnim interesom na področju medijev ter razvojem in delovanjem sodobnega medijskega prostora,
- določitev deležev prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, ki ga ta nameni za izvajanje posameznih segmentov novo opredeljene javne službe.

Pojasnilo: Poslanstvo vsake javne radiotelevizije je zagotavljati izpolnjevanje demokratičnih, socialnih in kulturnih potreb državljanov in je kot taka med temeljnimi zagotovili za razvoj demokratične, pravne in pluralne družbe. V prvem poglavju *Strategije razvoja RTV Slovenija 2011– 2015* je tako med drugim zapisano: »Poslanstvo in naloge javnega servisa na področju medijev so bistvenega pomena za delovanje edinega javnega zavoda na tem področju in jih zato ni mogoče izvajati le na osnovi trga in njegovih mehanizmov. Najvišji strateški cilj javnega zavoda RTV Slovenija je zato programsko in finančno neodvisno in trajno zagotavljanje izpolnjevanja nalog javnega servisa na področju medijev. /.../ Kljub temu je nujno preučiti obseg in obliko javnega servisa na področju medijev oz. njegov razvoj v prihodnjem multimedialnem in digitalnem okolju.«

Za opredelitev in obseg javne službe je pristojna vsaka posamezna država članica EU, ki lahko na podlagi svojega pravnega reda odloča, kaj je javna služna

¹⁶ Vir podatkov o branosti medijev dostopen na <http://www.nrb.info/podatki/index.html>, o revidirani prodani nakladi pa na http://www.soz.si/projekti_soz/rpn_revidiranje_prodanih_naklad/.

na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni. Iz Strategije razvoja RTV Slovenija 2011–2015 (dostopno na http://www.rtvlo.si/files/ijz/strategija_rtv_slo_2011_-2015.pdf) jasno izhaja, da so tehnološki razvoj na medijskem področju in možnosti, ki jih prinaša, ter bistveno spremenjene razmere na področju medijev odprli naslednja vprašanja: ali je obseg javne službe, kot ga določa veljavni Zakon o Radioteleviziji Slovenija (Uradni list RS, št. 96/2005, 109/2005-ZDavP-1B, 26/2009-ZIPRS0809-B (31/2009), v nadaljnjem besedilu: Zakon o RTV)), še ustrezen današnjemu razvoju medijskega področja, ali je ta obseg finančno še vzdržen, ali je sistemsko polno zagotovljena institucionalna avtonomija in uredniška neodvisnost RTV Slovenije in ali je obstoječi način upravljanja RTV Slovenija glede na obseg javne službe in poslanstvo javne radiotelevizije ustrezen. Zato je nujno potrebna analiza obsega obstoječe javne službe RTV Slovenija in njena prevetritev v skladu z javnim interesom na področju medijev ter razvojem in delovanjem sodobnega medijskega prostora. Za učinkovito in kontinuirano izvajanje javne službe bo treba tudi natančno določiti deleže prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, ki ga ta nameni za izvajanje posameznih segmentov novo opredeljene javne službe in s tem dolgoročno stabilizirati dele programa, ki so posebej pomembni za izvajanje javne službe. Prav tako je treba preučiti uvedbo učinkovitejšega upravljanja tega javnega zavoda.

Čas izvedbe: 2014–2015.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, RTV SLO.

Kazalnik:

- Obseg in uresničevanje zakonsko določene javne službe:
V skladu z Zakonom o RTV obsega javna služba ustvarjanje, pripravljanje, arhiviranje in oddajanje:
 - dveh nacionalnih televizijskih programov: TV Slovenija 1 ,TV Slovenija 2,
 - treh nacionalnih radijskih programov: Radio Slovenija 1. program, Radio Slovenija 2. program (Val202), Radio Slovenija 3. program (Ars),
 - radijskih in televizijskih programov regionalnih centrov v Kopru in Mariboru: Radio Koper, Radio Capodistria, TV Koper, TV Capodistria, Radio Maribor, TV Maribor, Radio madžarske narodnostne skupnosti Lendava, TV program madžarske narodnostne skupnosti Lendava,
 - po en radijski in televizijski program za avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost (narodnostni program) ter radijske in televizijske oddaje za romsko etnično skupnost (oddaje za Rome),
 - radijskih in televizijskih programov za slovenske narodne manjšine v sosednjih državah ter za slovenske izseljence in zdomce (vsebine so vključene v vse programe, posebej še v regionalne programe RTV centra Koper),
 - radijskih in televizijskih programov za tujo javnost: Radio Slovenia International (v okviru RTV centra Maribor),
 - teleteksta, spletnega in mobilnega portala: MMC portal, MMC aplikacije za tablice in pametne telefone, Mediateka za hibridne TV sprejemnike, druge aplikacije in storitve.
- Javna služba poleg omenjenih programov obsega tudi poseben nacionalni televizijski program, namenjen neposrednim prenosom sej Državnega zbora Republike Slovenije in njegovih delovnih teles ter predvajanju posnetkov teh sej, kadar neposredni prenos ni mogoč, in celovitemu informiranju javnosti tudi o vsem drugem parlamentarnem

dogajanju, vključno s sejami Državnega sveta Republike Slovenije, mednarodnimi aktivnostmi parlamenta, posveti v organizaciji Državnega zbora Republike Slovenije oziroma njegovih delovnih telesih ali Državnega sveta Republike Slovenije in drugimi aktivnostmi, povezanimi z uresničevanjem ustavnih pristojnosti slovenskega parlamenta: TV Slovenija 3

- Število zaposlenih – 31. 12. 2012: 1904
 - Število stalnih zunanjih sodelavcev: cca. 600
 - Prihodki od RTV prispevka – 2012: 91.941.000 EUR
 - Prihodki iz trženja – 2012: 13.811.00 EUR
 - Odhodki po enotah za leto 2012/realizacija v EUR:
 - PPE TV Slovenija: 52.368.078,24 EUR
 - PPE Radio Slovenija: 15.539.680,18 EUR
 - PPE RC Koper: 12.614.442,94 EUR
 - PPE RC Maribor: 9.245.986,56 EUR
 - PPE Multimedijски center: 1.775.181,40 EUR
 - Glasbena produkcija: 4.223.514,99 EUR
 - Oddajniki in zveze: 9.593.106,68 EUR
 - Mediateka: 478.825 EUR
 - Založniška dejavnost: 653.334,11 EUR
 - Skupne dejavnosti: 25.210.242,87 EUR
 - RTV SLO SKUPAJ: 131.702.393,02
- (Vir: RTV SLO)

4. Ohranitev in razvoj splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ne glede na platformo razširjanja medija.

Ukrepi:

- poenotenje stopnje DDV za digitalne izdaje splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij v skladu s spremenjeno direktivo EU s področja DDV po letu 2015,
- na podlagi nove določitve javnega interesa oblikovanje meril za podporo kakovostnih medijskih vsebin, ki bodo podlaga za državno pomoč kakovostnim programskim vsebinam splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (ne glede na platformo razširjanja medija), še posebej tistih, namenjenih spremljanju in kritični refleksiji tako slovenske kot evropske in čezmejne kulture in umetnosti, kritični refleksiji družbe, izobraževanju, šolstvu, zdravstvu, popularizaciji znanosti, varstva okolja ipd.,
- prednostna podpora tistim medijem, ki bodo zasledovali predvsem javni interes na področju medijev in s tem pripomogli k dolgoročnemu razvoju panoge,
- finančne spodbude za začetne investicije v nastanek tistih podjetij, ki bodo zagotavljala programske vsebine, ki so v javnem interesu ter dolgoročni razvoj dejavnosti,
- prednostna podpora tistim izdajateljem medijev, ki bodo zagotavljali trajnejšo socialno varnost tako zaposlenim kot pogodbeno vezanim novinarjem in ki bodo med prioritetami svoje poslovne politike prepoznali tudi zaposlovanje in izobraževanje mladih novinarjev.

Pojasnilo: Skladno z veljavnim Zakonom o davku na dodano vrednost (Uradni list RS, št. 13/2011-UPB3, 18/2011, 78/2011, 38/2012, 40/2012-ZUJF, 83/2012, 46/2013-ZIPRS1314-A) se za dobave časopisov in periodičnih publikacij obračunava in plačuje DDV po nižji stopnji od davčne osnove, za dobave digitalnih izdaj časopisov in periodičnih publikacij pa se DDV obračunava in plačuje po splošni stopnji od davčne osnove. Takšno razlikovanje med tiskanimi

in digitalnimi izdajami je neutemeljeno, saj gre v obeh primerih za enakega zavezanca (izdajatelj tiskanega medija) in za enako dobavo blaga oziroma storitev (izdajanje programskih vsebin tiskanega medija), razlika je le v načinu ponujanja storitve (platforma razširjanja medija). Prvi predlagani ukrep bo pripomogel k obstoju panoge tiskanih medijev, ki so se zaradi konvergence medijskega prostora, ki se kaže v selitvi razširjanja programskih vsebin medijev iz tradicionalnih, klasičnih platform razširjanja na digitalne oz. elektronske nosilce, znašli v najhujši krizi vse od začetka svojega obstoja. Zaradi krize tiskanih medijev, ki se kaže v stalnem padanju njihovih naklad in tudi branosti, pa je posledično ogrožena tudi kakovost medijskih vsebin. Splošno-informativni časniki, časopisi in revije namreč predstavljajo vrh medijske informacijske piramide, saj po nekaterih ocenah ustvarijo celo med 85 in 95 odstotki vseh objavljenih informacij in zgodb, medtem ko preostali mediji, zlasti elektronski, te informacije večinoma le reproducirajo in nadgrajujejo. Zaradi tega časopisna medijska panoga tako s svojimi tiskani kot digitalnimi izdajami predstavlja ključno panogo, ki odločilno vpliva na celotno informacijsko verigo. Ohranitev in razvoj kakovostnih splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij (ne glede na način ponujanja vsebin, torej, ali gre za tiskane ali digitalne izdaje) sta zato ključni prioriteti države na področju medijske politike.

Z drugim ukrepom želimo na podlagi nove določitve javnega interesa na področju medijev oblikovati tudi nova merila za državno pomoč medijem, v ospredju katerih bo predvsem kakovost sofinanciranih programskih vsebin in projektov, še zlasti programskih vsebin in projektov splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij, namenjenih spremljanju in kritični refleksiji tako slovenske kot evropske in čezmejne kulture in umetnosti, kritični refleksiji družbe, izobraževanja, šolstva, zdravstva, popularizaciji znanosti, varstva okolja, temeljnih družbenih vrednot ipd. Med posebna prednostna merila bomo uvrstili tudi pomoč tistim kakovostnim medijem, katerih izdajatelj bo zaradi specifičnosti svojega lastninsko-upravljalvskega modela zasledoval predvsem javni interes na področju medijev, kot tudi tistim, ki bodo aktivni pri zagotavljanju trajnejših oblik socialne varnosti tako zaposlenih kot pogodbeno vezanih novinarjev, in ki bodo skrbeli za zaposlovanje in izobraževanje mladih novinarjev.

Čas izvedbe: 2015–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MF.

Kazalniki¹⁷:

- podatki o revidiranih prodanih nakladah splošno-informativnih časnikov, časopisov in revij ne glede na platformo razširjanja medija (tiskani, elektronski, digitalni) v primerjavi s podatki za leto 2013;
- število sofinanciranih programskih vsebin in projektov (2012: 30, 2017: 40);
- višina sredstev v EUR, namenjenih za sofinanciranje programskih vsebin medijev, še zlasti za področje sofinanciranja kakovostnih programskih vsebin tiskanih medijev in/ali digitalnih izdaj (cilj: višja vsota sredstev, namenjenih za sofinanciranje programskih vsebin medijev, še zlasti za področje sofinanciranja kakovostnih programskih vsebin tiskanih medijev in/ali digitalnih izdaj (2012: 600.000 EUR; gre za vsoto, ki je bila na podlagi rednega letnega razpisa razdeljena za področje sofinanciranja

¹⁷ Vir podatkov v zvezi s sofinanciranjem programskih vsebin medijev dostopen na http://www.arhiv.mk.gov.si/si/javne_objave/razpisi_pozivi_in_javna_narocila/javni_razpisi/.

programskih vsebin tiskanih medijev, radijskih in televizijskih programov ter elektronskih publikacij, in sicer 16 tiskanim medijem, 11 elektronskim medijem, 6 televizijskim programom, 4 radijskim programom in 3 neodvisnim producentom. Prijavitelji so lahko kandidirali le z enim projektom));

- število splošno-informativnih dnevnikov na trgu ne glede na platformo razširjanja medija (2013: 7, 2017: 7).

5. Več kakovostnih programskih vsebin radijskih in televizijskih programov, ki so v javnem interesu.

Ukrepa:

- nova opredelitev vloge in statusa programov posebnega pomena,
- postopna uvedba nove sheme sofinanciranja kakovostne produkcije radijskih in televizijskih programov.

Pojasnilo: V Sloveniji deluje 18 radijskih in 11 televizijskih programov, ki jim je bil dodeljen status programov posebnega pomena, med njimi je tudi en študentski radio, en program s statusom nepridobitnega radijskega programa in dva programa s statusom nepridobitnega televizijskega programa. Po veljavnem Zakonu o medijih (Uradni list RS, št. 110/2006-UPB1, 36/2008-ZPOMK-1, 77/2010-ZSFCJA, 87/2011-ZAVMS, 47/2012, v nadaljnjem besedilu: Zakon o medijih) bi morali med njih vsako leto na medijskem razpisu iz državnega proračuna razdeliti sredstva v višini treh odstotkov pobranega prispevka za programe in storitve RTV Slovenija. Ta zakonska zahteva že nekaj let ni uresničena, saj so sredstva iz t. i. medijskega sklada, ki so namenjena tudi programskim vsebinam drugih medijev, vsako leto nižja in ne dosegajo zakonsko predpisane višine za programe posebnega pomena. Programske vsebine, ki jih pripravljajo in razširjajo radijski in televizijski programi posebnega pomena, so bile prepoznane kot javni interes, ker naj bi pomembno prispevale k pluralnosti in raznolikosti medijskega prostora, prav tako pa zlasti lokalnemu prebivalstvu in posameznim ciljnim skupinam poslušalcev in gledalcev zagotavljale uresničevanje ustavne pravice do javnega obveščanja in obveščenosti. S tem naj bi ustvarjale neposredno vez med javnostjo in lokalnimi skupnostmi ter drugimi družbenimi skupinami, ki delujejo na lokalni ravni. Programske vsebine, ki jih pripravljajo programi posebnega pomena, naj bi v tem smislu tudi vsebinsko dopolnjevale ponudbo javne radiotelevizije, ki sama s svojimi programi ne more enakomerno pokriti vseh dogodkov v Sloveniji, in s tem zapolnjujejo informacijsko vrzel na osi lokalno – nacionalno.

Večina programov posebnega pomena se je z nastankom nacionalnih komercialnih programov znašla v težki finančni stiski, saj so jim zaradi izrazito tržno naravnane konkurence začeli strmo upadati prihodki iz oglaševanja. Stanje in razvoj medijskega prostora v Sloveniji tako nakazujeta, da dosedanji sistem podeljevanja statusov programov posebnega pomena in njihovega financiranja iz omejenih proračunskih sredstev prek vsakoletnih javnih razpisov za sofinanciranje programskih vsebin medijev ne zagotavlja optimalne rešitve za trajen obstoj radijskih in televizijskih programskih vsebin, ki so v javnem interesu. V zadnjem času, k temu so še dodatno pripomogli negativni učinki gospodarske krize, se programi posebnega pomena namreč le še borijo za svoje preživetje in posledično izredno težko izpolnjujejo naložene zakonske obveznosti oziroma opravljajo svoje poslanstvo na področju javnega interesa. Vse navedeno narekuje tehten razmislek o vlogi in statusu programov posebnega pomena. V ospredju morajo biti predvsem kakovostna produkcija programskih vsebin, ki so v javnem interesu, ohranjanje slovenske nacionalne in kulturne identitete, doseganje višjih etičnih in zlasti profesionalnih standardov na področju

novinarskega dela ter enakomernejša teritorialna razporeditev radijskih in televizijskih programov, ki so v javnem interesu.

Ker se je sofinanciranje programov posebnega pomena v okviru enoletnih programskih projektnih razpisov, kot jih določa veljavni Zakon o medijih, izkazalo kot neprimerno za kontinuirano, profesionalno in učinkovito uresničevanje javnega interesa, je treba nujno poiskati rešitev, ki bo omogočila stabilen vir in dolgoročen način financiranja radijskih in televizijskih programskih vsebin, ki so v javnem interesu, tako da njihova trajna zagotovitev ne bo ogrožena zaradi pojava zunanjih dejavnikov, kot so gospodarska kriza ali konvergenca medijskega prostora.

Prvi korak k trajnejši rešitvi, ki bi zagotovila stabilen vir in dolgoročen način financiranja radijskih in televizijskih programskih vsebin, ki so v javnem interesu, je priprava analize stanja in dolgoročne strategije na področju elektronskih medijev.

Strategija, pripravljena v skladu s prvim ciljem in ukrepom te resolucije, mora opredeliti, koliko takšnih programov dejansko potrebujemo, da bi zapolnili informacijsko vrzel na osi lokalno-nacionalno, katerim produkcijskim in programskim standardom morajo ti programi ustrezati ter določiti finančni okvir ter vir sofinanciranja produkcije programskih vsebin v javnem interesu. Programom v javnem interesu je potrebno državno ali drugo obliko pomoči dodeliti na nearbitraren način, ki bo vezan izključno na izpolnjevanje programskih normativov in standardov, ki jih opredeli strategija.

Strategija mora proučiti tudi možnosti povezovanja izdajateljev programov posebnega pomena z Radiotelevizijo Slovenija, vključno z ustreznimi spremembami medijske zakonodaje in Zakona o Radioteleviziji Slovenija.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 1 odstotek oziroma okvirno 900.000 EUR na leto iz prispevka za programe in storitve RTV Slovenija, v okviru razpoložljivih sredstev

Odgovornost: MK, RTV SLO.

Kazalniki¹⁸:

- povišanje kakovosti programskih vsebin radijskih in televizijskih programov, ki so v javnem interesu;
- višji poklicni standardi na področju novinarskega dela pri produkciji programskih vsebin radijskih in televizijskih programov, ki so v javnem interesu;
- obstoj stabilnega in dolgoročno urejenega vira financiranja radijskih in televizijskih programov, katerih programske vsebine so v javnem interesu;
- število radijskih in televizijskih programov posebnega pomena (2013: 29 (18 + 11));
- število izdajateljev lokalnih/regionalnih radijskih programov posebnega pomena (2013:16);
- število izdajateljev radijskih programov posebnega pomena s statusom študentskega radia (2013: 1);
- število izdajateljev radijskih programov posebnega pomena s statusom nepridobitnega radijskega programa (2013: 1);

¹⁸ Vir podatkov o številu programov posebnega pomena dostopen na <http://www.apek.si/apek>, o številu zaposlenih pri izdajateljih programov posebnega pomena pa na Združenju radiodifuznih medijev pri Medijski zbornici.

- število izdajateljev lokalnih/regionalnih televizijskih programov posebnega pomena (2013:11);
- število izdajateljev televizijskih programov posebnega pomena s statusom nepridobitnega televizijskega programa (2013: 2)
- število zaposlenih pri izdajateljih lokalnih/regionalnih radijskih programih posebnega pomena brez Radia Študent (2012: 131,4);
- število zaposlenih pri izdajateljih lokalnih/regionalnih televizijskih programov posebnega pomena (2012: 66).

6. Večja socialna varnost novinarjev, še zlasti mladih novinarjev.

Ukrepi:

- plačilo prispevkov iz državnega proračuna za mlade samostojne novinarje do 30. leta, ki izkazujejo perspektivne rezultate (izenačitev s statusom samozaposlenih na področju kulture),
- plačilo prispevkov iz državnega proračuna za samostojne novinarje, ki izkazujejo vrhunske rezultate in katerih letni prihodek ne presega zakonsko določenega cenzusa (izenačitev s statusom samozaposlenih na področju kulture),
- določitev pogojev in meril v javnih razpisih za sofinanciranje programskih vsebin medijev, ki bodo spodbudili zaposlovanje mladih, visoko izobraženih novinarjev do tridesetega leta starosti,
- določitev pogojev in meril v javnih razpisih, glede na katera bodo imeli pri državni pomoči prednost tisti izdajatelji medijev, ki bodo ohranjali novinarska delovna mesta za nedoločen čas in/ali sklepali takšne pogodbe za novinarska delovna mesta, ki bodo zagotavljala visoko pravno zaščito in socialno trajnejšo varnost pogodbeno zaposlenega novinarja,
- ciljna finančna spodbuda medijem za prve zaposlitve visoko izobraženih posameznikov za novinarska delovna mesta do dopolnjenega tridesetega leta starosti iz naslova sredstev EU (sofinanciranje stroškov dela),
- opredelitev mladih novinarjev kot ranljive skupine, kakor jo opredeljuje Zakon o socialnem podjetništvu (Uradni list RS, št. 20/2011).

Pojasnilo: Status samostojnega novinarja je namenjen tistim novinarjem, ki ne morejo/ne želijo dobiti redne zaposlitve, temveč so primorani/želijo sodelovati z več različnimi mediji prek različnih pogodbenih oblik, da si zagotovijo sredstva za preživetje. Ukrep je namenjen tako tistim mladim, visoko izobraženim samostojnim novinarjem, ki začenjajo svojo profesionalno pot in jim obseg dela ne zagotavlja dovolj sredstev za minimalno socialno varnost, izkazujejo pa perspektivne rezultate, kot tudi starejšim samostojnim novinarjem, ki izkazujejo vrhunske rezultate. Cilj prvih dveh ukrepov je izenačitev samostojnih novinarjev s statusom samozaposlenih v kulturi.

Večina visoko izobraženih mladih posameznikov, ki vidi svojo prihodnost v novinarskem poklicu, vse težje pridobi tudi prvo zaposlitev, zato so prisiljeni delati kot honorarni sodelavci, ki nimajo nikakršne socialne varnosti, praviloma pa so tudi brez kakršnihkoli pravic. Prekarnost njihovega razmerja jih že na začetku njihove poklicne poti postavlja v negotov položaj, ko ne morejo skrbeti za razvijanje svoje strokovnosti, temveč se morajo prilagajati pretresom na medijskem trgu in zahtevam izdajateljev medijev po maksimiziranju dobičkov in minimaliziranju stroškov dela in poslovanja. Poleg tega se novinarji na medijskem trgu srečujejo z nelojalno konkurenco, saj vedno več izdajatelj medijev za opravljanje novinarskih del najema nekvalificirano delovno silo za minimalno plačilo. Tretji, peti in šesti ukrep so tako namenjeni visoko izobraženim mladim novinarjem, da dobijo prvo zaposlitev in v okviru tega možnosti za strokovni razvoj. Četrty ukrep želi spodbuditi ohranjanje novinarskih

delovnih mest za nedoločen čas in sklepanje takšnih pogodb za novinarska delovna mesta, ki bodo zagotavljala visoko pravno zaščito in socialno trajnejšo varnost pogodbeno zaposlenega novinarja.

Čas izvedbe: do 2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Odgovornost: MK, MDDSZ, MF.

Kazalniki:

- število mladih novinarjev do dopolnjenega tridesetega leta starosti, ki izkazujejo perspektivne rezultate, s pravico do plačevanja prispevkov iz državnega proračuna (2013: 0; 2017: 40);
- število prvih zaposlitev visoko izobraženih posameznikov za novinarska delovna mesta do dopolnjenega tridesetega leta starosti iz naslova sredstev EU (10 zaposlitev na leto);
- delovno aktivni, ki opravljajo poklic novinarja (2009: 2.297, 2012: 2.170; vir: SURS);
- število novinarjev, vpisanih v razvid samostojnih novinarjev (2013: 250).

7. Novi lastninsko-upravljalški modeli medijev (socialna podjetja in kooperative oz. zadruga).

Ukrep:

- finančna podpora pri ustanavljanju novih lastninsko-upravljalških modelov medijev (socialna podjetja in kooperative oziroma zadruga).

Pojasnilo: Praksa kooperativ oziroma zadrug je v Evropi znana že 150 let, rojevale pa so se vedno, ko je bila kriza najhujša. Posameznike v kooperativo združi skupni interes, vodi jih želja po preživetju, zato vlagajo svoje delo in sredstva, pri čemer jih pri delu ne vodi dobiček, ampak razvoj produkta in človeških virov. Na področju socialnega podjetništva in zadružništva je zato gospodarska kriza tudi najmanj prisotna, delovna mesta se ohranjajo, dejavnosti pa živijo in se razvijajo. V zahodni Evropi socialno podjetništvo oziroma zadružništvo predstavlja 10 odstotkov BDP in 10 odstotkov zaposlenih, v Sloveniji pa je ta delež zanemarljiv.

Zanimanje za zadružništvo pa še narašča, med drugim tudi na medijskem področju. Tako je v Veliki Britaniji lani izšla obsežna študija o tem, da so kooperative lahko rešitev medijske krize. Njen avtor Dave Boyle je v uvodu zapisal: »*Informativni mediji so lačni recepta, da bi njihovi produkti postali bolj finančno vzdržni, javnost pa je lačna medijev, ki bi jim lahko zaupala. Kooperative so lahko odgovor na oba problema.*«

Poseben model so leta 2009 začeli razvijati v Kanadi na lokalnih ravneh z *Media Co-op*, zadružno je organizirana tudi največja tiskovna agencija na svetu *Associated Press*. V naši neposredni bližini, v Italiji, je veliko medijskih zadrug. Tako je tudi najpomembnejša italijanska tiskovna agencija ANSA organizirana kot zadruga, prav tako tudi slovenski Primorski dnevnik, ki izhaja v Trstu.

Obstoječim tiskanim in elektronskim medijem, ki imajo tudi največji učinek na medijsko pismenost, je zato potrebno postaviti izziv z obstojem konkurence v obliki medijskih socialnih podjetij in zadrug, ki bi izdajale nove splošno informativne medije na povsem drugačnih lastniških in vrednostnih temeljih. Javnost bi lahko v takšne medije, ki bi imeli že v samih temeljih zapisane drugačne vrednote, etiko in profesionalnost, bolj zaupala, novinarji pa bi se za ustvarjanje pogojev za izhajanje novega medija in lastno preživetje veliko bolj angažirali, kot se v obstoječih medijskih družbah. Poleg tega naj bi tudi Slovenija sledeč nacionalni strategiji dosegla 10 odstotkov BDP in 10 odstotkov zaposlenih prav na področju socialne ekonomije: medijske kooperative oziroma zadruga tako ne bi bile le del te ekonomije, ampak bi širile tudi vedenje o njej. Zato bo

tu potrebno tudi medresorsko usklajevanje, predvsem pri cilju, da bi tudi za kooperative, ki so v Evropi temelj socialne ekonomije, veljali podobni zakonski in drugi fiskalni pogoji kot v najrazvitejših evropskih državah.

Čas izvedbe: 2014– 2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, EU sredstva.

Odgovornost: MK, , MGRT, MDDSZ (kot koordinator).

Kazalnik:

- število ustanovljenih socialnih podjetij in kooperativ oziroma zadrug na področju izdajanja medijev (2013: 1 pilotni projekt, 2017: 5 medijskih kooperativ).

9. ARHITEKTURA

Nova arhitekturna politika za večjo družbeno odgovornost posegov v prostor in višjo kakovost bivanja.

Javni interes

Evropska skupnost je v svojih dokumentih opredelila arhitekturo kot temeljni element kulture in življenja evropskih držav. Prepoznala jo je kot tipičen primer horizontalnega značaja kulture, ki ni vključen zgolj v kulturno politiko, temveč v več javnih politik. Države so zavezane upoštevati arhitekturo in njeno kulturno razsežnost ter posebne značilnosti pri vseh zadevnih politikah, predvsem pri politikah v zvezi z gospodarsko in socialno kohezijo, trajnostnim razvojem in izobraževanjem. V večini evropskih držav je arhitektura ena od nacionalnih prioritet, saj zaobjema vse pore življenja od umetnosti do ekonomije, poklic arhitekta pa je opredeljen kot eden od sedmih strožje reguliranih poklicev, ki skrbijo za javno dobro.

Pogled v slovenski prostor nam razkrije številne nesmotrne posege v prostor, ki generirajo širitev razpršene gradnje in suburbanizacije, erozijo kulturne dediščine, skrb vzbujajočo okoljsko polucijo, zapletanje infrastrukturnih sistemov in posledično slabe arhitekturno-urbanistične rešitve, ki ne premorejo nujne dolgoročne vizije. Vizualno, energetsko in ekološko onesnaževanje pogojuje drastično nižanje urejenosti in prepoznavnosti prostora ter vizualne kulture prebivalstva, šibi nacionalno ekonomijo in naglo niža dejansko vrednost prostora, s tem pa negativno vpliva na kakovost življenja in življenjskega okolja.

V Sloveniji deluje približno 2.000 arhitektov, od tega jih je 850 vpisanih v razvid samozaposlenih na Ministrstvu za kulturo. Dejavnost arhitektov je v zadnjih dvajsetih letih prepuščena trgu brez ustreznih regulativ, dodaten udarec področju pa je povzročila gradbeniška kriza, zaradi katere so se tudi aktivnosti v arhitekturi skoraj prepолоvile. Še leta 2007 je bilo za gradnjo ali prenovo stavb izdanih 5.900 gradbenih dovoljenj, njihova investicijska vrednost je znašala 1,5 milijarde evrov, leta 2012 pa je bilo izdanih le 3.200 dovoljenj, investicijska vrednost del pa je znašala 800 milijonov evrov. Zaradi drastičnega upada dela in odsotnosti ustrezne regulacije so se cene na trgu znižale pod spodnjo mejo, kar je vplivalo na kakovost, strokovnost in družbeni ugled arhitekture, poklic pa je izgubil legitimnost zastopanja javnega interesa.

Zaradi vsega naštetega je skrajni čas, da se arhitektura vzpostavi kot avtonomno področje kulture. V dosedanji slovenski kulturni politiki je bilo področje arhitekture obravnavano v okviru likovnih umetnosti, kar je glede na naravo in problematiko področja preozka rešitev. Javni interes na področju likovnih ali vizualnih umetnosti je namreč osredotočen predvsem na tisto ustvarjalnost, ki »predstavlja presežek pri osmišljanju vsakdanjega življenja in življenjskega okolja«, kot je bilo zapisano v Nacionalnem programu za kulturo 2008–2011, vse bolj pa je jasno, da je skupen slovenski prostor kot dobrina omejen, zato se javni interes na področju arhitekture ne more omejiti zgolj na »presežke«, temveč je nujen splošen dvig prostorske kulture. Za doseg tega cilja so bolj kot neposredna finančna spodbuda posameznim ustvarjalcem – arhitektom potrebni ustrezni regulacijski ukrepi države.

Javni interes na področju arhitekture obsega dvig kakovosti življenja in življenjskega okolja ter uveljavljanje trajnostnega razvoja, socialne kohezije in kulturne identitete. Zagotavlja se ga z arhitekturnim, krajinsko arhitekturnim, urbanističnim in prostorskim načrtovanjem ter z oblikovanjem interierjev ob upoštevanju prostora kot omejene dobrine, vključno z ohranjanjem kulturne dediščine. Za spremembo sedanjega stanja bo najprej nujno vzpostaviti aktivne medresorske mehanizme, ki bodo omogočili, da se bo na današnje izzive slovenskega prostora odgovorilo s trajnostnim razvojem mest, to je integriranim in ustvarjalnim pristopom, pri katerem imajo kultura, gospodarstvo, socialni vidik in okolje enakovredno vlogo. Le ob dejavnih in celovitih arhitekturnih politikah bomo čez nekaj let lahko prepoznali uspehe, ne le v umetniških, kulturnih ali estetskih dimenzijah prostora, temveč tudi v ekonomskih učinkih.

Cilji in ukrepi

1. Celovita arhitekturna politika na vladni ravni do leta 2016.

Ukrepi:

- imenovanje medresorske skupine za pripravo arhitekturne politike,
- izdelava in sprejem arhitekturne politike,
- izvajanje in evalviranje arhitekturne politike v vseh segmentih.

Pojasnilo: Ministrstvo za kulturo bo pobudnik in koordinator medresorske skupine, ki bo pripravila nacionalni dokument »Arhitekturna politika v Sloveniji«. Z arhitekturno politiko si bomo prizadevali, da bomo po vzoru polovice evropskih držav spodbudili zavedanje, da ima arhitektura ključno vlogo pri spodbujanju nastanka ustvarjalnih držav, regij in mest, pri katerih trajnostni razvoj sloni na novih dejavnikih konkurenčnosti, med katerimi so pomembne povezave med kulturo in industrijo. V sklopu prvega ukrepa bo skupina pripravila in potrdila programsko nalogo, ki bo osnova za celoten dokument. Cilj arhitekturne politike bo, da predstavi čim bolj celovit pregled vprašanj in vizij, ki bodo prispevala k izboljšanju njene kakovosti. Prispevala bo k odprti dolgoročni razpravi, v kateri se njen učinek ne bo končal s sprejetjem posameznih zakonskih aktov, temveč bo predstavljala dinamičen okvir zavedanja in razprave o kulturnem in gospodarskem pomenu arhitekture v družbi, s poudarjeno vlogo pri razvoju socialne države. Arhitekturna politika bo izpostavila zlasti naslednje razvojne izzive:

- kakovostna arhitektura je ekonomična, zdrava in do okolja prijazna,
- inovativna arhitektura je spodbuda za gospodarsko rast in blaginjo ljudi,
- urejena dejavnost je pogoj za uresničitev ustvarjalne in povezovalne moči arhitekture,
- kulturna dediščina je aktivno vključena v današnje razvojne izzive, saj tvori jedro trajnostne družbe in nacionalne kulturne identitete,
- arhitektura javnih zgradb je zgled in spodbuda za zasebne investicije,
- mednarodni prostor je pomembno področje razvoja in priložnosti za arhitekturo.

Hkrati bo arhitekturna politika poskušala biti navdih za vse tiste, ki se srečujejo z vprašanjem prostora in gradnje, od javnih do zasebnih investitorjev, od politikov do načrtovalcev, od učiteljev pa do vsakdanjih uporabnikov prostora.

Čas izvedbe: 2014–2016.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MKO, MZIP, MGRT, MF, , MIZŠ, MZZ, MNZ.

Kazalniki¹⁹:

- št. izdanih gradbenih dovoljenj (2012: 3.200);
- večja kakovost bivanja;
- sprejetje dokumenta arhitekturna politika.

¹⁹ Vir podatkov o številu izdanih gradbenih dovoljenj je dostopen na http://www.stat.si/tema_ekonomsko_gradbenistvo.asp.

10. KULTURNA DEDIŠČINA

S spoštovanjem kulturne dediščine bogatimo sodobno življenje: dragocene vsebine delamo dostopne, široko odpiramo vrata muzejev in gradov, na tradiciji gradimo gospodarsko prihodnost.

Javni interes

Slovenija ima bogato in raznoliko kulturno dediščino ter dolgo tradicijo organiziranega varstva. Služba za varstvo nepremične dediščine na Slovenskem v letu 2013 obeležuje 100-letnico delovanja, muzeje pa le še nekaj let loči od praznovanja 200-letnice ustanovitve prve muzejske institucije pri nas.

V register nepremične kulturne dediščine je bilo v začetku maja 2013 vpisanih več kot 29.300 enot dediščine, od tega je 300 kulturnih spomenikov državnega in 7.975 lokalnega pomena. Trije spomeniki (Plečnikove Žale, Partizanska bolnišnica Franja, Spominska cerkev sv. Duha na Javorci) imajo znak evropske dediščine, še dva (prazgodovinska kolišča na Igu na Ljubljanskem barju, dediščina živega srebra v Idriji) sta vpisana na Unescov Seznam svetovne dediščine v kategoriji kulturne dediščine. Naloge varstva nepremične kulturne dediščine opravlja Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) s sedmimi območnimi enotami, Restavratorskim centrom in Centrom za preventivno arheologijo. Kot upravljalca kulturnih spomenikov državnega pomena delujeta javna zavoda Arboretum Volčji Potok in Kobilarna Lipica.

Ministrstvo financira javno službo na področju varovanja premične kulturne dediščine v 11 državnih muzejih, 36 muzejev pa je v letu 2013 pridobilo sklep Vlade RS o pooblastilu za izvajanje te javne službe. Leta 2012 je bilo na področju varstva kulturne dediščine 453 delovno aktivnih posameznikov, v dejavnosti muzejev pa 921 (vir: SURS). Državni muzeji so v letu 2012 pripravili 30 občasnih razstav, za mlajše obiskovalce izvedli 2.943 različnih pedagoških programov, ki jih je obiskalo 66.252 obiskovalcev, z namenom uresničevanja vseživljenjskega izobraževanja pa je bilo realiziranih 792 andragoških programov, ki jih je obiskalo 28.482 obiskovalcev. V pooblaščenih muzejih in galerijah je na ogled 323 stalnih razstav, ki privabijo več kot milijon obiskovalcev letno. V letu 2012 so izvedli 33 novih stalnih postavitvev in 409 občasnih s 360.271 prodanimi vstopnicami. Gostili so skupno 128 razstav, 10 razstav pa je gostovalo v tujini. V pooblaščenih muzejih in galerijah je bilo izvedenih 721 pedagoških programov, ki jih je obiskalo 185.893 mladih in 727 andragoških programov z 91.786 odraslimi obiskovalci. Obisk digitalnih vsebin na spletnih straneh državnih muzejev je skupno dosegel število 1.507.327, skupno 1.750.945 obiska so zabeležili pooblaščenih muzeji, skupni spletni portal *museum.si*, ki povezuje 76 muzejev in galerij in na katerem je javno dostopnih že 22.600 predmetov, pa ima povprečno 15.000 obiskov na mesec. V register žive kulturne dediščine je od maja 2013 vpisanih 24 enot in 46 nosilcev, od tega so tri enote z odlokom razglašene za živo mojstrovino državnega pomena.

Javni interes varstva kulturne dediščine obsega:

- identificiranje dediščine, njenih vrednot in vrednosti, njeno dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje,
- celostno ohranjanje dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo ter njeno vključevanje v sodobno življenje,
- predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah,
- sodelovanje javnosti v zadevah varstva in nadgraditev dialoga s posamezniki in skupnostmi ter drugimi deležniki,
- omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, posebej mladim, starejšim in invalidom, neposredno, s pomočjo javnih zavodov, muzejske dejavnosti ter z uporabo novih tehnologij,
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje na vseh ravneh,

- prepoznavanje dediščinskih potencialov za gospodarski, družbeni in trajnostni razvoj ter kontinuirano vključevanje v razvojne projekte na lokalni in nacionalni ravni,
- ohranjanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij ter ob upoštevanju mednarodno uveljavljenih standardov.

Skrb za ohranjanje kulturne dediščine je vse bolj celostna in kompleksna. Sodobni interdisciplinarni pristop postavlja v središče človeka in njegovo svobodno udeležbo v kulturnem življenju, zato sta ohranjanje kulturne dediščine in njena trajnostna uporaba nezamenljiv prispevek k človekovemu razvoju in kakovosti življenja. Z upoštevanjem vloge kulturne dediščine pri graditvi vključujoče demokratične družbe in s poudarjanjem kulturne raznovrstnosti ter trajnostnega razvoja bistveno razširjamo koncept varstva, ki je prešlo od varstva posamičnih kulturnih spomenikov, organiziranega v okviru profesionalnih institucij in s ciljem fizične zaščite pred propadanjem in spremembami, k ohranjanju širših območij, nosilcev kulturne in prostorske identitete, da bi končno uveljavili kulturno dediščino kot vir za gospodarski, družbeni in lokalni razvoj, ki zahteva preseganje resornih politik in vključevanje v področne strategije, aktivno ustvarjanje priložnosti za finančne investicije iz različnih virov in partnerstvo z lokalnimi skupnostmi.

Vse to nujno spreminja način izvajanja javne službe varstva ter zahteva dovolj ažurno in fleksibilno odzivanje pristojnih institucij. S premikom težišča od obnov k upravljanju nepremične kulturne dediščine in razvijanju z njo povezanih storitev ustvarjamo nova delovna mesta, pospešujemo skladen regionalni in lokalni razvoj ter v procese odločanja o dediščini vključujemo različne deležnike, od stroke, lokalnih skupnosti do civilne družbe – tako imenovane dediščinske skupnosti. Obenem krepimo usposobljenost strokovnih služb in pridobivanje specializiranih znanj, ki omogočajo raziskovanje, določanje varstvenih zahtev in iskanje najustreznejših rešitev za posege v dediščino ter sprejemanje odločitev o njenem vključevanju v sodobno življenje. Muzeji in galerije se oblikujejo v mrežo živahnih strokovnih institucij, ki se odzivajo na izzive spreminjajoče se družbe, so odprti za različne javnosti in zagotavljajo dostopnost do svojih zbirk tudi s pomočjo uporabe sodobnih tehnologij. S tem ne le osveščamo o pomenu kulturne dediščine, ampak njene vrednote, zaradi katerih jo varujemo, nadgrajujemo na celosten in kreativen način, tudi s predstavljanjem sodobne ustvarjalnosti. Tradicionalnim dejavnikom, ki vplivajo na stanje ohranjenosti in ogroženosti kulturne dediščine, so se ob upoštevanju pravic lastnikov in uporabnikov tako pridružili sodobni izzivi, povezani predvsem s priložnostmi za razvoj kulturne dediščine. Slednji zahtevajo oblikovanje novih politik in strategij varstva ter širšo mrežo deležnikov, aktivnih na tem področju – na kratko, spoštljiv, a sodoben in vključujoč pristop.

Cilji in ukrepi

1. Kakovostno ohranjena ter sodobno prezentirana kulturna dediščina za večje število obiskovalcev in večjo prepoznavnost dediščine.

Ukrepi:

- oblikovanje kvalitetnih programov ozaveščanja o pomenu kulturne dediščine, prezentacija in popularizacija kulturne dediščine za zagotavljanje njene dostopnosti vsem skupinam obiskovalcev,
- povečan obseg kakovostnih pedagoških in andragoških programov v muzejih za pridobivanje ciljnega občinstva,
- ciljna podpora dejavnostim za ohranjanje žive kulturne dediščine, s poudarkom na nosilcih žive dediščine,
- posodobljen strokovni, pravni in finančni okvir za celostno ohranjanje kulturne dediščine,

- krepitev znanstvenih ter tehnoloških raziskav in inovacij za izkoriščanje potencialov tradicionalnih tehnik in izdelkov, za razvijanje novih produktov in storitev.

Pojasnilo: Prezentacija in popularizacija slovenske kulturne dediščine razvijata identiteto Slovenije, prispevata h kakovostnemu življenjskemu okolju, spodbujata kulturno raznolikost in vključujeta posameznike in skupnosti v njeno ohranjanje. Med že uveljavljenimi dogodki so tisti, ki se navezujejo na mednarodne vzore ter s tem slovensko kulturno dediščino umeščajo v skupen okvir (na primer Dnevi evropske kulturne dediščine, Mednarodni dan muzejev, Poletna muzejska noč), kot tudi drugi (Ta veseli dan kulture), ki spodbujajo promocijo slovenske kulture in njene specifične izraze ter so namenjeni najširšemu krogu obiskovalcev. Ministrstvo bo posebno pozornost namenilo programom, ki uveljavljajo muzeje in galerije kot prostore srečevanja, povezovanja in ustvarjalnosti, še posebej z nadgradnjo omenjenih posamičnih dogodkov v daljše tematske in časovne sklope (program Od dneva muzejev do muzejske noči). Ob spodbujanju sodelovanja med javnimi zavodi in nevladnimi organizacijami pri projektih interpretacije, prezentacije in popularizacije kulturne dediščine (kot so muzejske prireditve) je še posebej izpostavljeno najširše zagotavljanje dostopnosti do dediščine – tako fizične dostopnosti kot dostopnosti prek digitalnih vsebin, vključno z ranljivimi skupinami (dobra praksa projekta *Dostopnost kulturne dediščine ranljivim skupinam* s sredstvi iz Evropskega socialnega sklada).

Pomembna je spodbuda slovenskim muzejem, galerijam in javnim zavodom s področja nepremične kulturne dediščine k pripravi in kvalitetni izvedbi raznolikih izobraževalnih vsebin (pedagoških in andragoških programov) z upoštevanjem sodobnih pristopov interpretacije muzejskih zbirk in druge kulturne dediščine, vključno s predstavitvami vzorčnih vzdrževalnih ali obnovitvenih del. Posebna pozornost bo namenjena javni dostopnosti s poudarkom na izbranih ciljnih skupinah (otrok, mladostnikov in starejših). Muzeji, galerije in zavodi bodo pripravili inovativne vsebine, ki bodo omogočale dostopnost do informacij o dediščini prek različnih medijev (npr. spletne strani, ki bodo dopolnjevale obvezne šolske vsebine, spletne strani, namenjene posamičnim skupinam senzorno oviranih oseb, sodelovanje z izobraževalnimi programi radia in televizije) in spodbujale povečan obisk. Splošni cilji in ukrepi, povezani s ciljnim sodelovanjem z vzgojno-izobraževalnimi zavodi, kot tudi poseben nacionalni projekt *Teden kulturne dediščine* so opredeljeni v poglavju *Kulturno-umetnostna vzgoja*.

Krovni zakon o varstvu kulturne dediščine iz 2008 (Uradni list RS, št. 16/2008, 123/2008, 8/2011, 90/2012) je med ključnimi novostmi vzpostavil področje žive kulturne dediščine, ki v nasprotju z nepremično in premično kulturno dediščino nujno vključuje tudi njenega nosilca, ki to dediščino omogoča, ohranja in razvija ter s tem tudi gradi most med tradicijo in ustvarjalnostjo. Različne oblike podpore nosilcem, ki jih bo zagotavljalo Ministrstvo skupaj s Koordinatorjem varstva žive dediščine, obsegajo strokovno pomoč pri obravnavi, vrednotenju in oblikovanju ukrepov za ohranjanje enot žive dediščine, povezovanje z resornimi politikami ter vključevanje žive dediščine v domače in mednarodne programe, iniciative in povezave. Aktivnim nosilcem žive kulturne dediščine bomo namenili finančne spodbude, s katerimi bomo pospešili razvoj in prepoznavnost tovrstne dediščine.

Ministrstvo bo zagotavljalo vključevanje varstva dediščine v prostorsko in v razvojno načrtovanje (npr. prostorski akti, ohranjanje narave, program razvoja podeželja), upoštevanje vplivov podnebnih sprememb in vpliva novih informacijskih tehnologij na dostopnost informacij o dediščini, podpiralo medsektorsko sodelovanje in sodelovanje med dejavniki na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. S tako posodobljenim sistemom varstva bomo

ohranjali prostorsko enovite in funkcionalno povezane celote ter bistveno omejili škodljive vplive na dediščino. Na podlagi ocene ogroženosti dediščine in priložnosti za njen razvoj bomo izdelali strategijo varstva kulturne dediščine in podrobneje opredelili cilje, usmeritve in ukrepe celostnega ohranjanja dediščine, ki je predmet javne koristi. Natančneje bomo tudi opredelili strokovne kriterije za vrednotenje ter s pomočjo podatkov iz registra nepremične kulturne dediščine in prikazom vrednotenja dediščine v prostoru določili varstvena območja dediščine in varstvene usmeritve. Za najbolj ogroženo kulturno dediščino bo Ministrstvo skupaj s pristojnimi institucijami oblikovalo program konservatorsko-restavratorskih posegov in drugih projektov za ohranjanje njenih varovanih sestavin, ki bo upošteval pomembnost dediščine, njeno ogroženost in oceno možnosti uspešne realizacije. Na tej podlagi bo zagotovljeno financiranje za izvedbo projektov, s čimer bomo postopoma uveljavili nov, ciljno usmerjen sistem financiranja nacionalno pomembne in najbolj ogrožene kulturne dediščine.

Z namenom sodobne aplikativne uporabe tradicionalnih znanj, materialov, veščin in izdelkov umetnostne obrti v gospodarstvo bodo prednostno zagotovljena finančna sredstva za razvojno-inovacijske projekte, ki bodo izkoriščali dediščinske potenciale (na primer uporaba naravnih materialov – les, kamen, slama, skrele ali načina gradnje – suhozidi, tradicionalno stavbarstvo), projekte, ki bodo razvijali nove materiale, tehnike in metode za izboljšanje trajnosti in energetske učinkovitosti ohranjanja (identificiranje materialov, načinov izvedbe, diagnostika stanja, zaščitni ukrepi) in projekte, ki povezujejo e-kulturo, IKT in e-infrastrukturo (interoperabilnost, agregiranje, trajna hramba, upravljanje in nadgradnja podatkov). Ministrstvo bo za uspešno črpanje sredstev EU oblikovalo prednostne raziskovalne teme, jih vključilo v investicijska področja pametne specializacije in operativne programe ter spodbujalo ciljno sodelovanje z raziskovalnimi, znanstvenimi, izobraževalnimi in strokovnimi institucijami.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 5.395.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev in 1.000.000 EUR dodatno v obdobju; načrtovana sredstva EU.

Odgovornost: MK, MKO, MGRT, ZVKDS, Koordinator varstva žive dediščine, muzejska strokovna združenja: Skupnost muzejev Slovenije, ICOM -Slovenski odbor, Slovensko muzejsko društvo, državni in pooblašeni muzeji, javni zavodi s področja nepremične kulturne dediščine, lokalne skupnosti, lastniki, raziskovalne institucije.

Kazalniki:

- število obiskovalcev v slovenskih muzejih (2012: 1.047.499; do 2017 povečanje za 3 %);
- število obiskov pedagoških programov (2012: 66.252; 2017: 100.000);
- število novih vpisov in sprememb vpisov enot v registru (2012: 29.300 vpisanih enot, do 2017: 200-300 sprememb letno);
- število novih in prenovljenih razglasitev za kulturne spomenike (2012: 74; do 2017: 70 letno);
- število označenih kulturnih spomenikov (do 2017: označitev vseh državnih nepremičnih spomenikov);
- število obravnavanih prostorskih aktov (do 2017: 1.200 – ocena na podlagi preteklega obdobja, odvisno od pobud lokalnih skupnosti in drugih ministrstev);
- določitev varstvenih območij dediščine – v deležu ozemlja Slovenije (2012: 0; do 2017: določitev na območju, ki pokriva 25 % ozemlja Slovenije);

- **število odločb o uvrstitvi v nacionalno bogastvo (2012: 3; do 2017 povečanje za 50 % letno);**
- **delež ozemlja Slovenije, na katerem so bile izvedene sistematčne preventivne arheološke raziskave razvojnih območij (do 2017: 25 % ozemlja Slovenije);**
- **arheološki terenski pregled območij s povečanim potencialom (4.000 ha letno);**
- **število registriranih in ovrednotenih enot žive kulturne dediščine (do 2017: 20 letno);**
- **število registriranih in ovrednotenih enot nepremične kulturne dediščine (2013: 29.361);**
- **število prireditev, projektov in publikacij s področja žive dediščine (2012: 5; do 2017: 20);**
- **število projektov aktivnih nosilcev žive dediščine, finančno podprtih s strani MK;)**
- **sprejeta strategija varstva kulturne dediščine (do 2015);**
- **sprejet program za najbolj pomembno in ogroženo dediščino, skupaj s prednostnim seznamom posegov (do 2015);**
- **delež sredstev, namenjen za raziskave in raziskovalne projekte s področja kulturne dediščine v proračunu za kulturno dediščino (2012: 0; 2017: 2 %);**
- **število programov in projektov, s katerimi se širi in razvija vedenje in zavest o pomenu kulturne dediščine (do 2017: 4 podprti projekti letno);**
- **število projektov za izboljšanje dostopnosti do objektov in dediščinskih vsebin za ranljive skupine (2012: 1; 2017: 5);**
- **število državnih muzejev, ki imajo spletne strani, namenjene posamičnim skupinam senzorno oviranih oseb (2012: 0; 2013: priprava pilotne spletne strani, do 2017 vsi državni muzeji);**
- **število novih pedagoških in andragoških programov (do 2017: izvedba 10 novih programov v posameznem muzeju na letni ravni);**

2. Dejavnost in atraktivna mreža slovenskih muzejev, galerij in zavodov.

Ukrepi:

- s spremembami zakonodaje okrepiti muzejsko mrežo in preoblikovati strokovno svetovalno službo za področje varstva premične dediščine in muzejev,
- oblikovati ukrepe za kontinuirano strokovno izpopolnjevanje in izobraževanje, povezano z varstvom kulturne dediščine in izvajanjem muzejske dejavnosti,
- zagotoviti najnujnejše prostorske in tehnične pogoje za državne javne zavode: Narodna galerija, Tehniški muzej Slovenije, Narodni muzej Slovenije, Prirodoslovni muzej Slovenije, Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Muzej novejših zgodovine Slovenije, Slovenski gledališki muzej, Slovenski šolski muzej, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (območne enote Ljubljana, Novo mesto, Piran, Murska Sobota, Center za preventivno arheologijo), Arboretum Volčji potok, Kobilarna Lipica in za depojske prostore nacionalno pomembnih zbirk,
- vzpostaviti učinkovito in sodobno informacijsko podporo varstva nepremične kulturne dediščine, vključno s prostorskim načrtovanjem, ter sodobno dokumentiranje premične in žive kulturne dediščine,
- ciljno podpreti urejanje in objavo starih arhivov arheoloških najdišč ter izboljšati javno dostopnost arheoloških zbirk.

Pojasnilo: Ministrstvo bo na podlagi analize izvajanja javne službe varstva premične dediščine pripravilo ustrezne spremembe zakona o varstvu kulturne dediščine, s katerimi bo oblikovalo učinkovito strokovno in teritorialno organizirano muzejsko mrežo, ki bo zagotavljala varstvo premične in žive dediščine v muzejskih zavodih ter uveljavitev minimalnih standardov, vključno z rednimi evalvacijami izvajanja javne

službe. Obenem bomo v sodelovanju s strokovnimi združenji preoblikovali strokovno svetovalno službo za muzeje in načrtno spodbujali projekte nevladnih organizacij s področja varstva kulturne dediščine.

Strokovno izpopolnjevanje zaposlenih na področju varstva kulturne dediščine, razen za strokovne izpite, ni sistematično urejeno in usmerjeno v določene prioritete in cilje. Na srednji in visokošolski stopnji ni dovolj izobraževalnih programov, zato je občutno pomanjkanje strokovno usposobljenih kadrov. Z namenom razvoja izobraževanja in usposabljanja bomo sistematično določili nujne, prioritete teme za posamezne poklice in institucije s področja varstva in zagotovili mrežno sodelovanje izvajalcev in uporabnikov izobraževalnih programov, zlasti visokošolskih in mednarodnih ter nevladnih združenj. Podprli bomo trajno, obvezno in brezplačno strokovno izobraževanje v javnih zavodih, še posebej z novimi, aktualnimi vsebinami (trženje, promocija, evalvacija) in ga vključili v sisteme napredovanj. (Več v poglavju *Kulturno-umetnostna vzgoja*.)

Za zagotavljanje javnega interesa varstva kulturne dediščine v okviru javnih institucij je v naslednjem obdobju nujna izvedba več investicij za mednarodno primerljivo delovanje državnih javnih zavodov in za depojske prostore za nacionalno pomembne zbirke (podrobneje v poglavju *Investicije*). Obenem je nujno tudi redno zagotavljanje tehnične opreme in investicijsko vzdrževanje ter posodabljanje obstoječih prostorov ZVKDS, Javnega zavoda Arboretum Volčji Potok, državnih in pooblaščenih muzejev in depojev skladno s predpisi.

S sodobnimi informacijskimi sistemi lahko učinkovito podpremo upravne in strokovne procese varstva nepremične dediščine (izdajanje pogojev in soglasij, smernic in mnenj za prostorske akte, razglašanje kulturnih spomenikov, določitev varstvenih območij dediščine, spremljanje stanja in upravljanje, evidentiranje raziskav). V okviru teh procesov lahko zagotovimo večnamensko dokumentiranje in digitalizacijo nepremične dediščine. Podobno lahko podpremo tudi proces dokumentiranja in upravljanja premične in žive dediščine (vrednotenje, evidentiranje, vhodno dokumentiranje, akcesija, inventarizacija, digitalizacija, evidentiranje posegov, spremljanje stanja in ogroženosti). S spodbujanjem uporabe dobrih praks, medinstitucionalnega sodelovanja in sodelovanja v mednarodnih projektih na področju informatizacije bo Ministrstvo zagotavljalo povezljivost in vključenost v evropsko okolje. Uporaba sodobnih tehnoloških rešitev bo omogočila povezovanje podatkov in vzpostavljanje z njimi povezanih storitev, hkrati pa povečala možnosti za dostopnost do informacij o dediščini.

V zadnjem desetletju sta se bistveno povečala število in obseg preventivnih arheoloških raziskav, zato bomo spodbujali sintetično obdelavo pridobljenih podatkov, popularizacijo spoznanj in odpiranje novih vprašanj o preteklosti, vključno z intenzivnejšim sodelovanjem akademske sfere. Državni in pooblašчени muzeji hranijo več tisoč enot arhivov arheoloških raziskav, ki obsegajo raziskovalno dokumentacijo in premične najdbe. Zaradi neurejenega financiranja poterenske obdelave gradiva iz starejših raziskav ter bistveno povečanega števila in obsega posegov po letu 1990 je znaten del arhivov pomanjkljivo urejen. Ogroženost klimatsko občutljivih predmetov zahteva urgentno identificiranje najpomembnejše in obenem najbolj ogrožene premične arheološke dediščine v hrambi pristojnih muzejev ter njihovo takojšnjo konservacijo in pripravo objav strokovnih poročil o raziskavah z namenom širjenja arheološkega znanja in popularizacije arheološke dediščine ter za potrebe znanstvenih študij. Prav tako bo Ministrstvo podprlo prizadevanja za izboljšanje javne dostopnosti in muzejske predstavitve nacionalno pomembnih arheoloških zbirk (npr. zbirka Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož v prostorih Dominikanskega samostana na Ptuj).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 140.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev in 2.430.000 EUR dodatno v obdobju; načrtovana sredstva EU.

Odgovornost: MK, MIZŠ, MKO, izvajalci javne službe, državni in pooblašteni muzeji, muzejska strokovna združenja Skupnost muzejev Slovenije, ICOM - Slovenski odbor, Slovensko muzejsko društvo, Slovensko arheološko društvo, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število podprtih projektov nevladnih organizacij s področja varstva dediščine (2011: 12 projektov in 7 triletnih programov; 2017: ohranitev števila, povečanje kakovosti);
- število novih študijskih smeri in izobraževalnih programov s področja kulturne dediščine (2012: 0; 2017: 2);
- število podeljenih štipendij za izobrazbo na področjih dediščine, ki jih slovenski izobraževalni sistem ne zagotavlja (2012: 0; do 2017: 1 letno);
- realizacija predlaganih investicij z vidika načrtovanih/porabljenih finančnih sredstev in uresničevanja ciljev – po posameznih investicijah (do 2017: večina predlaganih);
- število informacijsko podprtih oziroma prenovljenih procesov (2012: 0; 2017: 2);
- število e-storitev (2012: 1; 2017: 3);
- delež digitaliziranih zbirk v državnih muzejih (2012: 60 % v državnih muzejih; 2017: 80 %);
- število na spletu dostopnih enot dediščine (2012: 17.300 novih enot v državnih muzejih; povečanje števila novih enot za 10 % letno);
- število uporabnikov digitalnih vsebin državnih muzejev na spletu (2012: 1.500.000 v državnih muzejih, povečanje števila uporabnikov za 5 % letno);
- število slovenskih digitalnih vsebin v Europeani (2012: 247.216, 2017: 340.000);
- število konserviranih arheoloških predmetov (2012: 30.000, do 2017 povečanje za 10.000 letno);
- število objavljenih arhivov najdišč (2012: 20 letno; 2017: 40 letno);
- število konservatorsko-restavratorskih del na poškodovanih predmetih (2012: 2000 letno v državnih muzejih; 2017: 2060 letno).

3. Oblikovanje destinacij, proizvodov in storitev kulturnega turizma za večjo prepoznavnost kulturne dediščine in prispevek h gospodarskemu razvoju območij.

Ukrepi:

- vzpostavitev učinkovitega sistema upravljanja spomenikov v državni lasti, skupaj s spremembami ter dopolnitvijo področne zakonodaje, ki bo določila način in olajšala postopke oddaje oziroma prodaje kulturnih spomenikov,
- uvedba dopolnilnih finančnih instrumentov za pospešitev vlaganj v kulturno dediščino in razvijanje dejavnosti za njeno dolgoročnejshe upravljanje,
- vzpostavitev programa spodbujanja vzdrževanja nepremične kulturne dediščine s strokovno podporo njenim lastnikom skupaj z ZVKDS,
- izvajanje aktivnosti za prodajo in neodplačen prenos kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije in upravljanju Ministrstva na osnovi letnih načrtov ravnanja: kompleksi gradov Otočec, Borl, Viltuš, Šrajbarski turn, Gradac, Bizeljsko in Kostel ter kompleks gradu in parka Turnišče, vrt ob Vili Ferrari v Štanjelu, Kulturni dom Črnomelj;
- izvajanje aktivnosti za oddajo v najem kulturnih spomenikov v lasti Republike Slovenije in upravljanju Ministrstva: kompleksi gradov Jama - Predjama, Turjak, Negova, Pišce, Socerb in kompleks pristav gradu Snežnik;
- načrtovanje in spodbujanje celovite prenove, trajnostnega upravljanja in oživljanja kulturne dediščine s prepoznanim mednarodnim statusom: dediščina živega srebra Idrija, kulturna dediščina na območju parkov

Ljubljansko barje in Škocjanske jame, dokončanje investicije v Partizansko bolnišnico Franja ipd.;

- spodbujanje celovite prenovе, trajnostnega upravljanja in oživljanja naselbinske, stavbne dediščine in kulturne krajine na območju Kobilarne Lipica;
- razvijanje kulturnega turizma in s tem prepoznavnih turističnih destinacij, proizvodov in storitev, z namenom izrabe razvojnih potencialov kulturne dediščine in njenega aktivnega vključevanja v lokalni in trajnostni razvoj.

Pojasnilo: Oddajanje spomenikov v lasti Republike Slovenije v upravljanje oz. dolgoročni zakup je premalo učinkovito zaradi splošnih predpisov ravnanja s stvarnim premoženjem, saj ti ne upoštevajo specifičnosti kulturne dediščine. Rešitev je ustrezna sprememba Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/2008, 123/2008, 8/2011, 90/2012), s katero se ravnanje s kulturnimi spomeniki v državni in občinski lasti uredi drugače od splošnih pravil in načel Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 86/2010, 75/2012, 47/2013-ZDU-1G), pri čemer je prednostna skrb namenjena oblikovanju ustreznih programov upravljanja, ki v največji meri omogočajo ustrezno ohranitev varovanih sestavin spomenikov, njihovo prezentacijo in dostopnost. Gre za ključni razvojni cilj za prihodnost, ki odseva spremenjeni položaj kulturne dediščine in se odziva na naraščajočo potrebo po njenem vključevanju v sodobno življenje, tudi izkoriščanju njenega ekonomskega in družbenega potenciala.

Po modelu iz tujine (primer Monumentenwacht v Belgiji in na Nizozemskem) bo Ministrstvo skupaj z ZVKDS posebno pozornost posvetilo sprotnemu vzdrževanju stavbne dediščine in lastnikom pri tem nudilo predvsem strokovno svetovanje in nadzor. Poleg dolgoročnega izboljšanja stanja dediščine v smeri od obnov k trajnostnemu vzdrževanju dediščine, zmanjšanja državnih sredstev za kompleksne obnove in premika k postopno spremenjenemu sistemu državnega sofinanciranja, bo merljiv pozitiven učinek tudi v ustvarjanju zaposlitev v storitvenih dejavnostih, izboljšanju življenjskega okolja in povečani privlačnosti za obiskovalce.

Prenovo objektov in območij kulturne dediščine v državni lasti bomo usmerjali celovito in z namenom, da že ob obnovi zagotovi ustrezne vsebine in upravljavce. S tem namenom na Ministrstvu vodimo seznam najbolj nujnih in razvojnih investicij ter zanje zagotavljamo nacionalna in evropska sredstva. Seznam bomo na osnovi potreb in razpoložljivih sredstev sprotno prilagajali stanju objektov in razpoložljivim sredstvom ter razpisom, da bomo celovite prenovе in oživljanje kulturnih spomenikov lahko izvedli tudi s pridobitvijo sredstev Evropske unije. Med temi izpostavimo dvorca Vipolže in Dornava, Blejski grad, samostan Kostanjevica na Krki, železarna Dvor pri Žužemberku (podrobneje v poglavju *Investicije*). Obenem izvajamo aktivnosti za prodajo, neodplačen prenos in oddajo v najem za zagotovitev najprimernejših vsebin in usposobljenega upravljavca.

Omejitve in dolžnosti lastnikov kulturne dediščine ali spomenikov niso v sorazmerju z ugodnostmi ter prednostmi, ki jih lastništvo prinaša, zato bo Ministrstvo zagotovilo nepovratne finančne spodbude prek Finančnega mehanizma EGP, NFM ter skladov EU in si prizadevalo za uvedbo finančnih instrumentov, primerljivih z državami EU.

Ministrstvo ob kontinuiranem vključevanju kulturne dediščine v razvojne, strateške in izvedbene dokumente ter politike na nacionalni ravni še posebej prepozna kulturni turizem kot primerjalno razvojno prednost Slovenije, zato bo v partnerstvu z MGRT pospešeno povezovalo, razvijalo in nadgrajevalo turistično ponudbo z dediščinskimi vsebinami. Posebna pozornost bo namenjena izjemni dediščini živega srebra v Idriji, leta 2012 skupaj s španskim Almadénom vpisani na Unescov Seznam svetovne dediščine, ki bo s prenovo nekdanje topilnice

dobila ključni objekt za sodobno in-situ predstavitev postopka pridobivanja te dragocene kovine iz živosrebrne rude za obiskovalce ter prostor za delovanje državnega javnega zavoda Center za upravljanje z dediščino živega srebra. Načrtujemo prenove in oživljanja objektov ter območij, ki na kreativen način upoštevajo in nadgrajujejo značilno arhitekturo, vrtno arhitekturo, tradicionalne materiale in prostorske vrednote (npr. mreženje potencialov Krasa, muzeji na prostem, arheološki parki in poti ter zgodovinski parki, kulturna dediščina znotraj širših zavarovanih območij, na primer Škocjanske jame - naselbinska, stavbna dediščina, kulturna krajina, Triglavski narodni park - naselbinska, stavbna dediščina, kulturna krajina, Ljubljansko barje – prazgodovinska kolišča na Igu in Sečoveljske soline – kulturna krajina in tradicionalna pridelava soli).

Varstvo kulturne krajine je učinkovito le, če je zagotovljena raba oz. dejavnosti, zaradi katere je bila ustvarjena. Lipicanec, Kras in kraška kulturna krajina so izvirno prostorski nacionalni simboli, preko katerih se družba teritorialno navezuje in istoveti s krajem, pokrajino in državo. Zato bomo spodbujali celostno ohranjanje, trajnostno upravljanje in oživljanje naselbinske in stavbne dediščine na območju Kobilarne Lipice ter podpirali dejavnosti, ki izhajajo iz konjereje in konjenišva (vključno s programi za vse skupine obiskovalcev), s tem pa ustrezno nadaljevali petstoletno tradicijo kontinuirane rabe območja ter ohranjali izjemnost kulturne krajine Kobilarne Lipice.

Spodbujamo povezovanje posamičnih spomenikov v obliki kulturnih in tematskih poti in parkov (spominske poti, zgodovinski parki in vrtovi, na primer Pot miru v Posočju, Park vojaške zgodovine Pivka, arheološki park Hrušica - Ad Pirum), vključno z izgradnjo ustrezne infrastrukture (informacijske točke, pohodniške in kolesarske poti), promocijo mednarodno prepoznavnih spomenikov in spomeniških območij (Unescova Svetovna kulturna in naravna dediščina, Znak evropske dediščine, Kulturne poti Sveta Evrope) ter razvoj povezanih programov in dejavnosti (na primer zgodovinski festivali, kulturni dogodki in turistične prireditve, promoviranje tradicije, običajev, znanj, jedi). S povezovanjem tudi drugih področij, povezanih s kulturno dediščino, kot so ohranjanje narave, podjetništvo, kmetijstvo, izobraževanje, znanost, nadgrajujemo prenove in revitalizacije objektov in območij kulturne dediščine, ohranjamo rabo kulturne dediščine in dvigamo kakovost življenja, gospodarsko rast in prispevamo k trajnostnemu razvoju v urbanih središčih in vaških jedrih. Nastajajo nove storitve in produkti, ki so v povezavi s kulturno dediščino (domače in umetnostne obrti, rokodelska znanja, veščine, tehnike, blagovne znamke) in jo dopolnjujejo, ustvarjajo delovna mesta, dvigujejo kakovost življenja in življenjskega okolja ter privabljajo obiskovalce.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 8.388.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev in 21.400.000 EUR dodatno v obdobju (Sredstva za investicije so upoštevana v poglavju *Investicije*); načrtovana sredstva EU.

Odgovornost: MK, MKO, MGRT, MIZŠ, MF, ZVKDS, lokalne skupnosti, izvajalci javne službe, Koordinator varstva žive dediščine in nosilci žive dediščine.

Kazalniki:

- število kulturnih spomenikov oddanih v upravljanje, dolgoročni zakup ali prodanih kulturnih spomenikov (2012: 1; 2017: 4);
- izdelan program spodbujanja vzdrževanja stavbne dediščine (do 2015);
- število vzpostavljenih partnerstev programa spodbujanja vzdrževanja stavbne dediščine in število svetovanj (do 2015: 5 partnerstev, 100 svetovanj);

- **število obnovljenih in revitaliziranih kulturnih spomenikov, sofinanciranih z evropskimi sredstvi (2012: 2; 2017: 7);**
- **delež novih finančnih spodbud glede na integralna sredstva za obnovo kulturnih spomenikov (2012: 0; 2017: 25 %);**
- **število kulturno-turističnih destinacij oz. posebnih kulturno-turističnih proizvodov in storitev (2012: 3; 2017: 10);**
- **število obiskovalcev (2017: 4-odstotno povečanje na ravni podprtih projektov);**
- **število novih delovnih mest (2017: 14).**

4. Večja vloga kulturne dediščine Slovenije v mednarodnem prostoru.

Ukrep:

- prednostna podpora projektom, ki slovensko kulturno dediščino umeščajo v kontekst evropske in svetovne dediščine,
- ciljna podpora nosilcem in dejavnostim za trajnostno upravljanje spomenikov in spomeniških območij Svetovne dediščine in drugih mednarodno in evropsko prepoznavnih programov.

Pojasnilo: Del prizadevanj za celovito in trajnostno ohranjanje slovenske kulturne dediščine, ki presega nacionalni pomen ter je v skladu z mednarodno zakonodajo in uveljavljenimi strokovnimi standardi, je aktivno delovanje v mednarodnem okolju. Republika Slovenija je podpisnica vseh pomembnih mednarodnih konvencij Sveta Evrope (SE) in Unesca s tega področja, za implementacijo katerih skrbi Ministrstvo (ki tako aktivno sodeluje pri dejavnostih, programih in projektih v okviru obeh organizacij), evropskih iniciativ (na primer Znak evropske dediščine) ter regionalnih povezav (v okviru Sveta ministrov za kulturo Jugovzhodne Evrope, Usmerjevalnega odbora za kulturo in družbo Sveta za regionalno sodelovanje). To Slovenijo potrjuje kot državo z razvitimi varstvenimi standardi in prispeva k osveščanju in promociji pomena kulturne dediščine ter omogoča primerjavo v širšem prostoru. S tovrstno promocijo kulturne dediščine neposredno vplivamo na njeno privlačnost za tuje in domače obiskovalce, še zlasti v segmentu kulturnega turizma. Ukrep prednostno določa aktivno sodelovanje in kandidiranje za članstvo v medvladnih odborih in delovnih telesih Unesca (Odbor za svetovno dediščino, odbori posameznih konvencij), Sveta Evrope (Usmerjevalni odbor za kulturo, kulturno dediščino in krajino), kot tudi pripravo projektov nominacij za vpise na relevantne sezname in programe Unesca (prednostno nominacije za vpis na Seznam svetovne dediščine: arhitekturna in urbanistična dela Jožeta Plečnika, Dinarski kras, kulturna krajina in tradicionalno pridobivanje soli Sečoveljskih solin). Dejavnosti zahtevajo medresorsko sodelovanje in podporo strokovnih združenj, institucij in javnih zavodov s tega področja ter sodelovanje lokalnih skupnosti.

Ministrstvo bo še naprej nudilo strokovno, institucionalno in finančno podporo nosilcem oz. upravljavcem Svetovne dediščine in drugih programov (med drugim Znak evropske dediščine) na nacionalni in lokalni ravni, z namenom njihovega povezovanja v mednarodno prepoznavne mreže spomenikov in spomeniških območij ter njihovih upravljavcev, in razvijanja vrste dejavnosti in vsebin za njihovo trajnostno ohranjanje in razvoj.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 70.000 v okviru razpoložljivih sredstev in 200.000 EUR dodatno na letni ravni.

Odgovornost: MK, MIZŠ, MKO, MZZ, MGRT, Slovenska nacionalna komisija za Unesco, javni zavodi, strokovna združenja (ICOMOS) in institucije, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število nominacij za vpise na Unescov Seznam svetovne kulturne in naravne dediščine in Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva in v druge programe, projekte in iniciative v okviru Unesca, SE in EU (2012: 6; 2017: 10);
- število mednarodnih in regionalnih programov in projektov s področja ohranjanja kulturne dediščine z aktivno slovensko udeležbo ali podporo (2012: 1; 2017:5);
- število aktivnih članstev v mednarodnih organizacijah in njihovih telesih (2012: 3; do 2017: 5).

11. KNJIŽNIČNA DEJAVNOST

Knjižnice kot spodbujevalec demokratičnega mišljenja, dejavnik razvoja bralne kulture, nastajanja in prenosa znanja ter pomemben nosilec sodobne informatizirane družbe.

Javni interes

Na območju Republike Slovenije na področju kulture poleg Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) deluje 58 samostojnih splošnih knjižnic, ki poslujejo na območju ene ali več občin in upravljajo mrežo 265 mestnih in krajevnih knjižnic, 12 bibliobusov (673 postajališč v 578 krajih) in 77 lokacij premičnih zbirk. Pregled delovanja splošnih knjižnic v letu 2012 kaže, da so knjižnice izvedle številne aktivnosti, ki so pomembne za nadaljnji družbeni razvoj in prispevajo k prepoznavnosti Slovenije v mednarodnem okolju. V splošne knjižnice je včlanjena četrtnina prebivalstva, vsak član si v povprečju na dom letno izposodi 51,2 enote knjižničnega gradiva iz zbirke, ki šteje več kot 11 milijonov enot. Na prebivalca Slovenije imajo splošne knjižnice v povprečju na voljo 5,4 enot knjižničnega gradiva. Knjižnice so izvedle tudi več kot 23.000 prireditev, z namenom krepitve bralne kulture in intenzivnejše uporabe gradiva v svojih zbirkah.

NUK je slovenska nacionalna knjižnica, univerzitetna knjižnica Univerze v Ljubljani, center za razvoj slovenskih knjižnic, po definiciji mednarodnega bibliotekarskega združenja IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) pa osrednja znanstvena knjižnica v Sloveniji. Kot nacionalni bibliografski center zagotavlja uporabnikom doma in v tujini dostopnost do informacij o slovenski založniški produkciji ter v sodelovanju z mednarodnimi institucijami dodeljuje oznake mednarodne bibliografske kontrole (ISSN, ISBN, ISMN) in druge identifikacijske oznake. Pri zagotavljanju pogojev za delovanje NUK v letu 2012 je bila poleg zagotavljanja tradicionalnih storitev knjižnice pozornost usmerjena predvsem v dejavnosti, ki se nanašajo na storitve informacijske družbe, še zlasti v delovanje Digitalne knjižnice Slovenije, ki prek portala dLib.si zagotavlja dostop do kar 3,5 milijona digitalnih strani. Ob koncu leta 2012 je knjižnična zbirka NUK obsegala 2.687.173 inventarnih enot gradiva. Število aktivnih članov je bilo 9.840, elektronske vire in storitve pa je uporabljalo tudi 14.016 članov knjižnic ljubljanske univerze. Knjižnico je obiskalo skupno 277.200 obiskovalcev oziroma povprečno 924 na delovni dan. Skupno so v letu 2012 v vseh oddelkih NUK izposodili na dom in v čitalnice 178.515 enot knjižničnega gradiva.

Prednostna naloga na področju knjižničarstva je optimiziranje pogojev za realizacijo razvojnih potencialov tako narodne kot tudi splošnih knjižnic, kar bo doseženo s posodobitvijo področne zakonodaje, z oblikovanjem strokovnih smernic in izboljšanjem prostorskih in tehničnih pogojev za njihovo delovanje. Tako bo knjižnična dejavnost, ki je visoko profesionalizirana, vzajemna, koordinirana in informatizirana, lahko še učinkovitejša in bolj uspešna.

Javni interes na področju knjižnične dejavnosti se kaže v nalogah in poslanstvih knjižnic. Temeljno poslanstvo splošnih knjižnic je postati središča za neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter še povečati svojo aktivno vlogo pri vseživljenjskem razvijanju bralne kulture, demokratičnega mišljenja in visokih meril sodobne informatizirane družbe. Temu se pridružuje tudi njihova kulturna in socialno-razvojna funkcija v smislu izenačevanja izobraževalnih, informacijskih, socialnih in drugih zmožnosti prebivalcev države. Nadvse pomembna je tudi skrb za ohranjanje slovenske pisne kulturne in znanstvene dediščine. Za uresničevanje temeljnega poslanstva knjižnic skrbijo država in občine, kot osrednja državna knjižnica to nalogo izvaja NUK.

1. Večja dostopnost storitev knjižnične javne službe vsem prebivalcem Slovenije.

Ukrepi:

- rešiti prostorsko problematiko NUK z izgradnjo nove knjižnične stavbe (NUK II) ter v letu 2014 zagotoviti dodatne skladiščne prostore za knjižnično zbirko,
- podpreti izgradnjo novih sodobnih knjižnic v Sloveniji, v naslednjem obdobju zlasti novo knjižnico Rotovž v Mariboru in knjižnico v Radovljici, kolikor bosta lokalni skupnosti izpolnili pogoje in kriterije za sofinanciranje,
- pospešiti usklajen razvoj dejavnosti splošnih knjižnic s spodbudami za okolja z nizkim prihodkom na prebivalca in slabše razvito knjižnično mrežo,
- povečati kakovost in dostopnost splošne knjižnične dejavnosti z izboljšanimi in novimi storitvami, prilagojenimi potrebam uporabnikov,
- povečati dostopnost digitalnih kulturnih vsebin s tehnološko in vsebinsko nadgradnjo ter povečanjem števila sodelujočih organizacij kot tudi z nadaljnjim razvojem portalov dLib.si in KAMRA.

Pojasnilo: Za nadaljnji razvoj slovenskega knjižničarstva je treba bolje izkoristiti razvojne potenciale NUK kot tradicionalne in digitalne knjižnice in sicer z večjimi vlaganji v strokovni razvoj in tehnološko infrastrukturo. Izboljšali bomo predvsem prostorske, tehnične in materialne pogoje za njeno delovanje in razvoj ter okrepili sodelovanje z mednarodno knjižnično skupnostjo. NUK deluje v Plečnikovi zgradbi na Turjaški ulici ter v najetih prostorih na obrobju mesta, ki ne ustrezajo niti potrebam sodobne knjižnične dejavnosti niti potrebam današnjih uporabnikov knjižnice. Knjižnična skladišča, v katerih je shranjena slovenska pisna kulturna dediščina, bodo v kratkem zapolnjena (prostora je predvidoma največ do konca leta 2014), zato je treba v najkrajšem možnem času zagotoviti pogoje za začetek gradnje. Tako se bo osrednja slovenska znanstvena knjižnica s svojim aktivnim delovanjem ter razvojno-raziskovalnim in svetovalnim delom aktivneje vključevala v oblikovanje pogojev za izvajanje poslanstva vseh slovenskih knjižnic.

Temeljno poslanstvo splošnih knjižnic je postati središča za neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter še povečati svojo aktivno vlogo pri vseživljenjskem razvijanju bralne kulture, demokratičnega mišljenja in visokih meril sodobne informatizirane družbe. Knjižnice morajo pri ponudbi virov in storitev slediti trendom razvoja sorodnih knjižnic v svetu in potrebam sodobnih uporabnikov knjižnic (npr. izposoja e-knjig). V letu 2011 opravljena javnomnenjska telefonska raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki splošnih knjižnic v Sloveniji (poročilo, Maribor: Interstat d.o.o., 2011) je pokazala, da je trenutno stanje razvitosti splošnih knjižnic dobro, saj so le-te v družbi prepoznane kot uspešne kulturne institucije. Sodobna, k uporabniku usmerjena splošna knjižnica, je oblikovana kot prostor navdiha, učenja, srečevanj in druženj. Postaja pa tudi vse pomembnejši ponudnik kulturnih prireditev in oblik vseživljenjskega izobraževanja, še posebej v okoljih, kjer ni drugih kulturnih institucij. Splošne knjižnice morajo na področju izobraževanja, informacijske pismenosti in kulture tudi v spremenjenih družbenih razmerah ostati temeljna podpora vsem prebivalcem Slovenije.

Kakovost in dostopnost splošne knjižnične dejavnosti bomo, skladno z usmeritvami Manifesta o splošnih knjižnicah 1994 (posodobljen 2009), IFLA/UNESCO standardov za splošne knjižnice ter slovenskih Standardov za splošne knjižnice in Strategije razvoja splošnih knjižnic 2013-2020, povečali s prenovo poslovnega modela delovanja splošnih knjižnic, še zlasti z vpeljavo skupnih storitev, povezovanjem strokovnih dejavnosti, uvajanjem novih ali izboljšanih knjižničnih storitev ter z boljšim dostopom do knjižničnega gradiva in informacij v klasični in elektronski obliki.

Nujen je tudi nadaljnji razvoj izvirnih in prevedenih računalniških orodij, ki bodo omogočala neomejeno dostopnost digitalnih kulturnih vsebin prebivalcem

Slovenije in tudi zainteresiranim uporabnikom od drugod. Izboljšanje pogojev za uporabo in razvoj portalov Digitalne knjižnice Slovenije – dLib.si in KAMRA je zato nujen korak k uresničevanju izhodišč tako nacionalne resolucije kot tudi evropske digitalne agende. K razvoju knjižnične dejavnosti bomo prispevali tudi z izboljšanjem območne povezanosti splošnih knjižnic in z razvojnimi spodbudami za okolja z nizkim prihodkom na prebivalca in slabše razvito knjižnično mrežo. Med slednjimi sta nujna tudi državna podpora za zagotavljanje boljših prostorskih pogojev v osrednjih območnih (na primer Mariborska knjižnica), osrednjih in nekaterih krajevnih knjižnicah ter nakup bibliobusov in IKT. Ker je zagotavljanje knjižnične javne službe izvirna naloga lokalnih skupnosti, je zlasti pomembno dosledno vključevanje splošne knjižnične dejavnosti v njihove programe in strateške načrte.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 10.000.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev na leto (MK); 50.000.000 EUR dodatnih sredstev za novogradnjo NUK II; sredstva EU (vključeno v investicije na področju kulture, nosilec investicije NUK II je MIZŠ).

Odgovornost: MK, lokalne skupnosti, MIZŠ – investitor za NUK II, NUK, splošne knjižnice.

Kazalniki:

- delež včlanjenih prebivalcev v splošne knjižnice (2012: 24,1 %; do 2017: 27 %);
- odprtost splošnih knjižnic na potencialnega uporabnika (2012: 657 sekund; 2017: 700 sekund);
- število zaposlenih v knjižnicah (2012: 1.554);
- neto uporabna površina NUK (2012: 14.359 m²; do 2017: 31.000 m²);
- neto dodatna tlorisna površina za knjižnično skladišče NUK (2012: 3147 m²; do 2014: 500 m² dodatnega prostora);
- neto uporabna površina splošnih knjižnic na 1000 potencialnih uporabnikov (2012: 0,5 m²; do 2017: 0,6 m²);
- delež državnih sredstev v sredstvih za delovanje splošnih knjižnic (2012: 7,63 %; do 2017: 10,0 %);
- število objavljenih dokumentov na portalu dLib (2012: 668.718; do 2017: 1.018.718);
- število obiskov portala dLib (2012: 964.718; do 2017: 1.000.000);
- število organizacij in posameznikov pri prispevanju vsebin na portalu dLib (2012: 273; 2017: 500);
- število objektov objavljenih na portalu KAMRA (2012: 10.670; do 2017: 50.000);
- število organizacij in posameznikov pri prispevanju vsebin KAMRA (2012: 138; do 2017: 250);
- število obiskov portala KAMRA (2012: 243.934; do 2017: 800.000).

2. Boljši pogoji za zbiranje, dostopnost in trajno ohranjanje slovenske pisne kulturne dediščine v knjižnicah v klasični in digitalni obliki.

Ukrepi:

- povečati število usposobljenih strokovnih delavcev, zadolženih za trajno ohranjanje pisne kulturne dediščine v NUK,
- zagotoviti sistematično restavriranje in konzerviranje slovenske pisne kulturne dediščine na klasičnih nosilcih zapisa s kemijskimi, mehanskimi in tehnološkimi postopki,

- zagotoviti primerno tehnološko infrastrukturo in njen nadaljnji razvoj za zbiranje, dostopnost in trajno ohranjanje slovenske elektronske pisne kulturne dediščine,
- zagotoviti lokacijo za trajno hranjenje kopije digitalnega arhiva elektronskih publikacij Slovenike do leta 2014,
- zagotoviti primerno opremo in ustrezne bioklimatske pogoje za izvajanje arhivske vloge druge depozitarne knjižnice v Sloveniji z vlaganji v ustrezno tehnično in tehnološko opremo.

Pojasnilo: Arhivski izvodi Slovenike so namenjeni trajnemu hranjenju, zato morajo biti v skladu z mednarodnimi standardi in smernicami v arhivskem knjižničnem skladišču zagotovljeni ustrezni bioklimatski pogoji in oprema gradiva. Z večjimi vlaganji v razvoj tehnološke infrastrukture bomo poskrbeli za ustrezno dolgoročno ohranjanje elektronskih publikacij, zagotovili bomo ustrezna orodja za njihov zajem in hranjenje v digitalnem arhivu, ustrezne tehnološke, prostorske in kadrovske pogoje za njihovo vzdrževanje ter nadaljnji razvoj tehnološke infrastrukture. Tako bomo zagotavljali trajno dostopnost do nacionalno pomembnih virov v digitalni obliki. Zaradi možne izgube podatkov je treba na oddaljeni lokaciji zagotavljati kopijo digitalnega arhiva elektronskih publikacij Slovenike.

Poleg NUK-a v skladu z zakonskimi predpisi izvaja naloge depozitarne organizacije za arhivski izvod Slovenike na klasičnih nosilcih zapisa tudi Univerzitetna knjižnica Maribor (UKM). V skladu s priporočili in predpisi je zato tudi v UKM treba zagotoviti primerno opremo gradiva in predpisane bioklimatske pogoje.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 100.000 EUR dodatnih sredstev (MIZŠ) na leto, 500.000 EUR letno – zajeto v okviru sredstev pri 1. cilju.

Odgovornost: resorni ministrstvi (MK – NUK, MIZŠ – UKM), NUK, UKM, splošne knjižnice.

Kazalniki:

- letno število arhivskih izvodov gradiva NUK (2012: 50.443; 2017: 40.000);
- letno število arhivskih izvodov gradiva UKM (2012: 51.018; 2017: 40.000);
- delež sredstev za restavriranje in konzerviranje slovenske pisne kulturne dediščine v NUK (2012: 138.000 EUR letno; 2017: 250.000 EUR letno);
- število razkisljenih enot knjižničnega gradiva (2012: 0; 2017: 15.000);
- število enot zbirke knjižničnega gradiva NUK (2012: 2.687.173; 2017: 2.795.000);
- število enot zbirke knjižničnega gradiva UKM (2012: 909.896; 2017: 1.010.000);
- število tekočih metrov polic za arhivski izvod v NUK (2012: 7.575; 2017: 10.000);
- število tekočih metrov za arhivski izvod v UKM (2012: 5.500; 2017: 7.000);
- ocena izboljšanja pogojev.

3. Večja dostopnost specializiranih storitev knjižnične javne službe in njihova večja kakovost.

Ukrepa:

- vključitev Knjižnice slepih in slabovidnih v mrežo javnih knjižnic z letom 2015,
- uveljavitev možnosti povezovanja knjižničnih delavcev v področnem zakonu.

Pojasnilo: Za učinkovito in kakovostno knjižnično javno službo, njen nadaljnji razvoj in boljšo dostopnost predvsem specializiranih storitev knjižnične javne službe vsem prebivalcem Slovenije je skladno z javnim interesom na področju kulture potrebna okrepitev delovanja NVO tudi na področju knjižnične dejavnosti. Določenim NVO bomo

zato omogočili tesnejše povezovanje oz. vključitev v knjižnično javno službo. S tem bomo vzpostavili spodbudno okolje za njihovo delovanje in razvoj ter zagotovili kompleksnejše programe in boljšo ponudbo knjižničnih storitev, tudi tistih, za uporabnike s posebnimi potrebami, in sicer predvsem za slepe in slabovidne ter osebe z motnjami branja. Raven storitev in njihove dostopnosti v mreži javnih knjižnic bomo dopolnili s specializiranimi storitvami, ki bodo slepim, slabovidnim in drugim osebam z motnjami branja dostop do povečanega števila njim prilagojenega knjižničnega gradiva omogočale tudi v enotah slovenskih splošnih knjižnic.

Tudi za nevladne stanovske organizacije, ki delujejo na področju knjižnične dejavnosti, bomo z normativno določbo v zakonu sistemsko uredili njihov položaj v knjižnični javni službi in tako omogočili njihovo aktivnejše delovanje, spodbudili posredovanje znanja med javnim sektorjem in NVO in s tem omogočili višjo raven profesionalnega delovanja, pospeševanje razvoja knjižničarske stroke in dejavnosti ter utrjevanje njenega položaja v družbi.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, knjižnice.

Kazalniki:

- število splošnih knjižnic, ki aktivno sodelujejo s Knjižnico slepih in slabovidnih (2012: 1; 2017: 58);
- število izposojenih enot knjižničnega gradiva, prilagojenega slepim in slabovidnim, v mreži splošnih knjižnic (2012: 0; 2017: 2.500);
- število aktivnih strokovnih teles v NVO s področja knjižnične dejavnosti (2012: 7; 2017: 15).

12. ARHIVSKA DEJAVNOST

Kakovostna hramba arhivskega gradiva je dolžnost, dostop do javnega arhivskega gradiva je pravica.

Javni interes

Arhivsko javno službo opravljajo državni arhiv in regionalni arhivi. V 7 arhivih 185 zaposlenih (stanje 31. 12. 2012) skrbi za okoli 3.500 javnopravnih oseb oziroma ustvarjalcev arhivskega gradiva, v lastnih ali najetih prostorih v skupni izmeri 29.713 m² hrani, obdeluje, daje v uporabo 11.086 fondov in zbirk oziroma 69.301 tekočih metrov arhivskega spisovnega gradiva in arhivskega gradiva na posebnih formatih in drugih nosilcih, kot so film, fotografije, mikrofilmski zapisi, zemljevidi, razni nosilci zvoka in drugo. V letu 2012 je bilo v arhivih 8.907 uporabnikov in izdanih je bilo 6.430 potrdil oziroma overjenih prepisov.

Arhivi morajo v javnem interesu skrbeti za varstvo arhivskega gradiva, ki nastaja pri poslovanju javnopravnih oseb, na ravni državne uprave ali na ravni samoupravnih lokalnih skupnosti in predstavlja pomemben del nacionalnega spomina – državi, lokalnim skupnostim ter njihovim ustanovam in posameznikom pa zagotavlja pravno varnost ne glede na nosilce, načine zapisa ali njihovo pojavnost. Dostop do javnega arhivskega gradiva je pravica, zagotavljanje dostopa sodi med naloge javne arhivske službe. Urejen in usklajen način upravljanja dokumentarnega in arhivskega gradiva je pomemben za transparentnost delovanja, administrativno učinkovitost, dobro izvajanje e-storitev in zmanjševanje stroškov ter odraža tudi pravico do informiranosti in pravne odgovornosti. V javni interes na področju arhivske dejavnosti sodita predvsem skrb za varstvo arhivskega gradiva in zagotavljanje njegove dostopnosti, to pomeni, da je primarno zagotavljanje infrastrukturnih pogojev za hrambo, ustrezno upravljanje gradiva ter omogočanje uporabe arhivskega gradiva v okviru področne zakonodaje. Izziv na področju se navezuje na zagotavljanje pogojev za izvajanje arhivske službe (prostori, vzpostavitev e-arhiva) ter premislek o optimalnem organiziranju arhivske javne službe.

1. Višja raven varstva in dostopnosti arhivskega gradiva.

Ukrepi:

- arhivom zagotoviti najnujnejše prostorske in tehnične pogoje za mednarodno primerljivo in standardizirano izvajanje javne arhivske službe in hrambo arhivskega gradiva,
- sanirati poškodovano arhivsko gradivo in odprava dejavnikov tveganja za poškodbe gradiva,
- digitalizirati najbolj ogroženo in uporabljeno arhivsko gradivo vključno z digitalizacijo matičnih in zemljiških knjig v slovenskih arhivih ter nadaljevanje mednarodnih projektov,
- oblikovati sistem kontinuiranega strokovnega izpopolnjevanja in vpeljati izobraževalne vsebine s področja arhivistike v učne programe izobraževalnega sistema.

Pojasnilo: Za opravljanje temeljne dejavnosti arhivi potrebujejo ustrezne poslovne prostore in depoje za hrambo gradiva. Brez tega, še zlasti brez depojev, arhivi naloge opravljajo le v omejenem obsegu, vedno bolj je ogroženo tudi varstvo arhivskega gradiva kot kulturnega spomenika. Žal so prostori, ki jih uporabljajo nekateri arhivi za svojo dejavnost neustrezni, z neprimernimi klimatskimi razmerami oziroma so zapolnjeni z gradivom. Zato bomo s pomočjo proračunskih in sredstev EU:

- za Pokrajinski arhiv Nova Gorica v letu 2014 odkupili dodatne prostore v stavbi na lokaciji arhiva;

- za Zgodovinski arhiv Ljubljana za Enoto v Novem mestu izvedli gradnjo prizidka v kompleksu gradu Grm;
- za Enoto v Ljubljani pripravili dokumentacijo za adaptacijo ali namensko novogradnjo v Ljubljani ter uredili depoje za Enoto za Gorenjsko v Kranju;
- za Arhiv Republike Slovenije začeli prenovo severnega trakta in pripravo potrebne projektne dokumentacije za preostali del v kompleksu nekdanje vojašnice na Roški;
- za Pokrajinski arhiv Maribor poiskali ustrezno lokacijo in pripravili dokumentacijo za rešitev prostorske problematike;
- za Pokrajinski arhiv Koper proučili možnosti razširitve depojskih kapacitet v sedanjem kompleksu nekdanjega samostana ali na drugi lokaciji.

Analiza Arhivski depoji v Sloveniji (dostopno na: http://www.arhiv.gov.si/fileadmin/arhiv.gov.si/pageuploads/KONSERVACIJA/publikacije/Arhivski_depoji.pdf), s katero se je v času 2007–2009 po enotni metodologiji na podlagi desetih dejavnikov tveganja izvedel pregled stanja v depojih v slovenskih arhivih, je pokazala, da je zaradi večinoma slabih razmer v teh prostorih in drugih dejavnikov tveganja veliko arhivskega gradiva poškodovanega oziroma v slabem stanju. Rezultati analize kažejo, da sta skupna problema vseh arhivov predvsem neustrezni klimatski pogoji in prenatrpanost z gradivom v depojih, zato sta potrebni sanacija gradiva in odprava dejavnikov tveganja.

Digitalizacija gradiva, ki je shranjeno na tradicionalnih oziroma drugih analognih nosilcih, pomeni dodatno varnost izvirnega arhivskega gradiva, zmanjšanje neposrednega stika z nosilci analognih vsebin in s tem tudi zmanjšanje možnosti za poškodovanje, predvsem pa pomeni večjo dostopnost arhivskega gradiva širšemu krogu uporabnikov. Kritično je stanje pri matičnih in zemljiških knjigah, ki so zaradi množične uporabe in premalo spoštljivega odnosa pri uporabi v slabem stanju, zato sta nujni izvedba restavratorskih postopkov in digitalizacija. Tako bodo originalne knjige lahko izvzete iz uporabe in ustrezno zaščitene, z digitaliziranimi vsebinami pa bo uporabnikom olajšan dostop. Spodbujali bomo medinstitucionalno sodelovanje in sodelovanje v mednarodnih projektih.

Za kvalitetno javno arhivsko službo so izjemno pomembni razvoj stroke in stalno izpopolnjevanje zaposlenih kot tudi razvoj študijskih vsebin na slovenskih univerzah, katerih osnova raziskovanja in usposabljanja so arhivi in arhivistika. Pozornost je treba nameniti še zlasti področju valorizacije dokumentarnega gradiva, odbiranju arhivskega gradiva, strokovni obdelavi ter promocijski dejavnosti. Po koncu gospodarske krize in izboljšanju proračunskega stanja je potrebno povečati število zaposlenih v arhivih, sicer cilja ne bo mogoče uresničiti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 500.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev in 50.765.800 EUR dodatnih sredstev (vključeno v investicije na področju kulture), predvidena tudi sredstva EU (prvi ukrep); 150.000 EUR dodatnih sredstev na leto (drugi ukrep); 500.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev na leto (tretji ukrep); v okviru razpoložljivih sredstev (četrti ukrep).

Odgovornost: MK, MIZŠ, arhivi.

Kazalniki:

- površina novo pridobljenih prostorov v m²;
- število pripravljenih izvedbenih projektov;

- **število konservatorsko-restavratorskih del na poškodovanem gradivu – povečanje števila enot opravljenih del glede na stanje v letu 2012 za 3 % (v letu 2012 opravljena dela na 5.382 enotah gradiva);**
- **število digitaliziranih posnetkov – povečanje števila posnetkov glede na stanje v letu 2012 za 3 % (v letu 2012 je bilo digitaliziranih 125.000 enot gradiva);**
- **število dodatno usposobljenih arhivistov na letni ravni.**

2. Vzpostavitev okolja in storitev za hrambo elektronskega arhivskega gradiva.

Ukrepa:

- vzpostaviti slovenski javni e-arhiv (e-ARH.si) do leta 2017,
- združitev podatkovnih baz – evidenc fondov in zbirk arhivskega gradiva, ki je v slovenskih javnih arhivih.

Pojasnilo: Vlada RS je v letu 2010 sprejela Strategijo in Izvedbeni načrt strategije razvoja slovenskega javnega elektronskega arhiva e-ARH.si. Kot posledica vedno bolj intenzivnega e-poslovanja nastaja pri javnopravnih osebah vedno večja količina arhivskega gradiva v e-obliki, ki ga je treba kot takega tudi varno dolgoročno hraniti in arhivirati. Del tega gradiva je arhivsko gradivo in ga bodo morali slovenski arhivi skladno z vsemi postopki arhivske stroke arhivirati v njegovi izvorni obliki.

Interes javnosti za arhivsko gradivo se povečuje, zato je ena prednostnih nalog na čim bolj prijazen način približati informacije o arhivskem gradivu javnosti ob hkratnem upoštevanju omejitev, ki izhajajo iz zahtev varstva. Uporabnikom se omogoči stabilen in hiter dostop do javno dostopnih vsebin, ki so oblikovane v procesih arhivskega dela. Vsi javni arhivi uporabljajo enako aplikacijo, vendar z dvema fizično ločenima evidencama (ARS in SIRA_net). Za končnega uporabnika bo urejen enoten dostop.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 3.300.000 EUR dodatno v okviru razpoložljivih sredstev sodelujočih vladnih resorjev in s sredstvi EU (prvi ukrep); v okviru razpoložljivih sredstev (drugi ukrep).

Odgovornost: arhivi, MK, MNZ.

Kazalniki:

- število razvitih storitev in izdelkov v okviru e-arhiviranja;
- število prevzemov e-arhivskega gradiva;
- število objavljenih enot arhivskega gradiva v informacijskem sistemu.

POGLAVJA, KI PREČIJO VSA PODROČJA KULTURE

13. SLOVENSKI JEZIK

Slovenski jezik je podstat naše biti in podstat ustvarjalnosti na različnih področjih kulture in umetnosti.

Javni interes

Slovenski jezik v Republiki Sloveniji se umešča v vse pore družbenega življenja, saj je pogoj vzpostavljanja družbenih odnosov na najrazličnejših področjih: od šolstva, medijev, zdravstva, javne uprave, gospodarstva do kulture. Slovenski jezik je sredstvo sporazumevanja ne le za materne govorce, temveč tudi za tuje govorce slovenščine in Slovence v zamejstvu in po svetu. Država mora zagotavljati pogoje za nemoteno in učinkovito sporazumevanje državljanov in prebivalcev RS ter s tem za nemoteno uresničevanje njihovih osebnih, poklicnih in kulturnih potreb. Doseganje teh ciljev zagotavljajo zakonodajni okvir in izobraževalni sistem, znotraj katerega govorci pridobijo visoko stopnjo jezikovne ozaveščenosti in zmožnosti ter evropsko primerljivo infrastrukturo jezikovne opremljenosti, kar pripomore k implementaciji slovenskega jezika kot ustavne kategorije. Republika Slovenija ob tem izvaja učinkovito jezikovno politiko javne in uradne rabe italijanskega ali madžarskega jezika na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska ali madžarska narodna skupnost ter tudi na področju drugih manjšinskih in tujih jezikov.

Pomemben vidik uresničevanja jezikovnih pravic je vzpostavljanje pogojev za strpno in spoštljivo sporazumevanje. Republika Slovenija na vseh področjih javnega življenja (izobraževanje, mediji, gospodarstvo itd.) z različnimi mehanizmi, spodbujevalnimi in normativnimi, skrbi za modus sporazumevanja, ki zagotavlja vsem družbenim skupinam enakopravno participacijo v družbi (spoštovanje kulturne raznolikosti na ravni jezika, neseksistična raba jezika ipd.). Skladno z Zakonom o javni rabi slovenščine (Uradni list RS, št. 86/2004, 8/2010) mora Državni zbor sprejeti Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko, ki določa številne cilje in ukrepe na medresorski ravni, zato je tu povzetih le del ukrepov jezikovne politike, ki se izrecneje navezujejo na področja kulture.

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 na ravni jezikovne politike določa štiri med seboj povezane cilje: dostop do kakovostnih del slovenske besedne umetnosti je pogoj za dvig ravni bralne kulture. Bralna kultura je eden temeljnih vidikov razvijanja pismenosti, ki jo lahko podpiramo tudi na osnovi usklajene jezikovne infrastrukture (jezikovni viri in orodja). Vsi omenjeni ukrepi pa morajo biti implementacija učinkovitega in trajnostno naravnane formalnopravnega okvira. Pri oceni stanja, ki je bila podlaga za postavitev ciljev in ukrepov, se osredotočamo na dve največji poglavji, pismenost (v ožjem smislu: jezikovno izobraževanje) in jezikovno opremljenost.

Cilj prizadevanj v okviru dviga ravni pismenosti mora biti zagotavljanje enakopravne družbene participacije za vse govorce in govorke, tako v znotraj-kot medkulturnem kontekstu. Osrednja jezikovnopolitična pozornost na področju jezikovnega izobraževanja velja v Republiki Sloveniji slovenščini. Učenje slovenščine kot prvega jezika je dolgo veljalo za dejavnost, ki jo ustrezno načrtujejo, usmerjajo in evalvirajo predstavniki didaktične stroke in pristojne inštitucije. V zadnjih letih pa so vse glasnejši tudi nekateri drugi zainteresirani predstavniki širše slovenistike, ki opozarjajo na potrebo po večji vključenosti zainteresiranih deležnikov (Za premislek o učnih načrtih za pouk slovenščine, Delo, 4. december 2010, 25 podpisnikov), pri čemer opozarjajo na pomanjkanje raziskav, neodvisnega spremljanja učnih načrtov, usklajenost terminologije in

metodike poučevanja slovenščine in tujih jezikov ter potrebe po znotraj- in medpredmetnem povezovanju. Rezultati mednarodne raziskave Pisa (dostopno na

http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/PISA/PISA2009/PI SA_2009_TK_7_dec_%202010_1_del.pdf), ki so bili objavljeni leta 2010, so potrdili podpovprečne rezultate slovenskih petnajstletnikov s področja bralne pismenosti med 66 državami OECD in partnericami, zlasti z vidika najvišjih zmoglosti. Bralna pismenost presega pouk slovenščine, je pa z njim vendarle tesno povezana, saj ravno pri pouku slovenščine ozaveščamo učence o različnih bralnih strategijah, vzgajamo potrebo po branju umetnostnih besedil in podobno. Nizka stopnja pismenosti je družbeni problem z zelo velikimi posledicami za prizadevanja in strategije na področju javnega zdravja, zaposlovanja, digitalne udeležbe, e-upravljanja, civilne udeležbe, revščine in socialne vključenosti, ugotavlja tudi posebna Strokovna skupina EU na visoki ravni za pismenost, katere priporočila so povzeta v sklepu Sveta EU o pismenosti z dne 26. novembra 2012 (dostopno na http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/slovenski_jezik/Pismenost_-_sklep_Evropskega_sveta.pdf). V tem smislu je pomembno spodbujati in razvijati prav vse vidike pismenosti, s posebno občutljivostjo tudi razvijanje jezikovne zmoglosti avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti ter drugih narodnih skupnosti in manjšin, vključenost govorcev s posebnimi potrebami in otrok priseljencev.

Na področju jezikovne opremljenosti ravno tako ugotavljamo izzive, ki so potrebni hitrega in učinkovitega ukrepanja. V publikaciji Strokovni posvet o novem slovarju slovenskega jezika (Založba ZRC 2009) je bila že leta 2009 v uvodu poudarjena potreba po izdelavi novega slovarja slovenskega jezika: »Slovenska strokovna in laična javnost namreč soglašata, da naš jezik nujno potrebuje nov slovar, saj je od izida zadnje knjige Slovarja slovenskega knjižnega jezika minilo že 17 let, od pripravljalnih in konceptualnih del zanj pa že pol stoletja, poleg tega se današnji čas razlikuje od časa nastajanja tega slovarja po družbenem in ekonomskem redu, kar je deloma vplivalo tudi na vrednostni sistem naroda, in po bliskovitem vzponu sodobnih tehnologij.« Na področju standardizacije je bila izpostavljena predvsem potreba po prilagajanju pravopisnih priročnikov novi stvarnosti: »Narava vprašanj sodobne javnosti, ki jih je mogoče opazovati tudi v spletnih svetovalnicah in forumih, kaže na dejanske pomanjkljivosti obstoječih pravil, saj je vse manj vprašanj povezanih z interpretacijo obstoječe kodifikacije in vse več težav povezanih z novimi položaji rabe« (Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom, Založba ZRC 2011). Poleg tega so strokovnjaki na tem področju pogrešali boljšo organiziranost stroke in institucionalno podporo, ki bi omogočila širši konsenz glede standardizacijskih vprašanj: »Za celostno preureditev in prenovo pravopisnih pravil bi bilo treba upoštevati najširši krog jezikovnih uporabnikov, organizirati vseslovenski znanstveni posvet glede sprememb v standardizaciji in v tem okviru oblikovati delovno telo, ki bi sodelovalo pri izdaji posodobljenih pravopisnih pravil« (ibid.).

Na področju jezikovnih tehnologij je bila v okviru evropskega raziskovalnega projekta META-NET opravljena primerjalna analiza razvitosti jezikovnih virov in tehnologij za slovenščino v primerjavi z drugimi evropskimi jeziki (Slovenski jezik v digitalni dobi, Springer 2012), ki je pokazala, da pri slovenščini »manjkajo vsi viri in orodja za naprednejše procesiranje, kot je razločevanje pomenov, prepoznavanje argumentne strukture ali pomenskih vlog, razreševanje anaforičnih razmerij, prepoznavanje strukture ali koherentnosti besedila, retorične strukture, analize argumentacije, besedilnih vzorcev ali tipov, multimedijskega luščenja podatkov, večjezičnega luščenja podatkov itd.« Na področju govornih tehnologij je sinteza govora trenutno najbolj razvita tehnologija, razpoznava govora pa je omejena le na osnovne aplikacije in orodja.

Študija kot problematično izpostavlja tudi dejstvo, da »manjka /.../ skupna infrastruktura za hranjenje, vzdrževanje in distribucijo izdelanih virov in orodij ter skupna organizacijska platforma za sodelovanje akterjev na tem področju,« kar posredno potrjuje tudi Načrt razvoja raziskovalnih infrastruktur 2011–2020 (dostopno na <http://www.arhiv.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/pdf/znanost/nacrt-RI.pdf>), ki ga je Vlada RS sprejela aprila 2011. V okviru družboslovnih in humanističnih raziskovalnih infrastruktur je izpostavljena infrastruktura CLARIN kot »idealno okolje tako za razvoj slovenskih jezikovnih virov in orodij, ki bi bili zaradi mednarodnega sodelovanja bolj standardizirani in večkratno uporabni, sodelovanje s strokovnjaki za tehnološko bolj podprte jezike in izobraževanje raziskovalcev na tem področju pa omogoča pretok znanja o teh tehnologijah.«

Cilji in ukrepi

1. Razvoj kakovostne umetniške in kulturne ustvarjalnosti v slovenščini.

Ukrepi:

- podpirati produkcijo umetnostnih besedil v slovenščini,
- podpirati prevajanje tujih umetnostnih besedil v slovenščino in v različne tuje jezike,
- podpirati promocijo slovenske besedne umetnosti (knjiga, gledališče, film) v tujini.

Pojasnilo: Podpiranje in ustvarjanje kulturno-umetniških dobrin v slovenščini, prevajanje in promocija je bistveni sestavni del kulturne politike na vseh navedenih področjih. Jezikovna ustvarjalnost podpira kulturno raznolikost s ciljem vzpostavljanja družbene kohezije.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ, JAK, SFC.

Kazalnik:

- ocena splošne kakovosti umetnostnih besedil v slovenščini.

2. Razvijanje jezikovne zmožnosti vseh skupin govorcev s ciljem dviga ravni bralne pismenosti.

Ukrepi:

- do leta 2016 prenoviti Nacionalno strategijo za razvoj pismenosti (vključno s pravnimi, organizacijskimi in finančnimi pogoji za njeno uresničevanje),
- redno sodelovati v mednarodnih raziskavah bralne pismenosti otrok in odraslih,
- redefinirati pravni okvir ter normative in standarde za učinkovito razvijanje jezikovne zmožnosti na vseh ravneh šolanja za vse skupine govorcev,
- redno usposabljanje izobraževalcev,
- podpirati razvoj bralne kulture.

Pojasnilo: Po zadnjih raziskavah (mednarodna raziskava Pisa 200) je stopnja bralne pismenosti v slovenščini pri petnajstletnikih nižja od pričakovane, tudi v evropskem in svetovnem primerjalnem smislu. Slovenski učenci so namreč v

povprečju dosegli 483 točk, kar je manj kot v OECD (494 točk) in EU (489 točk), pa tudi 11 točk manj kot leta 2006. Upoštevajoč vse vidike merjenja so slovenski petnajstletniki podpovprečni. Naloga države je poiskati vzroke za to, tudi v infrastrukturnih okoliščinah (pravni okvir), ter poskrbeti za vzpostavitev mehanizmov, ki bodo stanje izboljšali. Poleg razvijanja bralne kulture, ki je za dvig stopnje bralne pismenosti izredno pomembna, je treba posvečati skrb razvoju didaktike in vseživljenjskemu izobraževanju učiteljev, ne nazadnje tudi razvoju jezikovnih virov, ki bodo učencem olajšali učenje. Globalna soodvisnost zahteva od državljanov RS visoko stopnjo jezikovne zmožnosti tako v slovenskem jeziku kot v drugih maternih in tujih jezikih.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: 7.220.000 EUR v celotnem obdobju (razpoložljiva in dodatna sredstva, tudi sredstva EU).

Odgovornost: MK, MIZŠ, JAK.

Kazalniki:

- mesto Slovenije glede državnega povprečja bralne pismenosti med državami, ki sodelujejo v raziskavi pismenosti PISA in raziskavi pismenosti odraslih (cilj: uvrstitev državnega povprečja bralne pismenosti v zgornjo tretjino držav, ki sodelujejo v raziskavi pismenosti PISA in raziskavi pismenosti odraslih);
- število raziskav s področja didaktike;
- število programov in projektov usposabljanj izobraževalcev;
- število programov in projektov razvoja bralne kulture.

3. Kakovostna in evropsko primerljiva jezikovna opremljenost govorcev.

Ukrepi:

- prenoviti jezikovni opis in jezikovno standardizacijo,
- razvijati jezikovne tehnologije,
- povečan obseg digitalizacije besedil slovenske kulturne dediščine,
- ustanovitev konzorcija institucij za povezovanje, zbiranje, razvoj in distribucijo jezikovnih virov in tehnologij.

Pojasnilo: Jezik se pospešeno razvija, od zadnjih konceptualnih zasnov slovarja slovenskega knjižnega jezika je minilo že pol stoletja, od zasnove zadnje znanstvene slovnice pa le nekaj let manj, zato potrebujemo nov splošni slovarski in slovnični opis za slovenščino, ki bosta prilagojena uporabi v spletnem in drugih digitalnih okoljih, pri čemer bodo na voljo različni podatki o slovenščini, od pomenskih, vezljivostnih, frazeoloških, idiomatskih, etimoloških in drugih, ki bodo uporabni tudi za druge, specialnejše opise jezika, a tudi za jezikovne tehnologije in aplikacije. Ob tem bo nastal tudi standardizacijski priročnik (»pravopis«), ki bo uporabnikom zagotovil veljaven in prijazen vir standardnih jezikovnih oblik.

Jezikovne tehnologije so zbirno poimenovanje za različna računalniška orodja in aplikacije, ki izrabljajo obstoječe jezikovne (meta)podatke za razreševanje z jezikom povezanih praktičnih dilem uporabnikov (sistemi za prepoznavanje in sinteza govora, strojno prevajanje, strojno podprto prevajanje, črkovalniki, slovnični pregledovalniki, sistemi za samodejno odgovarjanje na vprašanja, besedilno rudarjenje itd.) ali za postopke računalniške analize naravnega jezika za izdelavo zlasti digitalnih jezikovnih priročnikov in virov (postopki tokenizacije, oblikoskladenjskega označevanja, skladdenjskega razčlenjevanja, avtomatskega razločevanja pomenov, avtomatskega razreševanja besedilnih koreferenc, prepoznavanja imenskih entitet itd.).

Razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij v zadnjih 10 letih ustvarja »digitalno vrzel«, zaradi katere bodo jeziki, ki bodo pri tem razvoju zaostajali, postali manj privlačni in konkurenčni v globalno povezanem svetu. Digitalna vrzel ločuje jezike, ki so dovolj prisotni na svetovnem spletu, za katere obstajajo sodobni digitalni viri in so jezikovnotehnološko razviti, od tistih, pri katerih se zaostanek s skokovitim razvojem informacijskih in komunikacijskih tehnologij povečuje.

Digitalizacija čim večjega števila besedil slovenske kulturne dediščine (literarna besedila, publicistika, priročniki in poljudna literatura, znanstvena produkcija) olajšuje dostop vseh zainteresiranih uporabnikov do teh dobrin, obenem pa je pogoj za enakopravno prisotnost slovenščine na spletu v kontekstu prisotnosti drugih jezikov.

Dosedanja prizadevanja na področju razvoja jezikovnih virov so bila precej neusklajena, parcialna in nepovezana, zato jih je treba povezati, da ne bo prihajalo do podvajanj in netransparentne porabe javnih sredstev, predvsem pa da bo razvoj jezikovnih virov in tehnologij potekal po vnaprej sprejetih prioritetah, usklajeno in učinkovito, v skladu s prizadevanji in dosežki v drugih evropskih državah. Poleg tega bi z ustanovitvijo tovrstnega konzorcija zagotovili že izdelanim jezikovnim virom in tehnologijam trajno hrambo in javno dostopnost, česar zdaj ne moremo zagotavljati, če so izvajalci projektov zasebne inštitucije.

Čas izvedbe: 2014-2017, pri čemer so cilji tudi dolgoročnejši.

Ocena finančnih sredstev: 9.000.000 EUR v celotnem obdobju (razpoložljiva in dodatna sredstva, tudi sredstva EU).

Odgovornost: MIZŠ, ARRS, MK.

Kazalniki:

- izdelava slovarja slovenskega jezika, znanstvene slovnice slovenskega jezika, pravopisa in drugih specialnih opisov slovenščine;
- število digitaliziranih enot slovenske besedilne dediščine;
- število novih jezikovnotehnoloških orodij;
- ustanovitev konzorcija za povezovanje, zbiranje, razvoj in distribucijo jezikovnih virov in orodij.

4. Razvoj in promocija slovenskega jezika v javni rabi.

Ukrepi:

- redno evalviranje in po potrebi redefiniranje formalnopравnih vidikov slovenske jezikovne politike (Zakon o javni rabi slovenščine (Uradni list RS, št. 86/2004, 8/2010), področni predpisi, podzakonski akti, strateški akti),
- vzpostavitev in funkcioniranje vladnega medresorskega koordinacijskega telesa za usmerjanje in spremljanje slovenske jezikovne politike,
- zagotavljanje pogojev za razvoj slovenščine na ravni EU.

Pojasnilo: Slovensko jezikovno situacijo je treba spričo družbenih sprememb tako znotraj države kot v globalnem merilu (EU in tudi širše, upoštevajoč izseljenske in zdomske govorce in njihove potomce) ves čas spremljati in po možnosti, če ugotovimo neučinkovite mehanizme regulacije jezikovne krajine, tudi spreminjati in prilagajati. Rabo slovenščine je treba ves čas motriti v odnosu do drugih jezikov, ki so predmet jezikovne politike RS.

Čas izvedbe: 2014-2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MNZ, MZZ, Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, MIZŠ.

Kazalniki:

- **število evalvacij jezikovnopolitične situacije;**
- **število evalvacij obstoječe zakonodaje glede regulative statusa in rabe slovenščine in drugih jezikov;**
- **prilagoditev zakonodaje;**
- **število tolmačev za slovenščino v institucijah EU (cilj: povečanje števila tolmačev v institucijah EU).**

14. KULTURNO-UMETNOSTNA VZGOJA

Kulturno umetnostna vzgoja kot vzgoja za ustvarjalnost slehernega posameznika in razvoj njegovih sposobnosti.

Javni interes

Kulturno-umetnostna vzgoja (v nadaljevanju KUV) se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sektorja, zato je njen načrtni razvoj primarna naloga MK in MIZŠ. Zaradi njenih prepoznanih učinkov na celosten razvoj posameznika ter družbe kot celote je pomembno njeno umeščanje v vsa področja človekovega delovanja in bivanja ter v vsa obdobja posameznikovega življenja, zato je njeno izvajanje naloga in odgovornost tudi drugih resorjev (sociala, zdravje, turizem, okolje, gospodarstvo, promet in podobno). Posebno pozornost se namenja tudi različnim družbenim skupinam in subkulturam, ki tako ali drugače vključujejo različne kulturne dejavnosti.

Analiza stanja na tem področju je pokazala na:

- pomanjkanje kazalnikov za kakovostno izvedbo KUV v kulturnih ustanovah (v nadaljevanju KU – vključuje vse kulturne ustanove od javnih zavodov do nevladnih organizacij, združenj in društev, sem sodi tudi delovanje samostojnih kulturnih ustvarjalcev na tem področju), to se kaže v velikih razlikah v izvedbi in kakovosti projektov/programov tako med področji kot znotraj področij;
- pomanjkanje kazalnikov za kakovostno izvedbo načrtne KUV v vzgojno-izobraževalnem procesu, saj se kažejo velike razlike tako v izvedbi kot v dostopnosti KUV v posameznih vzgojno-izobraževalnih zavodih (v nadaljevanju: VIZ – vključuje vse vzgojno-izobraževalne zavode od vrtcev, osnovnih in srednjih šol do dijaških domov, vključno z organizacijami za izobraževanje odraslih);
- potrebo po večletnih nacionalnih in lokalnih medresorskih programih KUV, ki lahko dolgoročno prispevajo k dvigu ravni kulturne pismenosti (primeri dobrih praks na nacionalni ravni: Bralna značka, Rastem s knjigo, Koncert, ki pride k vam, Dnevi evropske kulturne dediščine, Transgeneracije ipd.; na lokalni ravni: Bobri, Kulturni dnevnik, KUL abonma, abonma Transverzala programi Pionirskega doma – centra za kulturo mladih ipd.);
- pomanjkanje programov izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev na področju KUV;
- šibko trajnejše sodelovanje VIZ in KU (pozitivni rezultati projektov, ki so to omogočali, npr. Kulturno žlahtnenje najmlajših, Kulturni anticiklon in Kulturstik);
- pomanjkanje dostopnosti kulture zaradi pomanjkanja namenskih sredstev, tako v KU kot v VIZ (problem prevozov organiziranih skupin otrok in mladih do KU ipd.);
- šibko informiranost o KUV-ponudbi strokovnih delavcev, staršev, otrok in mladih, zato je nujno krepitev različne oblike obveščanja na nacionalni in lokalni ravni (npr. Kulturni bazar, www.kulturnibazar.si; www.museums.si; www.sigledal.org; www.sigic.si; www.kic-ljubljana.si);
- pomanjkanje ponudbe kakovostnih KUV-programov za določene ciljne skupine (npr. mlade od 15. leta naprej in starejše);
- nujnost vzpostavitve sistema, ki bi omogočal dolgoročno analiziranje razvoja KUV in s tem prepoznavanje pomena in učinkov KUV v širšem družbenem prostoru.

V javni interes sodi skrb za dostopnost kakovostne kulturno-umetnostne vzgoje kot temeljne pravice vsakega posameznika ter hkrati krepitev zavesti o njenem pomenu za razvoj posameznika in družbe kot celote. KUV ima vseživljenjske dimenzije, zlasti pa je pomembna za otroke in mladino, tako z vidika sprejemanja kulture (mladi kot bralci, gledalci, udeleženci, obiskovalci kulturnih dogodkov), raziskovanja (mladi kot

raziskovalci ustvarjalnosti in kulturne dediščine) kot z vidika ustvarjalnosti (mladi kot ustvarjalci oziroma aktivni udeleženci kulturnih dejavnosti) na vseh področjih kulture. V javni interes sodi zagotavljanje načrtne in kakovostne KUV na vseh področjih umetnosti in kulture: vzgoja in izobraževanje o kulturi, s kulturo in skozi kulturo. Zaradi narave področja izjemoma navajamo primere dobrih praks.

Cilji in ukrepi

1. Sistem kulturno-umetnostne vzgoje, ki ga bo mogoče načrtno dolgoročno izvajati in bo temeljil na kakovostni kulturni produkciji.

Ukrepi:

- imenovanje nacionalnega odbora za KUV, ki skrbi za akcijske načrte na tem področju: vsako področje kulture ima svojega nacionalnega koordinatorja za KUV, v odboru pa so tudi predstavniki MIZŠ, ZRSŠ, VIZ in Slovenske nacionalne komisije Unesca,
- VIZ spodbuditi k pripravi programa KUV v letnem delovnem načrtu in vzgojnem programu (na izvedbeni ravni so velike razlike v izvajanju in dostopnosti v posameznih VIZ; KUV naj bo vključena tudi v programe za nadarjene, za ranljive ciljne skupine, za ljudi z različnimi invalidnostmi in podobno),
- sodelovanje nacionalne mreže koordinatorjev KUV v VIZ (predstavniki tima, ki v VIZ skrbi za izvajanje načrtovanih kulturnih dejavnosti) in koordinatorjev v KU, kar bo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni prispevalo k načrtnejši in organizacijsko učinkovitejši izvedbi kakovostne KUV,
- lokalne skupnosti z načrtnim izvajanjem programov na lokalni/regionalni ravni in vključitvijo KUV v svoje lokalne kulturne programe zagotovijo vsem otrokom in mladim v okviru šolskih, obšolskih in izvenšolskih dejavnosti spoznavanje različnih področij kulture,
- izvajanje strokovnih nacionalnih in regionalnih predstavitev ter promocije ponudbe KUV z vseh področij kulture različnim ciljnim skupinam (npr. Kulturni bazar, nacionalni jesenski posveti ravnateljev, predstavitve zdravstvenim delavcem).

Pojasnilo: V vzgojno-izobraževalnem sistemu in širšem družbenem življenju (v formalnem in neformalnem izobraževanju) je treba KUV načrtno razvijati ter vsem otrokom in mladim omogočiti spoznavanje različnih področij kulture. Nujna je vzpostavitev partnerstva (od nacionalne do lokalne ravni) med VIZ ter KU, ki vključuje tudi vzpostavitev pogojev za delovanje in mreženje koordinatorjev. Skladno z Nacionalnimi smernicami za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju (dostopno na <http://www.kulturnibazar.si>), posodobitvijo Programa za otroke in mladino 2006–2016 (dostopno na http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/pom2006_2016_splet_241006.pdf) ter Nacionalnega programa za mladino 2013–2022 (dostopno na <http://www.ursm.gov.si/>) je treba upoštevati njeno kroskurikularno dimenzijo ter zagotoviti širše medresorsko sodelovanje. KUV mora dobiti ustrezno mesto v strateških in razvojnih dokumentih na različnih družbenih področjih – to bo prvi korak k prepoznavanju širšega družbenega pomena kulture in umetnosti. Udejanjanje tako zasnovane načrtne KUV sledi tudi Unescovim smernicam: Seoul Agenda: Goals for the Development of Arts Education (2010), upošteva ugotovitve OECD raziskave Art for Art's Sake? o učinkih kulturno-umetnostne vzgoje (OECD, 2013) ter je lahko podlaga za mednarodne projekte in sodelovanja na tem področja (npr. ACEnet, CoMoCoSEE ipd.).

Z zagotavljanjem ustreznih pogojev in medresorskim sodelovanjem na nacionalni in lokalni ravni je treba omogočiti pripravo programov načrtne KUV za različne ciljne skupine, s poudarkom na otrocih in mladih, pa tudi starejših in medgeneracijskem sodelovanju. Za uspešno izvajanje sta ključni ustrezna informiranost in promocija, namenjeni različnim ciljnim skupinam. Večjo pozornost je treba nameniti osveščanju različnih strokovnih javnosti, da bo potencial kulture in umetnosti ustrezno prepoznan na različnih področjih: od vzgoje in izobraževanja, znanosti, sociale, zdravstva, okolja, prostorskega načrtovanja do turizma in gospodarstva.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MIZŠ, lokalne skupnosti, različni resorji, ki sodelujejo pri programih/projektih, Slovenska nacionalna komisija za Unesco.

Kazalniki:

- delež VIZ, ki je vzpostavil koordinatorja (cilj: vsaj 50 % VIZ vzpostavi koordinatorja (oz. tim strokovnih delavcev) KUV);
- vzpostavljena mreža koordinatorjev v VIZ in KU na regionalnih in nacionalni ravni;
- število izvedenih strokovnih predstavitev KUV na nacionalnih in regionalnih strokovnih posvetih na različnih področjih in za različne ciljne skupine (povečano število izvedenih strokovnih predstavitev KUV na nacionalnih in regionalnih strokovnih posvetih na različnih področjih in za različne ciljne skupine (2013: 10; 2017: 30);
- delež lokalnih skupnosti z vzpostavljenim razvojnim programom (vsaj 30 % lokalnih skupnosti z vzpostavljenim razvojnim programom (strategijo) KUV (za otroke in mlade iz VIZ, za družine, za otroke in mlade v prostem času, za starejše in podobno) (2012: 3)).

2. Priporočene vsebine kakovostne, raznolike in dostopne ponudbe kulturno-umetnostne vzgoje na vseh področjih kulture za različne ciljne skupine.

Ukrepi:

- na nacionalni ravni oblikovati kriterije kakovostnih projektov/programov KUV na vseh področjih kulture, katerih rezultat bo predlog »priporočenih kakovostnih vsebin KUV« (po zgledu Priporočilnega seznama kakovostne otroške in mladinske literature (dostopno na <http://www.bralnaznacka.si/>) in Zlatih hrušk (dostopno na <http://www.mklj.si/zlata-hruska>) na področju knjige (Mestna knjižnica Ljubljana) ali priporočilnega seznama otroških in mladinskih filmov (Kinobalon, Kinodvor)),
- podpora večletnim nacionalnim projektom/programom na vseh področjih kulture in za različne ciljne skupine, ki se izvajajo v KU in/ali VIZ (npr. MEGA kviz, DEKD in podobno), prednostno na področjih, ki v kurikulumu niso ustrezno zastopana (KUV na področju uprizoritvenih umetnosti, filmska vzgoja itd.),
- VIZ spodbujati k trajnejšemu sodelovanju s KU – priprava pilotnega nacionalnega projekta vključevanja umetnikov/ustvarjalcev (ponudba po zgledu projekta »Artists in creative education – Umetniki v kreativnem izobraževanju«, izvedbeno primer dobre prakse v Sloveniji: projekt ESS »Kulturno žlahtenje najmlajših«, izvajalec Vrtec Vodmat),
- povečati ponudbo KUV za mlade od 15. leta naprej ter krepiti njihovo sodelovanje v kulturi (primer dobre prakse: Najstfest, GM oder, Transgeneracije, KUL abonma), posebno skrb nameniti tudi programom, ki jih pripravljajo mladi (npr. v mladinskih centrih, NVO in podobno),

- v sodelovanju s pristojnimi resorji na medresorski ravni (nacionalni in lokalni) promovirati ponudbo KUV za kakovostno preživljanje prostega časa otrok in mladih ter družin, tudi kot obliko zagotavljanja zdravega življenjskega sloga (npr. okoljska vzgoja skozi umetnost, socialna dimenzije KUV v preventivnih programih na različnih področjih življenja, trajnostni način življenja in odnosa do prostora in okolja, zdrava prehrana; KUV in prometna vzgoja),
- posebno skrb nameniti otrokom in mladim iz socialno ogroženih/deprivilegiranih družin (ukrepi na področju sociale na lokalni in nacionalni ravni),
- v sodelovanju s pristojnimi resorji na nacionalni in lokalni ravni zagotoviti večjo ponudbo programov KUV, ki vključujejo tudi starejše, invalide, še posebej slepe in slabovidne.

Pojasnilo: Skrbeti je treba za pripravo kakovostnih projektov/programov KUV na vseh področjih, spodbuditi povezovanja med KU ter zagotoviti nove večletne nacionalne projekte (zlasti na deficitarnih področjih kulture: film, sodobni ples, gledališče in podobno). Posebno skrb je treba nameniti evalvaciji ponudbe KUV, ki bo temeljila na vzpostavljenih kriterijih kakovostnih projektov/programov KUV. V sodelovanju z drugimi resorji moramo prepoznati širši družbeni pomen KUV in to udejanjiti s skupno ponudbo različnim ciljnim skupinam. Kultura za otroke in mlade, z mladimi ter kultura mladih mora biti pomemben element nacionalne in lokalne politike, postati mora del njihovega vsakdana – le tako jim bomo dejansko omogočili razviti zdrav življenjski slog.

Pri razvijanju kulturne zavesti in izražanja kot ključne kompetence vseživljenjskega izobraževanja (formalnega in neformalnega) je nujno upoštevati tudi njeno kroskurikularno dimenzijo. Za večjo vključenost kulture v širšo družbo je nujno prepoznavanje njenega širšega družbenega pomena, za kar je ključna vzpostavitev partnerskega sodelovanja vseh pristojnih resorjev (okolje, prostor, sociala, zdravje, kmetijstvo, promet, turizem in podobno).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MIZŠ, Slovenska nacionalna komisija za Unesco, lokalne skupnosti in drugi sodelujoči resorji.

Kazalniki:

- izdelani priporočilni sezname vsebin KUV na posameznih kulturnih področjih (2012: 1 – knjiga; 2014: 3 – film in gledališče; 2015: 6 – glasbena in likovna umetnost ter muzeji);
- število novih večletnih nacionalnih projektov/programov na posameznem področju kulture do leta 2017 (cilj: vsaj en nov večletni nacionalni projekt/program na posameznem področju kulture do leta 2017);
- število programov/projektov KUV na nacionalni ravni, ki povezujejo različna področja kulture (cilj: povečano število programov/projektov KUV na nacionalni ravni, ki povezujejo različna področja kulture (2012: 2; 2017: 10);
- priprava in izvedba pilotnega nacionalnega projekta, ki bo otrokom in mladim v VIZ omogočil projektno delo s KU (npr. projekt po zgledu »Artists in creative education – Umetniki v kreativnem izobraževanju«) – do leta 2017 v projektu sodeluje vsaj 30 % vseh VIZ;
- delež programov/projektov, ki aktivno vključujejo mlade od 15. leta naprej vzpostavljena medresorska ponudba KUV, ki vključuje tudi ranljive družbene skupine (medgeneracijsko povezovanje in integracija, ponudba namenjena ljudem z različnimi invalidnostmi) (cilj: povečan delež teh programov/projektov).

3. Izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje kot vseživljenjske dimenzije, s poudarkom na pripravi programov, ki vključujejo starejše oziroma katerih nosilci so starejši (organizacije za starejše v sodelovanju s kulturnimi ustanovami) ter skrbijo za medgeneracijsko povezovanje na različnih področjih kulture.

Ukrepi:

- zagotoviti večjo dostopnost KUV tudi v programih vseživljenjskega izobraževanja ter različnih programih aktivnega staranja od nacionalne do lokalne ravni (primer dobre prakse: Kulturni mediatorji v SEM; Abonma za starejša leta in Filmska srečanja ob kavi v Kinodvoru; Biti siv in modro brati, Mestna knjižnica Kranj),
- spodbujati promocijo kulture (nastajanje in prenos kulturnih stvaritev) kot pomembne dimenzije kakovostnega aktivnega staranja, zlasti njen pomen pri spodbujanju sodelovanja generacij (primer: Z menoj po mojem mestu ali Personal Town Tours Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje; bienalni Mednarodni festival znanja in kulture starejših),
- spodbujati medresorske projekte/programme (od nacionalnih do lokalnih), ki zagotavljajo medgeneracijsko sodelovanje na področju kulture (s kulturo, skozi kulturo in o kulturi – primer dobre prakse: Mix@ges, ZDUS; Kulturni mediatorji v bolnišnici, UKC in Univerze za tretje življenjsko obdobje).

Pojasnilo: Glede na aktualne socio-demografske družbene spremembe je treba na vseh področjih kulture zagotoviti dostopnost KUV ponudbe za starejše in s starejšimi ter ustvariti možnosti za medgeneracijsko povezovanje (starejši kot ustvarjalci in umetniki, kulturni izraz starejših, kot udeleženci kulturnih dogodkov – kulturna ponudba za starejše; kot ohranjevalci kulturne dediščine, medgeneracijsko sodelovanje – starejši kot prostovoljci/spremljevalci in/ali mentorji pri izvajanju kulturno-vzgojnih dejavnosti za otroke in mlade in obratno). Dejavno ukvarjanje starejših s kulturo je treba v različnih resorjih prepoznati kot pomembno dimenzijo kakovostnega (aktivnega) staranja, saj spodbuja in ohranja številne vseživljenjske kompetence, pomembno je tako za vključenost starejših v družbo nasploh kot za medgeneracijsko sožitje, tudi s prenašanjem izkušenj, vedenj in znanj na mlajše generacije. Kultura starejšim omogoča izražanje in ustvarjanje starejših. Omogoča, da v poznejših letih življenja ostanejo vključeni v družbo, kar je v družbi znanja in kulture temeljnega pomena za vsakega posameznika in za skupnost.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MIZŠ, MK, lokalne skupnosti.

Kazalnika:

- število kulturno-vzgojnih modulov v programih vseživljenjskega usposabljanja (cilj: povečano število kulturno-vzgojnih modulov v programih vseživljenjskega usposabljanja);
- število projektov/programov KUV, namenjenih tudi starejšim in medgeneracijskemu sožitju (cilj: povečano število projektov/programov KUV, namenjenih tudi starejšim in medgeneracijskemu sožitju).

4. Strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v kulturi ter vzgoji in izobraževanju.

Ukrepi:

- MIZŠ in MK zagotovita podporo kakovostnemu dodatnemu strokovnemu usposabljanju strokovnih delavcev VIZ in KU za izvajanje programov KUV, poudarek tudi na usposabljanju za skupno projektno delo,

- v študijskih programih bodočih strokovnih delavcev v vzgoji, izobraževanju in kulturi omogočiti pridobitev temeljnih znanj s tega področja (zastopanost in spoznavanje vseh področij umetnosti, omogočiti spoznavanje pomena vključevanja kulture kot kroskurikularne dimenzije ipd.),
- v okviru študijskega procesa vključiti študente v kulturno-vzgojne projekte v VIZ in KU ter jim omogočiti obiske kulturnih prireditev in ogleda KU,
- v okviru mreže koordinatorjev zagotoviti brezplačne strokovno-promocijske ogleda/obiske za koordinatorje KUV iz VIZ,
- zagotoviti pripravo kakovostnega strokovnega gradiva, ki bo prispevalo h kakovosti dodatnega strokovnega usposabljanja ter izvajanja KUV,
- izvesti študije, ki preučujejo učinke načrtne KUV na področju kulture, v vzgojno-izobraževalnem sistemu ter družbi kot celoti.

Pojasnilo: Za razvoj področja so pomembni spremembe in ukrepi v izobraževanju strokovnih delavcev, ki bodo delovali oziroma delujejo na tem področju, tako v KU kot v VIZ, ter jih usposablja za skupno projektno delo. Pri pripravi in izvajanju programov usposabljanja je nujna vključenost strokovnjakov s področja kulture. Spodbujati je treba raziskave, ki preučujejo učinke načrtne KUV tudi v širši družbi (kreativni potenciali v gospodarstvu, turizmu, okoljski in prostorski problematiki, preventivni učinki na področju zdravja, sociale in družine).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MIZŠ in univerze.

Kazalniki:

- število KUV-programov/modulov v univerzitetnih študijskih programih ter programov, ki vključujejo KUV-vsebine (cilj: povečano število KUV-programov/modulov v univerzitetnih študijskih programih ter programov, ki vključujejo KUV-vsebine);
- število programov stalnega strokovnega usposabljanja za strokovne delavce v VIZ in KU, število udeležencev, število sodelujočih KU (cilj: povečano število programov stalnega strokovnega usposabljanja za strokovne delavce v VIZ in KU, število udeležencev, število sodelujočih KU);
- število študijskih programov in število študentov, ki se v okviru študija vključujejo v programe/projekte KUV v KU;
- število strokovnih gradiv za kakovostno izvajanje KUV na letni ravni (cilj: priprava vsaj enega strokovnega gradiva za kakovostno izvajanje KUV na letni ravni);
- število izvedenih raziskav (študij), ki preučujejo učinke načrtne KUV (cilj: do leta 2017 izvedeni vsaj dve raziskavi (študiji), ki preučujeta učinke načrtne KUV).

Skupna ocena finančnih sredstev za splošne cilje in ukrepe KUV: 2.000.000 EUR iz razpoložljivih sredstev in sredstva EU.

Cilji in ukrepi kulturno-umetnostne vzgoje po posameznih področjih kulture

Posamezna področja kulture so na področju KUV zelo različna in hkrati tudi zelo različno razvita. KU na vseh področjih z različnimi ukrepi že uresničujejo prej naštet splošne cilje, zato teh po področjih ne navajamo oziroma ne izpostavljamo posebej. Zaradi preglednosti razvoja celotnega področja KUV in njegove primerljivosti so na tem mestu zbrani nekateri področni cilji in ukrepi KUV, ki so novi ali pa jih želimo prav posebej poudariti.

1. Razvoj in promocija bralne kulture.

Ukrepi:

- na MIZŠ vzpostavitev nacionalnega koordinacijskega telesa, ki povezuje vse deležnike, odgovorne za bralno pismenost, vključno s promocijo branja in načrtnim razvojem bralne kulture (MIZŠ, ZRSS, ACS, PI, MK, JAK, NUK, Združenje splošnih knjižnic itd.),
- izvajanje večletnih nacionalnih medresorskih projektov, ki spodbujajo bralno kulturo (v nadaljevanju BK) pri različnih ciljnih skupinah (interes za branje kakovostne literature, obiskovanje knjižnic, razvoj kulture kupovanja knjig ipd.), tako v vzgojno-izobraževalnem sistemu kot širše (npr. Rastem s knjigo, MEGA kviz),
- uvesti in oblikovati kriterije za naziv »Branju prijazno mesto«, s katerim bomo lokalne skupnosti po vsej Sloveniji spodbujali k sprejetju lokalnih programov/strategij BK ter k povzemanju primerov dobrih praks BK, prepoznanih na regionalni/lokalni ravni (npr. Ljubljana bere, Bralnice pod slamnikom, Knjižnica pod krošnjami),
- razvoj in mreženje dobrih praks na nacionalni in regionalni ravni, ki jih izvajajo splošne knjižnice in KU s področja BK, namenjenih družinam, zlasti socialno ogroženim/deprivilegiranim, starejšim in medgeneracijskemu povezovanju (npr. Primorci beremo, Beremo v naročju staršev in podobno); posebno pozornost nameniti participaciji mladih ter ranljivim družbenim skupinam, s posebnim poudarkom na otrocih in mladih (Romi povabljeni v knjižnico, Vstopimo skupaj v svet tišine in podobno),
- izvedba ciljnega razpisa za večletno podporo nacionalnim projektom, ki jih pripravljajo slovenske splošne in specialne knjižnice za posamezne vidike razvoja BK (npr. Center za mladinsko književnost – Pionirska, Mestna knjižnica Ljubljana, priporočilni sezname kakovostne otroške in mladinske literature, Strokovne srede; Mariborska knjižnica – revija Otrok in knjiga, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto: knjižnična zbirka za osebe z motnjami vida, Knjižnico slepih in slabovidnih pri ZDSSS).

Pojasnilo: Cilj dopolnjuje cilj Razvijanje jezikovne zmožnosti vseh skupin govorcev v poglavju Slovenski jezik z ukrepi za dvig ravni bralne pismenosti. Zagotoviti je treba pogoje za dvig ravni BK, tako z vidika branja kakovostne literature kot z vidika interesa za branje, osveščati širšo javnost, zlasti mlade, o pomenu branja in razvite bralne pismenosti za njihov osebni in širši družbeni razvoj.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in 350.000 EUR dodatnih sredstev (sredstva EU).

Odgovornost: MIZŠ, MK, JAK, splošne knjižnice, NUK, , lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- delež udeležbe otrok in mladih ter družin v projektih/programih BK (cilj: povečati udeležbo otrok in mladih ter družin v projektih/programih BK za 20 % do leta 2017);
- število večletnih medresorskih nacionalnih BK-projektov za različne ciljne skupine (cilj: povečati število večletnih medresorskih nacionalnih BK-projektov za različne ciljne skupine (2012: 4; 2017: 6);

- **število dobrih praks na nacionalni in regionalni ravni posameznim ciljnim skupinam (cilj: povečati število dobrih praks na nacionalni in regionalni ravni posameznim ciljnim skupinam za 10 % do leta 2017);**
- **število lokalnih skupnosti z nazivom »Branju prijazno mesto« (2012: 0; 2017: 20);**
- **število sofinanciranih nacionalnih projektov, ki jih pripravljajo kompetenčni centri v slovenskih splošnih knjižnicah za posamezne vidike razvoja BK (2012: 0; 2017: 5).**

2. V okviru formalnega izobraževanja se otrokom in mladim vsaj enkrat na leto zagotovi obisk programa filmske vzgoje v Art kino mreži ali Slovenski kinoteki.

Ukrepi:

- ustanovitev medresorske strokovne skupine na SFC (MIZŠ, MK, ZRSŠ, SFC, Art kino mreža, Slovenska kinoteka), ki bo pripravila strategijo razvoja nacionalnega programa filmske vzgoje; skupina bo pregledala kurikule na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja ter predlagala umestitev filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalne kurikule,
- priprava programa dodatnega strokovnega usposabljanja za strokovne delavce VIZ, ki vključuje tudi ozaveščanje o ustreznosti predvajanja filmov (kakovost predvajanj, upoštevanje avtorskih pravic ipd.),
- izdelava priporočilnega seznama kakovostnih filmov različnih žanrov in tematik za različne ciljne skupine, ki poleg sodobnih filmov vključuje tudi filmsko klasiko; seznam je dostopen v e-obliki na spletni strani SFC in se vsako leto posodablja; dopolnjujejo ga pedagoško-didaktična gradiva za strokovne delavce ter za otroke in mladino (primer dobre prakse je projekt Kinobalon, Kinodvor),
- vzpostavitev skupne ponudbe filmske vzgoje na nacionalni ravni (SFC, Art kino mreža in Slovenska kinoteka); zagotovitev dodatnega usposabljanja predstavnikov Art kino mreže za izvajanje kakovostne filmske vzgoje; zagotovitev skupne promocije v VIZ.

Pojasnilo: Filmska vzgoja še vedno nima ustreznega prostora v vzgojno-izobraževalnih kurikulumih, zato je nujno zagotoviti strokovne podlage za njeno načrtno vključitev. Na nacionalni ravni je treba po vzoru dobrih praks drugih držav EU zagotoviti skupno nacionalno ponudbo (pripravo mrežnega projekta, v katerem sodelujejo različne filmske ustanove), ki bo zagotavljala celovit pregled kakovostnih filmov, različnih žanrov in tematik, namenjenih različnim ciljnim skupinam. Nabor kakovostnih filmov bo omogočal tudi vzpostavitev baze filmov, ki bi bila dostopna za neposredno uporabo v VIZ. Za kakovostno izvajanje filmske vzgoje je treba zagotoviti ustrezno strokovno usposabljanje tako strokovnih delavcev v VIZ kot v filmskih ustanovah.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 100.000 EUR na letni ravni v okviru razpoložljivih sredstev in sredstva EU.

Odgovornost: MK, MIZŠ, Slovenski filmski center, javna agencija RS (SFC), Slovenska kinoteka, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- izdelan priporočilni seznam za filmsko vzgojo, ki se posodablja na letni ravni;
- število izvedenih strokovnih usposabljanj za filmsko vzgojo ter število strokovnih delavcev VIZ, ki se udeležijo usposabljanj (cilj: povečano število izvedenih strokovnih usposabljanj za filmsko vzgojo ter število strokovnih delavcev VIZ, ki se udeležijo usposabljanj za 30 % do leta 2017);

- število VIZ, ki se udeležijo vsaj enega filmskega dogodka na letni ravni (cilj: povečano število VIZ, ki se udeležijo vsaj enega filmskega dogodka na letni ravni za 30 % do leta 2017).

3. Kulturnovzgojni koncertni cikli za študentsko populacijo.

Ukrepa:

- podpora kulturnovzgojnim programom za aktivnejšo udeležbo študentskega občinstva na kakovostnih koncertnih dogodkih,
- sodelovanje s fakultetami in drugimi študentskimi inštitucijami za intenzivnejše usmerjanje študentske populacije k poslušanju in odjemanju kakovostne glasbe.

Pojasnilo: Slovenski kulturni prostor vključuje ustrezne kulturnovzgojne programe na področju glasbene umetnosti za obdobje od vrtca do srednje šole. Študentska populacija, ki je za zbrano poslušanje in vrednotenje glasbe ter aktivno participacijo na glasbenih dogodkih najbolj dovzetna, pa je nima na voljo kakovostnih programov. Ob izobilju populizma in pomanjkanju profiliranih glasbenih scen se zainteresiranost študentske populacije za kakovostno glasbo znižuje, hkrati pa krni tudi njena kritična ostrina in smisel za refleksijo glasbe. Spodbujali bomo snovanje kulturnovzgojnih programov, ki bodo študentski populaciji nudili ugodne cene abonmajev za kakovostne koncertne cikle ter druge ugodnosti za kontinuirano vključevanje v tovrstne programe in ki bodo vključevali predavanja, okrogle mize ter druge aktivnosti za krepitev zavesti o pomenu in vlogi kakovostne glasbe v družbenem življenju. Cikli bodo, poleg študentske populaciji namenjeni tudi dijakom in drugi mladini. V ta namen bomo skušal po vzoru sodelovanja z vrtci, osnovnimi in srednjimi šolami v programe vključiti tudi fakultete, študentske in mladinske klube ter druge študentske inštitucije.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 50.000 EUR dodatnih sredstev na letni ravni.

Odgovornost: MK, MIZŠ.

Kazalnika:

- število kulturnovzgojnih programov za aktivnejšo udeležbo študentskega občinstva na kakovostnih koncertnih dogodkih (2013: 1; 2017: 5);
- število fakultet in drugih študentskih inštitucij, ki sodelujejo z izvajalci glasbenih kulturnovzgojnih programov za študente (2013: 0; 2017: 5).

4. Do leta 2017 bo četrtna slovenskih vzgojno-izobraževalnih zavodov aktivno sodelovala v nacionalnem medresorskem projektu Teden kulturne dediščine.

Ukrepi:

- oblikovanje medresorskega odbora, ki bo usmerjal pripravo in izvedbo projekta v organizaciji ZVKDS: MK, MIZŠ, ZRSS, MGRT, MKO in Slovenska nacionalna komisija za Unesco; vsebinsko se Teden kulturne dediščine (TKD) navezuje na vseevropsko akcijo Dnevi evropske kulturne dediščine (DEKD), ki praviloma poteka konec septembra na izbrano temo,
- vzpostavitev mreže sodelujočih izvajalcev programov in pedagoških delavcev v KU ter strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ); izvedba projekta vključuje različne oblike (od ciljnih delavnic na temo DEKD do celoletnih projektov KD), poudarek daje izmenjavi dobrih praks tako med KU kot VIZ,

- priprava pedagoško-didaktičnih orodij, ki bodo zagotovila kroskurikularno umeščanje in izvajanje vsebin s področja kulturne dediščine,
- s projektom bomo spodbujali inovativne in sodobne pristope vključevanja dediščinskih vsebin v vzgojno-izobraževalnem procesu ter širše (npr. vključevanje v model za usposabljanje mladih s področja ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnosti –UPI).

Pojasnilo: S predlaganim ciljem bomo dosegli boljšo vključenost vsebin s področja ohranjanja kulturne dediščine v vzgojno-izobraževalnem procesu, formalnem in neformalnem izobraževanju. Razvoj že uveljavljenega projekta DEKD, ki vsako leto poteka na razpisano temo (npr. 2012: Izkušnja dediščine) in vključuje številne zavode, stanovske in nevladne organizacije s področja dediščine, VIZ, KU, lokalne skupnosti, turistične organizacije, bo omogočil okrepitev in nadgradnjo mreže sodelujočih. S tem bomo zagotovili kakovostno in trajnostno izvajanje dediščinskih vsebin v VIZ ter njihovo prepoznavnost v širšem družbenem prostoru, zlasti pa med otroki in mladimi. Osnovna vodila projekta vključujejo prostovoljstvo, medgeneracijsko povezovanje, načela formalnega in neformalnega izobraževanja, krepitev vloge nevladnih organizacij pri prepoznavanju in promociji kulturne dediščine.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 40.000,00 EUR v letu 2014, 50.000,00 EUR v letu 2015, 70.000,00 EUR v letu 2016, 70.000,00 EUR v letu 2017.

Odgovornost: ZVKDS, MK, MIZŠ, Slovenska nacionalna komisija za Unesco, drugi resorji, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število vzgojno-izobraževalnih ustanov v mreži aktivnih vzgojno-izobraževalnih ustanov (2012: 30; 2017: 200);
- število partnerstev projekta (2012: 3; 2017: 7);
- število ciljnih delavnic in število strokovnih delavcev VIZ, ki se jih udeležijo (2012: 30; 2017: 100);
- število pedagoško-didaktičnih orodij (2012: 5; 2017: 14);
- število izvajalcev programov, sodelujočih otrok in mladine ter pedagoških delavcev na letni ravni (cilj: povečano število izvajalcev programov, sodelujočih otrok in mladine ter pedagoških delavcev na letni ravni za 25 %).

5. V okviru formalnega in neformalnega izobraževanja se otrokom in mladim zagotovi kakovostno izobraževanje o arhitekturi (opredelitev glej v poglavju Arhitektura), oblikovanju, krajinski arhitekturi, urbanizmu, prostorski kulturi oz. celovito grajenemu prostoru.

Ukrepi:

- ustanovitev medresorske strokovne skupine (predstavniki strokovnih ustanov s področja arhitekture in oblikovanja, ki se ukvarjajo s KUV ter predstavnike MIZŠ, MK, MZIP in ZRSŠ), ki bo pregledala kurikule na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja ter predlagala možnosti umestitve vzgoje o arhitekturi in oblikovanju;
- priprava programa dodatnega strokovnega usposabljanja za vzgojo o arhitekturi in oblikovanju za strokovne delavce VIZ ter zagotovitev dodatnega usposabljanja arhitektov in oblikovalcev za izvajanje kakovostne vzgoje na tem področju;
- podpora KUV projektom, ki zagotavljajo kakovostno vzgojo in izobraževanje otrok in mladih o arhitekturi in oblikovanju (primeri dobre

prakse so na primer: Mala šola arhitekture v MAO, Igriva arhitektura Centra arhitekture, delavnice KD ProstoRož in KUD Obrat).

- v okviru študijskega procesa vključiti študente pristojnih fakultet oz. akademij v projekte v VIZ in KU.

Pojasnilo: Vzgoja in izobraževanje o arhitekturi in oblikovanju, krajinski arhitekturi, urbanizmu, prostorski kulturi oz. celovito grajenemu prostoru še vedno nima ustreznega prostora v vzgojno-izobraževalnih kurikulih, zato je nujno zagotoviti strokovne podlage za njeno načrtnejše vključevanje kot kroskurikularnega področja. Takšen pedagoški način otrokom spodbuja razvijanje kritične presoje grajenega prostora in procesov, ki določajo njegovo obliko in kakovost.

Vsaka država si mora prizadevati, da izobraževanje mladih o arhitekturi postane vsebina novih vladnih arhitekturnih politik, profesionalni arhitekturnih teles/združenj in izobraževalnega sistema. Arhitekturna združenja morajo dvigovati zavest o pomenu arhitekture in pristojnim organom oblasti, javnosti in ostalim strokovnjakom olajšati pridobivanje arhitekturnega znanja, zato da bi izboljšala njihovo zmožnost presojanja arhitekture. (Povzeto iz Smernic Svetovne zveze arhitektov (UIA) za izobraževanje o grajenem prostoru) (dostopno na

<http://www.igrivarhitektura.org/images/Smernice%20UIA%20za%20izobrazevanje%20o%20zgrajenem%20okolju.pdf>).

Na nacionalni ravni je treba po vzoru dobrih praks drugih držav EU zagotoviti skupno nacionalno ponudbo, ki bo zagotavljala pridobitev celovite splošne izobrazbe o arhitekturi, oblikovanju in prostoru ter dolgoročni dvig prostorske pismenosti.

Za kakovostno izvajanje vzgoje o arhitekturi in oblikovanju, krajinski arhitekturi, urbanizmu, prostorski kulturi oz. celovito grajenemu prostoru je treba zagotoviti ustrezno strokovno usposabljanje tako strokovnih delavcev VIZ kot v strokovnjakov, ki bodo izobraževali strokovne delavce VIZ.

Čas izvedbe: 2014 – 2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in 200.000 EUR dodatnih sredstev (sredstva EU).

Odgovornost: MK, MIZŠ, ZRSS, MGRT, MZIP, MKO, Spirit, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število strokovnih delavcev v VIZ ter število arhitektov in oblikovalcev, ki se udeležijo strokovnega usposablja na tem področju (2012: 0; 2014-2017: v usposabljanje vključeni predstavniki vsaj 50 % VIZ iz vse Slovenije);
- delež študentov pristojnih fakultet vključenih v projekte v VIZ in KU (cilj: vsaj 30 % študentov pristojnih fakultet vključenih v projekte v VIZ in KU);
- število otrok in mladih, vključenih v projekte vzgoje in izobraževanja o arhitekturi, in oblikovanju povečati za 50 %.

6. Pet medresorskih mrežnih projektov kulturno-umetnostne vzgoje v okviru projekta Kulturna šola.

Ukrepi:

- zagotoviti razvoj projekta Kulturna šola v sodelovanju s kulturnimi ustanovami na vseh področjih kulture,
- v sodelovanju z MIZŠ dodelati kriterije za naziv Kulturna šola in zagotoviti sistem, ki bo osnovne šole (OŠ) spodbujal za pridobitev in ohranitev naziva Kulturna šola,

- med OŠ, ki prejmejo naziv Kulturna šola, zagotoviti izvedbo skupnih mrežnih projektov KUV, ki bodo prispevali k dvigu ravni kakovosti obšolskih kulturnih dejavnosti, večjemu vključevanju kulture v program podaljšanega bivanja in podobno,
- zagotoviti dodatno strokovno usposabljanje projektnih vodij za izvajanje mrežnih projektov ter dodatno usposabljanje mentorjev (od delavnic in seminarjev do daljših oblik poglobljenega usposabljanja).

Pojasnilo: KUV je treba vključiti v programe obšolskih dejavnosti, zagotoviti otrokom in mladim dostopnost do vseh področij kulture, zlasti tistih, ki v kurikulumu niso ustrezno zastopana. Zaradi pomanjkanja ustreznega kadra številne VIZ otrokom in mladim ponudijo dejavnosti le na določenih področjih kulture – zagotoviti je treba kakovostno dodatno usposabljanje strokovnih delavcev v VIZ (mentorjev za izvajanje teh dejavnosti). V okviru kurikula je treba v sklopu dopolnilnih dejavnosti (interesne dejavnosti, podaljšano bivanje ...) otrokom in mladim omogočiti neposredno delovanje na različnih področjih kulture ter jim tako zagotoviti kakovostno in ustvarjalno preživljanje prostega časa. Vključevanje KUV v ta del kurikula je zlasti pomembno in nujno z vidika omogočanja enakih možnosti za razvoj ključnih kompetenc kulturne zavesti in izražanja.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 100.000 EUR v okviru razpoložljivih sredstev in 100.000 EUR dodatnih sredstev na letni ravni (sredstva EU).

Odgovornost: MK, MIZŠ, JSKD, drugi resorji, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število mrežnih projektov za učence OŠ (2012: 0; 2017: 5);
- število usposobljenih projektih vodij v VIZ (2012: 0; 2017: 50);
- število vključenih učencev povečati do leta 2017 za 10 %;
- število vključenih šol v projekt Kulturna šola do leta 2017 povečati za 50 %.

15. ČLOVEKOVE PRAVICE IN VAROVANJE KULTURNIH RAZNOLIKOSTI

Kulturna raznolikost kot človekova pravica in bogastvo naše družbe.

Javni interes

V javni interes na področju človekovih pravic in varovanja kulturnih raznolikosti sodi zagotavljanje pogojev za kulturno dejavnost in ustvarjalnost pripadnikov avtohtonih narodnih skupnosti (italijanske in madžarske), pripadnikov romske skupnosti z ustavno opredeljenimi pravicami, pripadnikov skupnosti, navedenih v Deklaraciji Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, Uradni list RS št. 7/2011, v nadaljnjem besedilu Deklaracija), pripadnikov nemško govoreče etnične skupine in drugih različnih manjšinskih etničnih skupnosti ter priseljencev. V javnem interesu je tudi, da je kulturna politika do ranljivih skupin, ki jih sestavljajo na primer ostareli, otroci, mladostniki, pripadniki manjšin in zlasti invalidi, vključujoča in ne ekskluzivna. S tem je omogočeno udeležanje evropskega načela sobivanja, enotnosti v različnosti (»diversity in unity«).

Izziv za razvoj na področju varovanja kulturnih pravic kot človekovih pravic, zlasti manjšin in ranljivih skupin, je vzpostavitev pogojev za širšo družbeno integracijo in demarginalizacijo v funkciji kakovosti in bogatosti kulturnega življenja za vse, ki živijo na območju Slovenije.

Ministrstvo za kulturo je doslej s pomočjo finančnih sredstev Evropskega socialnega sklada ustvarjalo pogoje za boljšo integracijo manjšin in krepilo medkulturne kadrovske kompetence v manjšinskih društvih in organizacijah ter tako omogočalo bolj kakovostno prepoznavanje in izražanje kulturnih potreb. V naslednji evropski finančni perspektivi 2014–2020 bo Ministrstvo za kulturo predvidoma povečalo specifične kadrovske zmogljivosti za promocijo kulturnih raznolikosti v javni infrastrukturi.

Cilji in ukrepi

1. Višja raven varovanja kulturnih pravic v okviru deklariranih človekovih pravic.

Ukrep:

- implementacija razvojno naravnanih kulturnih programov in projektov za ustavno priznane manjšinske skupnosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 2014: 854.820 EUR; 2015: 1.000.000 EUR; 2016: 1.000.000 EUR (v okviru razpoložljivih sredstev in sredstva EU).

Odgovornost: MK.

Pojasnilo: Gre za izvajanje posebnega in integracijskega programa ter programa za okrepitev kadrovskih zmogljivosti. Ugotavljanje kulturnih potreb italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti je vzpostavljeno prek usklajevanja in pridobivanja mnenj. Posebni programi imajo pravno podlago v 64. in 65. členu Ustave RS in v zakonih, katerih je podrobno opredeljeno, kaj vključuje posebna skrb in kako se udeležanje, upoštevajoč posebne okoliščine, v katerih pripadniki narodnih skupnosti in romske skupnosti živijo in kulturno delujejo. Končni cilj vseh potrebnih ukrepov in pristopov je kakovostna, ne vsiljena integracija ob ohranjanju kulturnih raznolikosti.

Kazalnika:

- raznolikost financiranih razvojnih aktivnosti znotraj kulturnih programov narodnih skupnosti;
- število in raznolikost posebnih pristopov v okviru posebnega programa.

2. Višja raven področne in območne kulturne integracije manjšin.

Ukrep:

- Podpora kulturni raznolikosti in dediščini pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na območju Slovenije, posebno Kočevarjev staroselcev in majhnih avtohtonih skupnosti.

Pojasnilo: V letu 2012 je ministrstvo naročilo raziskavo z naslovom »Etnična vitalnost območij, kjer živijo majhne avtohtone manjšinske etnične skupnosti in staroselci« (dostopno na

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/kulturne_raznolikosti_in_clovekove_pravice/Raziskovalno_porocilo-CPKR.pdf), ki jo je izvedla Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. Iz ugotovitev raziskave izhaja, da je treba še posebno pozornost posvetiti območni integraciji oziroma ohranjanju lokalnih identitet. Ukrep je zato namenjen kakovostni kulturni integraciji pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na območju Slovenije, posebno Kočevarjev staroselcev, katerih kultura zaradi nevarnosti izumrtja zahteva posebno skrb. Gre namreč za majhno število pripadnikov te skupine, zaradi česar so potrebni posebni ukrepi za ohranitev njihove kulturne dediščine in zagotovitev višjih finančnih sredstev v državnem proračunu. Ukrep pa je namenjen tudi majhnim avtohtonim skupnostim na primer Srbom v Beli krajini in ohranitvi njihovih specifičnih etničnih identitet, zlasti na lokalni ravni (območna integracija).

Na podlagi Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti (v nadaljevanju: Sporazum) se sprejema delovni program, ki vključuje tudi skrb za pripadnike nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji. Omenjeni pristop je mogoče analogno uporabiti tudi za druge manjšinske skupnosti oz. skupine, vključene v meddržavne sporazume.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 2014: 21.949 EUR; 2015: 30.000 EUR; 2016: 30.000 EUR (v okviru razpoložljivih sredstev in sredstva EU).

Odgovornost: MK, MZZ.

Kazalniki:

- število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov, prijavljenih na javni razpis, namenjen pripadnikom nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji na podlagi Sporazuma;
- število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov, prijavljenih na javne razpise za pripadnike različnih manjšinskih skupnosti oz. skupin;
- število in raznolikost kulturnih projektov pripadnikov različnih manjšinskih etničnih skupnosti oz. skupin, vključenih v ratificirane meddržavne sporazume;
- evalvacija integracije projektov, ki se nanašajo na majhne avtohtone skupnosti v programe na področju varstva kulturne dediščine in Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti.

Ukrep:

- podpora izraženim kulturnim potrebam pripadnikov narodnih skupnosti, ki so opredeljene v Deklaraciji, ter priseljencev.

Pojasnilo: V letu 2009 je bila na podlagi analiz in številnih posvetov, tudi s pripadniki omenjenih narodnih skupnosti, izvedena izboljšava v smislu pritegnitve JSKD k javni skrbi za projekte društev in zvez različnih manjšinskih skupnosti, ki niso navedene v Ustavi RS, so pa poimensko navedene v Deklaraciji (Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi). Deklaracija je bila sprejeta v Državnem zboru RS februarja 2011. Strokovna služba Ministrstva za kulturo je predlog koncepta implementacije na državni ravni že pripravila. Te narodnosti so v nekdanji skupni državi imele dejansko in formalno konstitutivno vlogo v vseh njenih republikah. S pomočjo številnih strokovnjakov, zaposlenih na JSKD in v območnih izpostavah Sklada, se je tako povečala možnost za kakovostno področno in tudi območno integracijo (izpostave lahko vzpostavljajo neposredne stike z občinami), ne le omenjenih skupnosti, ampak tudi priseljencev, ki so organizirani v društva in zveze, to pa lahko pozitivno vpliva na razvojno naravnost njihovih kulturnih projektov in na miroljubno sobivanje v različnosti. Vlada Republike Slovenije je na podlagi Deklaracije 12.5.2012 ustanovila Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji. V okviru racionalizacije delovnih teles je Vlada Republike Slovenije kasneje, 25. 5. 2012 ta Svet ukinila, 22. 8. 2013 pa nato ponovno ustanovila. Svet je posvetovalno telo Vlade Republike Slovenije o zadevah s področja položaja narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: Vlada RS.

Kazalniki:

- število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov manjšinskih etničnih skupnosti v programu JSKD;
- število in raznolikost projektov imenovanih skupnosti na različnih področjih kulture;
- evalvacija implementacije Deklaracije.

Ukrepi:

- dvigniti zaposljivost pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpirati njihovo socialno vključenost kot element kakovostne integracije,
- dvigniti medkulturne kadrovske kompetence v javni infrastrukturi in državni upravi na narodnostno mešanem območju,
- usposabljanje zaposlenih v kulturi za pomoč ljudem z različnimi invalidnostmi

Pojasnilo: S sredstvi Evropskega socialnega sklada je Ministrstvo za kulturo v letih 2007–2013 krepilo kadrovske zmogljivosti manjšinskih organizacij oz. nevladnih organizacij, ki delujejo za potrebe manjšin in z njimi. Da bi izboljšali pogoje za udeležanje načela kulturne in etnične raznolikosti, je treba tudi v javni infrastrukturi usposobiti kadre, ki bodo imeli dovolj specifičnega znanja, sposobnosti in občutljivosti za delo na tem posebnem področju. Sem sodi tudi strokovno usposabljanje za zaščito in promocijo kulturnih raznolikosti v javni infrastrukturi ter v državni upravi na narodnostno mešanem območju. Šele tako bi prišlo lahko do uravnoteženja, ki je del celovite skrbi za kulturno integracijo.

Zaposleni v različnih kulturnih ustanovah so še sorazmerno premalo specifično usposobljeni za delo z invalidi. Na Japonskem ima kar prek 80% muzejev zaposlenega uslužbenca, posebej usposobljenega za vodenje vseh vrst invalidov in primeren pristop k njim. Zato tam obiskovalci, ki imajo kakršno koli invalidnost, v kulturnih ustanovah, ali na prireditvah niso nobena redkost. Pri nas bi kazalo vsaj nekaj zaposlenih v vsaki ustanovi seznaniti z osnovnimi tehnikami pristopa k invalidom, z načinom vodenja invalidov po zbirkah, z načinom predstavljanja in opisovanja zbirk itd., oziroma z načinom pomoči pri posameznih prireditvah. V primernem časovnem roku bi to lahko prispevalo k povečanju obiskovalcev z invalidnostmi v kulturnih ustanovah in na prireditvah, to pa bi znatno prispevalo k njihovi vključenosti v vsakdanje življenje in v družbo. Temu naj bi bilo namenjeno predvideno financiranje v okviru finančne perspektive EU 2014–2020.

Čas izvedbe: 2014–2020.

Ocena finančnih sredstev: 4.000.000 EUR (v sklopu Javnega razpisa za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti različnih manjšinskih etničnih skupin na področju kulture in podporo njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada v letih 2013–2014); za prihodnje obdobje v okviru razpoložljivih sredstev v potrjenem operativnem programu evropske kohezijske politike 2014–2020.

Odgovornost: MK, MNZ.

Kazalniki:

- število novo ustvarjenih bruto delovnih mest v nevladnih organizacijah;
- število projektov nevladnih organizacij na področju kulture, ki vključujejo nove zaposlitve oziroma usposabljanje zanje;
- število novih oz. usposobljenih kadrov, ki bi bili jedro za širjenje specifičnih znanj za promocijo kulturnih raznolikosti v javni infrastrukturi;
- število novih oz. usposobljenih kadrov, ki bi bili jedro za širjenje specifičnih znanj za promocijo kulturnih raznolikosti v državni upravi na narodnostno mešanih območjih.

3. Raznolika kulturna dejavnost pripadnikov multiplo ranljivih skupin.

Ukrep:

- podpora specifičnim kulturnim potrebam pripadnikov multiplo ranljivih skupin ter spodbujanje vključevanja njihovih kulturnih dejavnosti na različna področja kulture.

Pojasnilo: Spoštovanje posebnih potreb posebej ranljivih ljudi je temelj humane kulturne politike. Slednja mora zato izkazovati posebno občutljivost za primere, ko je ranljivost multipla (npr. otroci, starejši ali invalidi, ki so pripadniki etničnih manjšin, izbrisani ipd.) ali ko so identitete hibridne (npr. otroci iz etnično mešanih družin), saj je v takšnih primerih nevarnost diskriminacije oziroma ranljivost sorazmerno večja. To zahteva dodelavo sistema ugotavljanja takih kulturnih potreb in razvoj sistema spremljanja kulturnih dejavnosti na različnih področjih kulture, ki bi omogočila podlago za oblikovanje posebnih ukrepov. Ukrepi zoper različne oblike diskriminacije nujno vključujejo posebno in poglobljeno skrb za vsebine v manjšinskih programih. V razpisna besedila javnih pozivov in razpisov manjšinskih programov so v določeni meri že zajeti ukrepi za preprečevanje diskriminacije. V besedilih javnih razpisov za pripadnike romske skupnosti in nemško govoreče etnične skupine je na primer vključen kriterij, ki daje prednost projektom, ki v svoje delovanje vključujejo otroke ali pa so njim namenjeni.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost za uresničitev ukrepa: MK.

Kazalnika:

- število programov in projektov za multiplo ranljive na področjih MK;
- evalvacija vključenosti prednostnih meril v letnih razpisih in pozivih MK z vidika skrbi za multiplo ranljive.

16. KULTURNE INDUSTRIJE

Kulturne industrije kot možnost za večjo dostopnost in demokratičnost kulture.

Javni interes

Skladno z definicijo iz Zelene knjige Evropske komisije (*Izkoriščanje potenciala kulturnih in ustvarjalnih industrij*, dostopno na http://ec.europa.eu/culture/documents/greenpaper_creative_industries_sl.pdf) so kulturne industrije usmerjene v proizvodnjo in distribucijo dobrin ali storitev, ki po značilnostih, uporabi ali namenu utelešajo ali prenašajo kulturno izražanje ne glede na njihovo komercialno vrednost. Poleg tradicionalnih umetniških področij (vključno z javnim sektorjem) obsegajo film, DVD in video, televizijo in radio, video igre, nove medije, glasbo, knjige in tisk. Po Unescovi definiciji pa so to industrije, ki »združujejo ustvarjanje, proizvodnjo in komercializacijo vsebin, ki so po svoji naravi neopredmetene in kulturne. Te vsebine so običajno zaščitene z avtorskimi pravicami in so lahko v obliki proizvodov ali storitev.« Pomemben vidik kulturnih industrij je tudi to, da so »ključnega pomena za spodbujanje in ohranjanje kulturne raznolikosti in zagotavljanje demokratičnega dostopa do kulture«.

Javni interes vključuje zagotavljanje pogojev za razvoj trga kulturnih industrij na področju medijev, knjige, filma in glasbenega založništva. Prav tako so pomembni ukrepi na področju kulturnih industrij vključeni v poglavja o filmu, vizualnih umetnostih, medijih in knjigi, zato jih tu ne ponavljamo.

1. Povečanje trga kulturnih industrij.

Ukrepi:

- spodbude delovanja vseh umetniških trgov (področni ukrepi),
- sprejeti zakon o knjigi, s katerim se uvede enotna cena knjige in poveča dostopnost knjig v knjigarnah,
- s ciljnim razpisom povezati glasbeno produkcijo (ustvarjalci, izvajalci, producenti, studii in podobno), koncertne agencije, založbe in prodajalne plošč.

Pojasnilo: Ukrepi se nanašajo na analizo »Stanje oblikovanja s poudarkom na industrijskem oblikovanju kot delu kreativnih industrij in primeri dobre prakse v svetu kot podlaga za krepitev te dejavnosti v Sloveniji«. Izpostavljeni so tisti ukrepi, pri katerih Ministrstvo za kulturo lahko aktivno poseže in pripomore k učinkovitim ciljem. Ker trg kulturnih deluje zelo razpršeno, bo treba različne politike različnih resorjev poenotiti in opredeliti skupne prioritete. Poleg tega bomo spodbudili delovanje knjižnega in glasbenega trga: prvega z uvedbo enotne cene knjige, drugega pa s povezovanjem štirih temeljev glasbenega trga (glasbena produkcija, distribucija, koncertno posredovanje, promocija) predvsem na področju tistih glasbenih praks, ki so od tega trga bistveno odvisne. Tovrstna celostna promocija bo povečala interes za kupovanje kakovostnih glasbenih izdelkov in obisk koncertov ter s tem povečala prihodke vseh akterjev na področju glasbene umetnosti.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Odgovornost: MK, MGRT, lokalne skupnosti.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Kazalniki:

- število novih javnih prodajnih predstavitev produktov na letni ravni (cilj: organizacija vsaj dveh novih javnih prodajnih predstavitev produktov na letni ravni v obdobju 2014–2017);
- število prodanih nosilcev zvoka na letni ravni (cilj: število prodanih nosilcev zvoka na letni ravni se zviša za 20 % do leta 2107);
- delež prihodka od prodanih vstopnic na koncertnih ciklih in glasbenih festivalih (cilj: višji delež prihodka od prodanih vstopnic na koncertnih ciklih in glasbenih festivalih glede na stanje 2013);
- obseg prometa v knjižnem založništvu.

2. Večja mednarodna prepoznavnost slovenskih kulturnih industrij.

Ukrep:

- sodelovanje na najpomembnejših sejmiških likovnih del, sejmiških oblikovanja, glasbenega založništva, filma in knjige.

Pojasnilo: Po vzoru razstave Silent Revolutions bomo zagotovili druge manjše razstave in dogodke ter s podporo diplomatsko-konzularnih predstavništev zagotavljali reprezentativne lokacije za prikaz in povabilo ciljnega občinstva iz gospodarstva, turizma, izobraževanja. Za vsa področja se definira strateška prisotnost slovenske ustvarjalnosti na referenčnih sejmiških v tujini, predvsem knjižni sejmi, likovni sejmi, filmski festivali. Za uspešen preboj slovenske ustvarjalnosti na tuje je kontinuirana prisotnost nujna.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ, Spirit, MGRT, lokalne skupnosti.

Kazalnika:

- število pripravljenih »potujočih« razstav za predstavitev v tujini in število predstavitev na referenčnih mestih in dogodkih v mednarodnem prostoru (cilj: priprava vsaj treh »potujočih« razstav za predstavitev v tujini in vsaj dveh predstavitev na referenčnih mestih in dogodkih v mednarodnem prostoru v obdobju 2014–2017);
- število podprtih udeležb na mednarodnih sejmiških, festivalih in referenčnih dogodkih (cilj: podprte udeležbe na mednarodnih sejmiških, festivalih in referenčnih dogodkih, in sicer vsaj dveh na vsakem posameznem področju na letni ravni (2012: 4; 2017: 10)).

17. OBLIKOVANJE - KREATIVNA INDUSTRIJA

Kreativne industrije za novo ekonomijo in ustvarjanje novih tržnih priložnosti.

Javni interes

Zelena knjiga Evropske komisije (*Izkoriščanje potenciala kulturnih in ustvarjalnih industrij*) kreativne industrije opredeljuje kot tiste industrije, ki kulturo uporabljajo kot vložek in vključujejo kulturno dimenzijo, kljub temu da so njihovi rezultati predvsem funkcionalni. Kreativne industrije vključujejo arhitekturo in oblikovanje, ki kreativne elemente integrirata v obsežnejše procese, pa tudi podsektorje, kot so grafično oblikovanje, modno oblikovanje in oglaševanje. Končno poročilo za ciljni raziskovalni projekt *Stanje oblikovanja, s poudarkom na industrijskem oblikovanju, kot dela kreativnih industrij in primeri dobre prakse v svetu kot podlaga za krepitev te dejavnosti v Sloveniji* kreativne industrije označuje kot cikle ustvarjanja, proizvodnje in distribucije dobrin in storitev, ki primarno gradijo na kreativnosti in intelektualnem kapitalu, sestavljene so iz niza na znanju temelječih aktivnosti in so osredotočene, ne pa tudi omejene, na umetnost, in ki potencialno ustvarjajo prihodke iz trgovanja in pravic intelektualne lastnine. Po poročilu kreativne industrije obsegajo opredmetene proizvode in neopredmetene intelektualne ali umetniške storitve s kreativno vsebino, ekonomsko vrednostjo in tržnimi cilji, zato stojijo na presečišču rokodelstva, storitvenih in industrijskih sektorjev ter predstavljajo nov dinamični sektor v svetovnem trgovanju. Večinski delež kreativnih industrij, sodeč po Zeleni knjigi, sestavljajo mikro, mala in srednje velika podjetja ter samostojni kulturni delavci, ki delajo ob vertikalno in horizontalno povezanih podjetjih.

V javni interes spada razvoj področja kreativnih industrij v vseh oblikah in fazah ustvarjalnih in produkcijskih procesov, ki jih zajema zgornja definicija. Ob upoštevanju nekoliko ožjega nabora panog je v Sloveniji leta 2011 v kreativnih industrijah delovalo 9156 podjetij oziroma 7,4 % celotnega gospodarstva ter 18.299 vseh zaposlenih oziroma 3,4 % zaposlenih v celotnem gospodarstvu.

Obdobje veljavnosti Nacionalnega programa za kulturo 2014–2017 sovpada s časom izrazitih negativnih ekonomskih trendov. Področje kreativnih industrij ponuja priložnost, da se preseže pomanjkljive in neuspešne politike na tem področju, nepovezovanje programov in strategij ter razdrobljeno delo inštitucij (agencij, izobraževalnega sistema, inštitutov in tako dalje).

Slovenija potrebuje nove prenovljene javne politike (kulturno, gospodarsko, izobraževalno itd.) in preobrazbo iz družbe sledilcev v sodobno kreativno ekonomijo, ki jo narekujejo kreativne industrije. Vloga Ministrstva za kulturo se glede razvoja kreativnih industrij zato usmerja na širše področje povezovanja znanj in spretnosti, uveljavljanje višje stopnje projektne kulture in kreativnosti, uveljavljanje sodobnih diferenciranih in učinkovitih ekonomskih modelov podjetništva, povezovanja in sodelovanja institucij znanj in gospodarstva ter področij kulture. Med ostalimi kreativnimi industrijami po ustvarjeni dodani vrednosti izstopa oblikovanje (načrtovanje/dizajn), ki predstavlja ključno področje ali stičišče tehnoloških in tržnih dejavnikov konkurenčnosti, zato je upravljanje področij oblikovanja (načrtovanja/dizajna) pravzaprav upravljanje nacionalne gospodarske in kulturne identitete.

Cilj je, da se ustvarijo pogoji za produkcijo konkurenčnih sodobnih programov, izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo, ki bodo učinkovito promovirali izvirno ustvarjalnost ter spodbudili gospodarski razvoj.

1. Razvoj trga kreativnih industrij.

Ukrepi:

- oblikovanje medresorske delovne skupine za pripravo strategije s s področja oblikovanja,

- prednostna podpora projektom, ki vključujejo kreativne industrije v tradicionalne gospodarske panoge, točneje v lesnopredelovalno, tekstilno in steklarsko industrijo, ter povezovanje kreativnih industrij in tradicionalnih obrti,
- ciljna podpora projektom povezovanja deležnikov razvoja na področju kreativnih industrij, projektom prenosa dobrih praks, podpora izobraževalnim projektom itd.,
- prednostna podpora kreativnim procesom podjetij, ki imajo potencial pridobivanja lastnega trga, tj. podjetjem, ki imajo lastni razvoj, ki proizvajajo visoko diferencirane izdelke za končne kupce, prodajane pod lastno blagovno znamko,
- podpora uvajanju projektov dizajnerskega menedžmenta v inštitucijah javnega sektorja,
- z načrtnim uvajanjem sodobnih metod preoblikovati storitve v javni upravi (service design) na podlagi analize uporabniških izkušenj in učinkovite uporabe informacijskih tehnologij,
- vzpostavitev centra za kreativnost, ki bo izvajal prednostno podporo inovativnim oblikam nove ekonomije, ki izhaja iz kreativnih industrij (»startup«, »coworking«, »service jam«), povezoval produkte s podjetji ter izvajal podporo razvoju projektov socialnih inovacij in socialnega podjetništva,
- priprava paketov razstav (npr. Slovenska arhitektura v lesu, Mladi slovenski oblikovalci in podobno) za promocijo oblikovanja, arhitekture, mode in kot platforma za sodelovanje s tujimi podjetji, posamezniki, turizmom, gospodarsko diplomacijo, združenji,
- prednostna podpora trajnostno in okoljsko naravnanim projektom, uveljavljanje načela "namesto omejenih naravnih virov izrabljati neomejene intelektualne".

Pojasnilo: S predlaganimi ukrepi želimo aktivirati potencial učinkovitega upravljanja virov s področij kreativnih industrij, ki so v razvitih ekonomijah eden ključnih dejavnikov pri razvoju in trženju izdelkov in storitev ter pomemben dejavnik pri povečevanju konkurenčnosti gospodarstva in družbe kot celote. Na vladni ravni želimo spodbuditi interes sodelovanja pri razvojni strategiji, usmerjeni v programe promocije dizajna, dizajnerskega menedžmenta in drugih kreativnih načrtovalskih področij in strategij (»design policy«), ki so pogojevale družbene preobrazbe pomembnih nacionalnih gospodarstev v svetu, denimo v Veliki Britaniji, na Nizozemskem in Danskem.

Prvi ukrep bo v sodelovanju s pristojnimi resorji pripravil ustrezno strategijo s področja oblikovanja, ki bo povezovala področje z gospodarstvom in vzpostavila pogoje za učinkovitejše pogoje dela in vključevanje vseh segmentov (izobraževanje, zaposlovanje, poslovni moduli) v tej panogi.

Drugi ukrep razvoja tradicionalnih panog in obrti ohranja osnovna rokodelska znanja in mojstrstva ter jih nadgrajuje v smeri izkoriščanja potenciala kreativnih industrij. Zadeva povečanje konkurenčnosti tradicionalnih industrijskih panog s programi za povečanje stopnje diferenciacije izdelkov, sposobnost prepoznavanja in kreiranja tržnih niš, preoblikovanja izdelkov in storitev. Tretji ukrep se osredotoča na promocijo gospodarskih subjektov z najvišjo stopnjo projektne in razvojne kulture v nacionalnem okviru, prenos dobrih praks in postavljanja (novih) meril poslovne, kreativne in organizacijske kulture, na promocijo celostnega razvojnega modela kot dolgoročne strategije. Četrty ukrep je usmerjen v zviševanje kompetenc na področju dizajnerskega menedžmenta in s tem v večanje učinkovitosti dela javnih inštitucij. Peti ukrep je usmerjen v kreativno preoblikovanje nekaterih načinov delovanja javne uprave. Nove oblike socialnega podjetništva in nove ekonomije so tesno povezane z razvojem

kreativnih industrij, zato bomo v okviru šestega ukrepa v naslednjem obdobju prednostno podpirali tovrstne projekte.

Izvajanje navedenih ukrepov odpira možnost nadgradnje posameznih umetniških, oblikovalskih in raziskovalno-razvojnih projektov v aplikativne inovativne izdelke in storitve z visoko stopnjo dodane vrednosti ter predstavlja orodje pri prestrukturiranju podjetij tradicionalnih gospodarskih panog v globalno konkurenčna podjetja s tržno aktualnimi izdelki.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 2.000.000 EUR na letni ravni od leta 2015, sredstva EU.

Odgovornost: MK, MGRT, Spirit, MKO, lokalne skupnosti.

*Kazalnika*²⁰:

- število gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov na področju kulturnih in kreativnih industrij (2011: 9.156; 2017: 9.500);
- število zaposlenih v kreativnih in kulturnih industrijah (2011: 18.299; 2017: 25.000).

²⁰ Vir podatkov o številu gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov ter zaposlenih v kreativnih in kulturnih industrijah je dostopen na http://www.mk.gov.si/si/storitve/porocila_in_podatki/statisticne_informacije/ ter v analizi Stanje oblikovanja, s poudarkom na industrijskem oblikovanju, kot dela kreativnih industrij in primeri dobre prakse v svetu kot podlaga za krepitev te dejavnosti v Sloveniji, dostopni na http://www.mk.gov.si/si/storitve/raziskave_in_analize/kulturne_in_kreativne_industrije/.

18. DIGITALIZACIJA

Digitalna agenda kot priložnost za nove oblike ustvarjanja, hranjenja, dostopnosti in promocije kulturnih vsebin.

Javni interes

Javni zavodi s področja kulturne dediščine in drugi subjekti, ki skrbijo tudi za digitalizacijo in hranjenje digitaliziranega kulturnega gradiva, so do leta 2013 digitalizirali prek 650.000 različnih objektov. Od tega jih je približno 250.000 objavljenih tudi v evropski digitalni knjižnici Europeana.

Poleg digitalizacije zbirk ter njihovega varnega in trajnega hranjenja je treba omogočiti tudi (spletno) dostopnost digitalnih kulturnih vsebin, pri čemer velja posebna pozornost vsebinam, ki so prilagojene mladim ter kulturnim potrebam etničnih manjšin (to so: avtohtona italijanska in madžarska narodna skupnosti, romska skupnost, narodne skupnosti iz Deklaracije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v RS, druge različne etnične skupnosti in skupine) in kulturnim potrebam drugih ranljivih skupin. Čim večja urejenost in prosta dostopnost digitalnih kulturnih vsebin, ki so nastale s pomočjo javnih sredstev, je v javnem interesu, saj na ta način lahko služijo izobraževalnim, ustvarjalnim, znanstvenim in tudi podjetniškim nameram, pri čemer ne gre pozabiti na dostopnost sodobnih avtorskih del, pri katerih je poglobitveni izziv ustrezno upoštevanje avtorskih pravic.

Cilji in ukrepi

1. Kontinuirano večanje obsega in spletne dostopnosti digitalnih vsebin s področja kulture.

Ukrepi:

- kontinuirano sofinanciranje digitalizacije in digitalne hrambe za širitev slovenske digitalne zbirke z muzejskimi predmeti, nepremično in živo kulturno dediščino ter deli s področij literarne, glasbene, likovne, filmske, uprizoritvene in intermedijske umetnosti,
- sodelovanje v izgradnji evropske digitalne knjižnice Europeana,
- sofinanciranje izdelave podatkovnih baz in interaktivnih informacijskih platform kot del širšega strateškega načrta varovanja, ohranjanja in prezentacije kulturne dediščine,
- sofinanciranje digitalnih vsebin, ki so prilagojene kulturnim potrebam avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti, narodnih skupnosti iz Deklaracije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v RS, drugih različnih etničnih skupnosti in skupin ter drugih ranljivih skupin.

Pojasnilo: Digitalizacija in hranjenje digitalnih vsebin s področja kulture sodita med osnovne naloge javnih ustanov s področja kulturne dediščine (arhivi, knjižnice, muzeji, galerije), zanjo pa skrbijo tudi drugi subjekti (javni skladi, univerze, fakultete, SAZU, inštituti, zasebni zavodi, nevladne organizacije). Med ustanove javnega sektorja, ki so dolžne zagotoviti ponovno uporabo digitalnih gradiv, ki jih hranijo, so bile s sprejemom Direktive o ponovni uporabi podatkov javnega sektorja junija 2013 (dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0098:SL:NOT>)

uvrščeni tudi knjižnice, muzeji in arhivi, saj se glede razvojnega in poslovnega potenciala digitalno kulturno gradivo ne razlikuje od digitalnega gradiva ostalih organov javnega sektorja. Strateško upravljanje dediščine omogoča trajnostni razvoj (predvsem historičnih mestnih središč), nadgradnjo ohranjanja in

varovanja kulturne dediščine ter hkrati nudi obsežen znanstveno-raziskovalni, kreativni, vzgojno-izobraževalni, turistični in promocijski potencial.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in 3.000.000 EUR dodatnih sredstev (sredstva EU) do leta 2017.

Odgovornost: MK, MNZ, MIZŠ, MGRT, UIL, SFC, JSKD, javni zavodi, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število digitalnih vsebin, ki jih hranijo javni zavodi s področja kulture in drugi subjekti (cilj: povečanje števila digitalnih vsebin, ki jih hranijo javni zavodi s področja kulture in drugi subjekti, na 1.000.000 do leta 2017);
- število slovenskih digitalnih vsebin v Europeani se poveča za 23.000 letno;
- število vzpostavljenih informacijskih platform s področja upravljanja kulturne dediščine (cilj: vzpostavitev najmanj ene informacijske platforme s področja upravljanja kulturne dediščine do konca leta 2015);
- število digitaliziranih in spletno dostopnih digitalnih vsebin, ki so prilagojene specifičnim kulturnim potrebam etničnih manjšin in drugih ranljivih skupin.

2. Digitalna hramba in javno spletna dostopnost sodobnih avtorskih del.

Ukrepi:

- zakonska ureditev hrambe, spletne dostopnosti, ponovne uporabe in distribucije avtorskih del v digitalni obliki, ki so zaščitena z avtorskimi pravicami,
- sofinanciranje repozitorijev sodobnih avtorskih del,
- digitizacija kinematografov, ki prikazujejo večinsko nacionalna in evropska avdiovizualna dela ob sodelovanju lokalnih skupnosti, sofinanciranje pretvorbe subvencioniranih knjig v digitalni format (epub),
- sofinanciranje osrednjega portala za prodajo elektronskih publikacij vseh slovenskih založnikov,
- sofinanciranje informacijskih spletnih portalov s področja kulture, kot je *culture.si*.

Pojasnilo: Vprašanje upoštevanja, ponovnega premisleka in redefinicije avtorskih pravic v digitalnem svetu je eden ključnih izzivov današnjega časa. Z njim so povezana vprašanja hrambe, dostopnosti, ponovne uporabe in distribucije. Poleg tega se avtorska dela razlikujejo glede na to, ali so že izvirno nastala v digitalni obliki ali pa so bila digitalizirana naknadno. O vseh teh vprašanjih, ki so povezana tudi s hitrim napredovanjem tehnologije, je treba voditi kontinuirani dialog in jim smiselno sproti prilagajati zakonodajni okvir. V Sloveniji je nastanek velikega dela umetniških del podprt s proračunskimi, torej javnimi sredstvi, poleg tega je slovenščina eden izmed jezikov, ki mu grozi digitalno izumrtje, zato je državna intervencija na področju digitalne dostopnosti sodobnih avtorskih del smiselna in upravičena. Dodaten izziv za ustanove, ki hranijo kulturno gradivo, je tako imenovana »digitalna črna luknja«. Ker se imetniki avtorskih in sorodnih pravic bojijo zlorabe oziroma brezplačne distribucije svojih digitalnih del na spletu, jih pristojnim ustanovam ne zaupajo v hrambo. To velja še posebej za glasbo, film in knjige.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in 3.000.000 EUR dodatnih sredstev (sredstva EU) do leta 2017.

Odgovornost: MK, MGRT, MIZŠ, MNZ, UIL, JAK, SFC.

Kazalniki:

- število digitaliziranih kinematografov, ki prikazujejo večinsko nacionalna in evropska avdiovizualna (cilj: digitizacija enaindvajsetih kinematografov, ki prikazujejo večinsko nacionalna in evropska avdiovizualna dela do konca leta 2014);
- obiskanost ključnih spletnih portalov s področja kulture – število obiskov (cilj: rast obiskanosti ključnih spletnih portalov s področja kulture za 10 % letno);
- delovanje osrednjega portala za prodajo elektronskih publikacij vseh slovenskih založnikov;
- odstotek izdanih subvencioniranih knjig v e-obliki (100 % do leta 2017);
- ponudba elektronskih knjig v slovenščini (cilj: večja ponudba elektronskih knjig v slovenščini (2012: 7 %; 2017: 10 %);
- število shranjenih digitalnih enot sodobnih avtorskih del.

19. MEDNARODNO SODELOVANJE

Vrhunska slovenska ustvarjalnost kot najboljša promocije slovenske države.

Javni interes

Mednarodno kulturno sodelovanje je najpomembnejša oblika promocije države in je sestavni del njene zunanje politike. Pri tem izhaja iz širokega pojmovanja kulture in spodbuja njeno povezovanje s področji zunanje politike, javne diplomacije, mednarodne razvojne pomoči, izobraževanja, sosedske politike, kulturnih in kreativnih sektorjev itd.

MK zagotavlja ustrezne pogoje za prisotnost slovenske umetnosti in kulture v tujini in hkratno prisotnost mednarodne kulture v Sloveniji. Mednarodne izmenjave projektov in programov so integralno že vključene v delovanje večine slovenskih kulturnih izvajalcev, saj MK na podlagi razpisov zagotavlja pogoje za dolgoročno načrtovanje kulturnih ustanov in posameznikov na področju mednarodnega sodelovanja. Prav tako posamezna vsebinska poglavja Nacionalnega programa za kulturo 2014-2017 (glasbena umetnost, likovna umetnost, knjiga, intermedijska umetnost in podobno) že vsebujejo raznovrstno mednarodno sodelovanje in tudi ambiciozne konkretne ukrepe (Slovenija kot glavna gostja knjižnega sejma v Frankfurtu, selitev nacionalne predstavitve arhitekturnega in likovnega bienala v Benetkah v razstavne prostore Arsenalov). Slovenija v drugih državah, razen centra SKICA v Avstriji, nima kulturnih centrov in tudi ne kulturnih atašejev, kot jih imajo druge primerljive države. Kljub dejstvu, da MK že zagotavlja sredstva za kvalitetne predstavitve slovenske kulture v mednarodnem prostoru, je zaradi nesistematične organiziranosti učinek velikokrat nezadovoljiv. MK bo javni interes na področju mednarodnega sodelovanja zagotavljalo s sistematično in organizirano promocijo slovenske kulture v tujini in vključilo v načrtovanje in izvedbo uspešnih predstavitev vse relevantne akterje na tem področju (npr. UKOM, MZZ, MGRT, Agencijo Spirit). V ta namen bo izboljšalo možnosti za večjo mednarodno mobilnost slovenskih umetnikov s tematsko zaokroženimi predstavitvami na ciljno določenih strateških geografskih območjih in z rezidencami v tujini in promocijo slovenske ustvarjalnosti in kulture krepilo tudi s promocijo pomembnejših obeležitev. Nadaljevalo bo aktivno uveljavljanje strateških interesov Republike Slovenije v okviru Evropske unije, strokovno utemeljena stališča se bodo uveljavljala pri delu Odbora za kulturo in Delovni skupini za avdiovizualne zadeve, ter v drugih relevantnih delovnih telesih Sveta. MK bo slovenske strokovnjake dejavno vključevalo tudi v delovanje delovnih skupin, ki na podlagi odprte metode koordinacije pripravljajo priporočila in izmenjujejo dobre prakse na področju kulture na ravni EU. MK bo aktivno sodelovalo v mednarodnih in regionalnih organizacijah s področja kulture (Unesco, Svet Evrope, Svet ministrov za kulturo Jugovzhodne Evrope, Forum slovanskih kultur, Efnil, Euriimages), ter okrepilo sodelovanje z diplomatsko-konzularnimi predstavništvi Slovenije v tujini in zagotavljalo informacije o slovenski kulturni ponudbi za tujo javnost. Pri tem bodo ključnega pomena prizadevanja za pozitivno prepoznavnost in obseg ter kvaliteto dosega predstavitev slovenske kulture tujim javnostim kot pomemben element javne diplomacije Republike Slovenije. Obenem bo potreben tudi premik v smeri ustreznega spremljanja učinkovitosti tovrstnih predstavitev ob sodelovanju z že naštetimi relevantnimi akterji

Cilji in ukrepi

1. Večja prepoznavnost slovenske kulture v mednarodnem prostoru.

Ukrepi:

- vzpostavitev kulturnih atašeev v kulturno-diplomatskih predstavništvi ali vsaj skrb za ustrezno kulturno opremljenost diplomatskih predstavnikov, ki bodo lahko opravljali vlogo ambasadorjev slovenske kulture,
- izvedba zaokrožene promocijske predstavitve slovenske kulture v svetovnih prestolnicah,
- podpora uspešnim projektom v programu Ustvarjalna Evropa,
- razpis za podporo mobilnosti.

Pojasnilo: MK bo okrepilo aktivno promocijo, mednarodno sodelovanje in mreženje na vseh področjih umetnosti. Identificiralo bo pomembnejše projekte in avtorje, zagotovilo njihovo mednarodno prisotnost ter v ta namen z razpisom podpiralo mobilnost, v sodelovanju z MZZ pa bo spremljalo tudi učinkovitost projektov na področjih, relevantnih za krepitev javne diplomacije Republike Slovenije.. MK se bo povezalo s predstavniki tujih institucij v Sloveniji, vzpostavitev kulturnih atašeev oziroma ustrezno kulturno opremljenost diplomatskih predstavnikov pa bo formaliziralo v dogovoru z MZZ. MK bo zagotovilo zagonska sredstva uspešnim prijaviteljem v iztekajočem se programu Kultura in novem programu Ustvarjalna Evropa.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 500.000 EUR na leto, del iz razpoložljivih sredstev, poleg tega 200.000 EUR iz sredstev EU.

Odgovornost: MK, MZZ, MGRT, UKOM, Spirit.

Kazalniki:

- število projektov slovenskih umetnikov v tujini;
- odmevnost projektov (število tujih obiskovalcev, število objav v tujih medijih, doseg projekta);
- število izvedenih promocijskih predstavitev slovenske kulture v tujini (1 na leto).

2. Večja mobilnost umetnikov.

Ukrepa:

- ohranitev slovenskih rezidenc za umetnike in podpora umeščanju ustvarjalcev v tamkajšnji kulturni prostor,
- vzpostavitev in nadgradnja mreže rezidenc v Sloveniji.

Pojasnilo: MK bo ohranilo število rezidenc v tujini in v dogovoru s predstavniki tujih institucij v Sloveniji omogočilo vpetost slovenskih umetnikov v tuje institucije. Program Slovenskega informacijskega centra v Avstriji (SKICA) bo omogočil predstavitve večjih projektov v avstrijskih osrednjih institucijah in sodelovanje slovenskih ter avstrijskih umetnikov na najvišji ravni. Ministrstvo bo poleg tega ustvarilo pogoje za vzpostavitev mreže že obstoječih rezidenc v Sloveniji, jo sproti nadgrajevalo ter spodbujalo sodelovanje slovenskih in tujih umetnikov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi.

Kazalnika:

- število projektov slovenskih umetnikov v tujih institucijah;
- vzpostavljena mreža rezidenc v Sloveniji.

3. Bolj aktivna vloga Slovenije na področju kulture v mednarodnih in regionalnih organizacijah in povezavah.

Ukrepi:

- spodbujanje aktivnega sodelovanja Slovenije pri projektih in programih v okviru Sveta Evrope, Unesca, Sveta ministrov za kulturo JV Evrope, Eunica, Unije za Sredozemlje, Srednjeevropske pobude, IFACCE, Efnila, Eurimagesa,
- ciljna podpora možnosti za sodelovanje in financiranje slovenskih projektov in programov na področju kulture in dediščine (npr. skladi UNESCO – za kulturno raznolikost, dediščino in nesnovno dediščino; IHR-Organizacije za holokavst, v okviru Sveta Evrope uspešno podprt projekt Kulturni potenciali za vključevanje romske skupnosti – primer prekmurskega naselja Kamenci idr.),
- podpora prepoznavnim projektom s sinergičnimi učinki na področju kulture in dediščine v regiji (npr. Ljubljanski proces – obnova naše skupne dediščine),
- uveljavljanje tehnične pomoči slovenskih strokovnjakov in modelov dobrih praks (pilotni projekti Sveta Evrope) na področju kulture in dediščine v mednarodnem prostoru,
- prečno zagotavljanje uresničevanja mednarodnih obvez RS na področju kulture, človekovih pravic, specifično kulturnih pravic in kulturne raznolikosti.

Pojasnilo: Zadnja leta je MK okrepilo sodelovanje v mednarodnih in regionalnih organizacijah, zlasti na ekspertni ravni v okviru Sveta Evrope in UNESCO, strateško pa je razširilo svoje delovanje tudi s predsedovanjem Svetu ministrov za kulturo JV Evrope – CoMoCoSEE 2012-2013, z včlanitvijo v ASEM, EUNIC in nazadnje IFACCA. V okviru teh organizacij in povezav bo ministrstvo krepilo prizadevanja na področju t.i. »kulturne diplomacije« s ciljem večjega izkoristka njihovega potenciala za podporo in spodbujanje slovenske kulturne ustvarjalnosti, njeno povezovanje ter uveljavljanje v mednarodnem prostoru.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev.

Odgovornost: MK, MZZ.

Kazalniki:

- število uspešnih slovenskih projektov in programov na področju kulture in dediščine z mednarodnimi povezavami in viri financiranja;
- število sodelujočih slovenskih organizacij in strokovnjakov s področja kulture in dediščine v mednarodnih in regionalnih organizacijah in mrežah;
- število nosilnih projektov in programov na področju kulture in dediščine v regiji in mednarodnem prostoru s prepoznavnim vložkom in angažiranostjo MK (cilj: vsaj 3 nosilni projekti in programi na področju kulture in dediščine v regiji in mednarodnem prostoru s prepoznavnim vložkom in angažiranostjo MK).

TRG DELA V KULTURI

V okviru celovitega pristopa predstavljamo ukrepe, ki zadevajo vse kulturne producente (samozaposleni, nevladne organizacije, javni in zasebni sektor). Predlagani ukrepi v celotnem poglavju kažejo na potrebo po institucionalni ureditvi tega področja, na potrebo po oblikovanju podporne agencije ali podobne ustanove, ki bo osredotočena na informacijsko, posredniško in podporno vlogo (svetovanje in servisiranje na področju davčnih in pravnih vprašanj, avtorskih pravic, usposabljanju in posredovanju dela, informacij med deležniki na področju kulture) za njihovo delovanje. Takšna institucionalna podpora je pogoj izvedbe vseh predvidenih ciljev in ukrepov v tem poglavju, ki gredo v smer vzpostavljanja partnerstev med vsemi štirimi producerskimi stebri v kulturi. Kakovosten, dinamičen in odziven trg dela v kulturi je pogoj za vrhunsko produkcijo na vseh področjih kulture in pogoj za večanje dostopnosti kulturnih dobrin.

Kakovost trga dela in siceršnja stopnja družbenega razvoja je v veliki meri vezana tudi na raven enakosti med spoloma na vseh družbenih področjih. Iz statističnih podatkov je razvidno, da je na področju kulture vidik enakopravne zastopanosti spolov močno prisoten, zato si je potrebno tudi v prihodnje prizadevati za vzdrževanje dosežene stopnje enakosti.

Glavnina ukrepov v zvezi s trgom dela bo financirana iz sredstev prihodnje finančne perspektive EU, v kateri je to področje izpostavljeno kot prednostno. Cilj je pridobiti najmanj 15.000.000 EUR za izvajanje ukrepov, predstavljenih v poglavju o trgu dela. Normativni ukrepi, vezani na urejanje statusov producentov, bodo ključni del celovite spremembe Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo.

20. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE V KULTURI

Dvig kompetenc zaposlenih v kulturi.

Javni interes

V javni interes sodi povečanje usposobljenosti, znanja, spretnosti, kompetenc in mobilnosti zaposlenih in samozaposlenih na področju kulture ter vključevanje nezaposlenih na trg delovne sile v programe javnih zavodov in NVO. Zato je zagotavljanje dostopnosti do izobraževanja, usposabljanja, vseživljenjskega učenja in s tem pridobivanja kompetenc posameznika tako pomembno. Za uspešno podporo razvoju nadarjenosti in ustvarjalnosti posameznika je nujna povezava izobraževalnih, znanstvenih, kulturnih in navsezadnje tudi gospodarskih institucij, ki bo zagotavljala možnosti za oblikovanje novih produktov, ki temeljijo na ustvarjalnosti in večji prepoznavnosti umetnosti in kulture nasploh. Sem spada povečanje mobilnosti zaposlenih med različnimi področji dela (javni zavodi s področja vzgoje, izobraževanja, raziskovalne in kulturne institucije, druge kulturne organizacije in gospodarstvo).

Cilji in ukrepi

1. Povečanje usposobljenosti, znanja, spretnosti in kompetenc ter mobilnosti posameznikov, krepitev enakih možnosti in socialne kohezije.

Ukrepi:

- štipendiranje izobraževanj na umetniških in kulturnih področjih in podpora poklicnemu usposabljanju,
- ciljna podpora usposabljanju s prenosom znanja na mlade,

- vzpostavitev instrumentov prekvalifikacij in dokvalifikacij zaposlenih pri delodajalcu – namenska sredstva za sofinanciranje stroškov prekvalifikacije in dokvalifikacije delodajalcev.

Pojasnilo: Dvig ključnih poklicnih kompetenc na vseh področjih kulture in umetnosti, večanje usposobljenosti, znanja in spretnosti kot pogoj za uspešnejše vključevanje mladih na trg dela. Z ukrepi na tem področju se zapolnjujejo vrzeli obstoječega izobraževalnega sistema, in sicer z usposabljanji za nekatere specifične umetniške poklice ter druge poklice v kulturi (sodobne umetnosti, tradicionalne veščine in tehnike, kuratorstvo, kritiško pisanje in podobno) ter s pridobivanjem dodatnih znanj in veščin (menedžment, promocija). S sofinanciranjem izbranih programov bomo posredno pomagali pri vzpostavljanju ustreznih vsebinskih, prostorskih, kadrovskih in tehničnih pogojev predlagateljev tovrstnih programov, ki omogočajo dvig izobrazbene ravni na neformalni ravni ter posledično višjo kakovost pri ustvarjanju, razširjanju in varovanju kulturnih vsebin. Ukrepi se nanašajo tako na zaposlene v javnih zavodih kot samozaposlene, tako na nevladne organizacije kot zasebni sektor v kulturi.

Podpora usposabljanju mladih ustvarjalcev in zaposlenih v drugih poklicih v kulturi pod mentorstvom bo omogočila pridobivanje ustreznih znanj, spretnosti in kompetenc za učinkovitejše vključevanje mladih na trg delovne sile. S spodbujanjem najmanj enoletnih usposabljanj mladih v javnih institucijah in zasebnemu sektorju (NVO, mala in srednje velika podjetja) se bo pozitivno vplivalo na zaposljivost mladih v kulturi.

Vzpostavitev instrumentov prekvalifikacij in dokvalifikacij je pogojena s slabim položajem v poklicih, pri katerih je opravljanje dela neposredno povezano s psihofizičnimi lastnostmi. Ukrepi so namenjeni pridobitvi dodatnih znanj in veščin ter ustvarjanju možnosti prehajanja zaposlenih med izobraževalnimi, kulturnimi in drugimi institucijami. Namenska sredstva za sofinanciranje stroškov prekvalifikacije delodajalcev (npr. javni zavodi, NVO in podobno) so predvidena tudi v primeru, ko še ni uveden postopek odpovedi delovnega razmerja in gre lahko za »neformalno prekvalifikacijo«.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in 8.000.000 EUR dodatnih sredstev (sredstva EU).

Odgovornost: MK, MIZŠ, MDDSZ.

Kazalniki²¹:

- število vključenih v izobraževanje (število novih štipendistov v letu 2012: 39, do 2017 vsaj 10-odstotna rast na letni ravni);
- delež (samo)zaposlitev posameznikov, vključenih v izobraževanja (cilj: vsaj 10-odstotni delež (samo)zaposlitev posameznikov, vključenih v izobraževanja);

²¹ Vir podatkov je dostopen na http://www.mk.gov.si/si/storitve/porocila_in_podatki/statisticne_informacije/ ter v analizi Stanje oblikovanja, s poudarkom na industrijskem oblikovanju, kot dela kreativnih industrij in primeri dobre prakse v svetu kot podlaga za krepitev te dejavnosti v Sloveniji, dostopni na http://www.mk.gov.si/si/storitve/raziskave_in_analize/kulturne_in_kreativne_industrije/.

- **število podprtih projektov in število vključenih mladih (v letu 2013: 4 projekti, vključenih 20, do leta 2017: 4 projekti na letni ravni, vključenih pribl. 40 mladih);**
- **število delovnih mest v KKI (2012: 19.229, 2017: povečanje za 3 %);**
- **postavitev sistema do 2015;**
- **število prekvalifikacij in dokvalifikacij 2016: 10, delež zaposlitev oseb vključenih v instrumente: 80 %.**

21. SAMOZAPOSLANI V KULTURI

Stabilen položaj samozaposlenih ustvarjalcev v kulturi je pogoj za vrhunsko kulturno produkcijo.

Javni interes

Javni interes na področju samozaposlenih v kulturi je spodbujanje vrhunske umetniške ustvarjalnosti in deficitarne kulturne dejavnosti ter omogočanje samostojnega poklicnega opravljanja kulturnih dejavnosti. V ospredju mora biti skrb za izboljšanje pogojev delovanja samozaposlenih v kulturi, večjo mobilnost mladih samozaposlenih in zmanjšanje števila nezaposlenih ter vključevanje samozaposlenih v projekte in programe javnih zavodov in zasebnega sektorja (NVO ter mala in srednje velika podjetja). Uveljavljati je treba primerljivo vrednotenje dela za poklice v kulturi in v ta namen sprejeti ustrezne ukrepe. Enakovredno pozornost je treba nameniti tudi ureditvi statusa samostojnih novinarjev.

Na položaj ustvarjalcev vplivajo številni dejavniki, kot so globalna finančna kriza, povpraševanje po storitvah, zaposlitvene možnosti in spremembe trga dela, vplivi sprememb zakonodaje (socialni prispevki, pokojninska zakonodaja, ureditve avtorskih pravic, davki in podobno). Posebno skrb je treba nameniti tudi starejšim ustvarjalcem z ohranitvijo podeljevanja republiških priznavalnin na področju kulture kot priznanja ustvarjalcu za življenjsko delo in dosežke na področju umetnosti in kulture z namenom spodbujanja nadaljnjega aktivnega vključevanja v razne oblike ustvarjanja in kulturnega udejstvovanja. Pomembna je ohranitev simbolnega vidika priznanja, ki ga s podelitvijo država izkaže ustvarjalcu za življenjsko delo in dosežke na področju umetnosti in kulture. V naslednjem obdobju se ohrani instrument republiških priznavalnin (v letu 2013 jih je prejelo 145 upokojenih umetnikov), saj se zaradi prekarnega dela in nizkih honorarjev na kulturnem področju samozaposleni na področju kulture pogosto soočajo s težkim socialnim položajem v dobi upokojitve.

Cilji in ukrepi

1. Boljše samozaposlitvene in zaposlitvene možnosti na vseh področjih kulture, s poudarkom na mladih ustvarjalcih.

Ukrepi:

- prednostna podpora kulturnim programom in projektom (javni zavodi, NVO in zasebni sektor v kulturi), ki ob predpostavki kakovostne vsebine vključujejo ustvarjanje novih (samo)zaposlitvenih možnosti v kulturi,
- prednostna podpora programom usposabljanja mladih s prenosom znanja starejših na mlade (mentorstvo), ki prvič stopajo na trg dela,
- ciljna podpora prvim projektom mladih samozaposlenih,
- prekvalifikacija kot možnost nove zaposlitve,
- zagotovitev pravnega in računovodskega svetovanja samozaposlenim in NVO,
- vzpostavitev spletnega portala z informacijami o mobilnosti in socialni varnosti v slovenskem in angleškem jeziku (povezljiv s portalom *culture.si*),
- spodbujanje usposabljanj in izobraževanje za (samo)zaposljivost,
- povečanje zaposlitvenih možnosti, vključno s spodbujanjem socialnega podjetništva v kulturi,
- povezovanje samozaposlenih, javnega in zasebnega sektorja (NVO, mala in srednje velika podjetja),
- v celovitih spremembah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo se sistemsko uredi položaj samozaposlenih.

Pojasnilo: Iz analize stanja v kulturi je razviden upad oziroma nizka raven zaposljivosti predvsem med mladimi. Za večjo zaposljivost se uporabijo ukrepi, ki bodo spodbujali k samozaposlitvam v kulturi, pri čemer je nedvomno, da je primerno urejen status zgolj en pogoj pri uresničevanju tega cilja, drugi pogoj je splošno stanje v kulturni produkciji. Poudariti pa kaže, da bosta kakovost kulturnih programov in projektov ter večanje dostopnosti kulturnih dobrin še vedno pglavilni pogoj podpore iz javnih sredstev, saj je končni cilj ukrepov na trgu dela v kulturi, da se spodbujata kakovost in vrhunskost ustvarjanja na področju kulture in umetnosti. Reševati bo treba problematiko nezaposlenih in ustvarjati nove zaposlitvene možnosti tako v javnem, nevladnem kot zasebnem sektorju. Posebna pozornost bo namenjena:

- spodbujanju inovativnosti, razvoju človeških virov, VŽU – povečanju veščin, znanj in spretnosti posameznikov,
- informiranju na področju zaposlovanja in posredovanja dela (zaposlitveno informiranje, svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitvenih možnosti oziroma samozaposlitve),
- organiziranju usposabljanj in izpopolnjevanj oziroma obveščanju o aktualnih usposabljanjih in izobraževanjih,
- prekvalifikaciji in mobilnosti delovne sile med sektorji (kultura, izobraževanje, turizem, gospodarstvo),
- svetovanju za samozaposlene, zaposlene in NVO v kulturi (socialno-varnostne pravice, davčno pravo, računovodstvo, avtorsko pravo in podobno).

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 7.000.000 EUR iz sredstev EU v celotnem obdobju.

Odgovornost: MK, MDDSZ, MGRT, MIZŠ.

Kazalniki²²:

- število samozaposlenih (2013: 2330 vpisanih v razvid; do 2017: najmanj 10-odstotno povečanje);
- število samostojnih novinarjev, vpisanih v razvid (2013: 245);
- število samozaposlenih, mlajših od 36 let (2013: 703; 2017: 1.000);
- število vključenih posameznikov v programe oziroma ukrepe (2012: 0; 2017: 100);
- število socialnih podjetij na področjih kulture (2012: 0; 2017: 5),
- število zaposlenih v nevladnih organizacijah, ki so izvajalci kulturnih programov v javnem interesu (2013: 55; 2017: 90),
- število delovnih mest v kulturi (2012: 23.503; 2017: povečanje za 3 %).

²² Vir podatkov o številu delovnih mest v kulturi, številu samozaposlenih v kulturi, zaposlenih v nevladnih organizacijah ter samostojnih novinarjih je dostopen na http://www.mk.gov.si/si/storitve/porocila_in_podatki/statisticne_informacije/ ter na http://www.mk.gov.si/si/storitve/razvidi_evidence_in_registri/.

22. NEVLADNE ORGANIZACIJE

Nevladne organizacije kot temelj raznolikosti kulturne krajine in generator novih produkcijskih modelov v družbi.

Javni interes

Za okrepitev delovanja nevladnih organizacij (NVO) moramo vzpostaviti spodbudno okolje za delovanje in razvoj NVO, s sistematičnim spremljanjem stanja in razvoja NVO, transparentnim in učinkovitim sistemom podpore projektom in programom, uveljavljanjem pilotne/inovativne prakse za razvoj sektorja ter vzpostaviti in krepiti mehanizme samoregulacije in lastne participacije sektorja NVO. Posebno skrb je treba nameniti zaposlovanju v NVO, vključno z usposabljanjem kadrov ter krepitvijo povezovanja in sodelovanja med NVO, javnim sektorjem in zasebnim sektorjem, s čimer lahko prispevamo k ustvarjanju novih delovnih mest in posledično višji stopnji zaposlenosti. Reforma trga dela v kulturi zato predlaga celovit pristop. Za doseg ciljev je treba posebno skrb posvetiti povečanju usposobljenosti, znanja, spretnosti, kompetenc in mobilnosti zaposlenih in samozaposlenih na področju kulture ter njihovemu vključevanju v programe NVO v vseh sektorjih.

Cilji in ukrepi

1. Več zaposlitev v nevladnih organizacijah na področju kulture.

Ukrepi:

- v celovitih spremembah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo se sistemsko uredi položaj nevladnih organizacij v kulturi,
- prednostna podpora kakovostnim projektom in programom, ki vključujejo nove zaposlitve v NVO na področju kulture,
- izvedba konkretnih projektov prenosa javnih storitev in večje javne infrastrukture v izvajanje ali upravljanje NVO.

Pojasnilo: Za okrepitev položaja NVO na trgu dela je treba prenoviti predpise, ki urejajo položaj NVO (Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/1991, 8/1996, 36/2000-ZPDZC, 127/2006-ZJZP), Zakon o ustanovah (Uradni list RS, št. 70/2005-UPB1(91/2005 popr.)), Zakon o humanitarnih organizacijah (Uradni list RS, št. 98/2003, 61/2006-ZDru-1), Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/2007-UPB1, 56/2008, 4/2010, 20/2011)), podpirati programe za spodbujanje zaposlovanja v NVO, vključno s spodbujanjem posredovanja znanja med gospodarstvom, javnim sektorjem in NVO, ter krepiti usposobljenost v NVO. Za prenos javnih storitev v izvajanje NVO bo treba analizirati storitve, ki bi se lahko prenesle v NVO, in analizirati potencial NVO za dopolnilno opravljanje javnih storitev oz. programov.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in 6.500.000 EUR (sredstva EU).

Odgovornost: MK, MNZ, lokalne skupnosti.

Kazalnika²³:

- delež zaposlenih v NVO, glede na delovno aktivne prebivalce (2013: 0,74; 2017: 1,2),
- število zaposlenih v nevladnih organizacijah, ki so izvajalke kulturnih programov v javnem interesu (2013: 55; 2017: 90).

2. Povečana vlaganja v kulturo iz naslova donatorstva.

Ukrepa:

- zagotavljanje spodbudnejšega davčnega okolja,
- spodbujanje donatorstva s strani gospodarstva in namenitve dela dohodnine za NVO,

Pojasnilo: Po gospodarski krizi bo treba premisliti o inštrumentih, ki bodo vpeljali nove vire financiranja NVO in ki bodo obenem spodbujali povezave med NVO in gospodarstvom. Za dosego višjega obsega donacij s strani pravnih oseb za potrebe NVO v kulturi je treba zagotoviti spodbudno okolje za donatorstvo, tudi z zagotovitvijo spodbudnejšega davčnega okolja.

Čas izvedbe: 2017.

Odgovornost: MNZ, MF.

Kazalnik:

- obseg vlaganj v kulturo.

²³ Vir podatkov o številu delovnih mest in delovno aktivnih na posameznih področjih kulture je dostopen na http://www.mk.gov.si/si/storitve/porocila_in_podatki/statisticne_informacije/.

23. JAVNI ZAVODI

Javni zavodi kot temelj kakovostne in dostopne ponudbe kulturnih dobrin na celotnem območju Slovenije.

Javni interes

Javni interes izhaja iz stališča, da je treba najmanj ohraniti kakovostno raven delovanja javnih zavodov v kulturi in zagotavljati dostopnost kulturnih dobrin kot javnih dobrin. Glede na 20. 5. 2013 podpisan dogovor med Vlado RS in večino sindikatov javnega sektorja o varčevalnih ukrepih in stavkovnem sporazumu se bo število zaposlenih v javnem sektorju postopno zmanjševalo, in sicer na letni ravni za 1 %. To dejstvo in zaveza, da se želi najmanj ohraniti kakovost javnih storitev, narekujeta premislek o korenitejšem preoblikovanju javnega sektorja v kulturi.

Da bi javni zavodi lahko postali organizacijska oblika, ki trajno in nemoteno služi izvajanju kulturnega poslanstva na najvišji kakovostni ravni in zagotavljanju pogojev za spodbujanje inovativnosti oziroma kreativnosti, bo potrebna reforma njihovega delovanja. Reforma delovanja javnih zavodov mora biti v prid doseganju večje programske kakovosti in stroškovne učinkovitosti kulturnih programov v javnem interesu ter dostopnosti kulturnih dobrin čim širšemu krogu uporabnikov. Posebna skrb bo namenjena dvigu kompetenc ter mobilnosti kulturnih delavcev/umetnikov in prehajanju samozaposlenih v programe, saj bo le z najboljšimi kadri lahko dosežena visoka kakovost programov javnih zavodov. Del reform gre v smeri vzpostavitve fleksibilnejšega delovnega okolja oziroma zaposlovanja s poudarkom na dopolnjevanju mreže javnih izvajalcev s primerljivimi NVO, v okviru katere bomo skrbeli tudi za uravnoteženo zastopanost splov glede na specifične programe posameznega kulturnega področja oziroma javnega zavoda.

V tem smislu je ključno, da se bo reforma javnega sektorja v kulturi izvedla glede na spremembe tako na področju samozaposlenih v kulturi in NVO kot zasebnega sektorja, saj bo le tako dejansko mogoče priti do rešitev, ki bodo zasledovale končni cilj: kakovost kulturnih programov in projektov ter povečanje zaposlenih na področju kulture. Nacionalni program za kulturo 2014-2017 zato predlaga celovite in usklajene ukrepe na vseh navedenih producerskih stebrih.

Cilji in ukrepi

1. Vsaj ohraniti kakovost javnega sektorja v kulturi ob postopnem zmanjševanju števila zaposlenih v javnem sektorju v kulturi (za 1 % na letni ravni).

Ukrepi:

- uresničevanje dogovora med Vlado RS in sindikati z dne 20. 5. 2013,
- celovite spremembe Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo, ki bo vpeljal nov model upravljanja in organiziranja javnega sektorja z večjo participacijo stroke in dolgoročnim financiranjem, z vpeljavo večje avtonomije javnih zavodov. Nov model bo omogočal večletno načrtovanje programov, povečevanje števila kadrov, katerih zaposlitve so vezane za čas izvajanja projektov, ki so financirani iz drugih virov ali sredstev EU,
- povečevanje načrtnega in dolgoročnega sodelovanja javnih zavodov z NVO pri posameznih programskih sklopih ali nalogah.

Pojasnilo: Zaradi zaostrene finančne krize se je treba v javnih zavodih lotiti postopnega zmanjševanja redno zaposlenih za nedoločen čas na tistih delovnih mestih, na katerih je to smiselno zlasti z vidika kakovostnega umetniškega ali strokovnega razvoja, obenem pa mu je treba omogočiti, da z reorganizacijo dela

in pridobivanjem dodatnih sredstev iz neproračunskih virov nadomesti izgubljene kadre. Ukrepi so usmerjeni v zagotovitev večje avtonomije javnih zavodov in kakovostno rast javnih storitev.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev, sredstva EU.

Odgovornost: MK, MNZ, MF in druga resorna ministrstva ter vodstva javnih zavodov in sindikati, lokalne skupnosti.

Kazalniki²⁴:

- število redno zaposlenih v javnem sektorju v kulturi (2013: 6.300; 2017: 6.048);
- delež sredstev, pridobljenih iz drugih virov (cilj: povečanje sredstev, pridobljenih iz drugih virov za 20 % do leta 2017);
- delež fleksibilnih zaposlitev (cilj: delež fleksibilnih zaposlitev se poveča za 30 % do leta 2017).

2. Večja pretočnost zaposlovanja med javnim in zasebnim sektorjem ter nevladnimi organizacijami.

Ukrepi:

- uvajanje fleksibilnih oblik zaposlovanja v javnih zavodih (projektno delo, zaposlovanje za določen čas in podobno),
- načrtno sodelovanje JZ z NVO in samozaposlenimi ter zasebnim sektorjem v kulturi pri določenih projektih ali nalogah,
- umestitev konkretnih sprememb delovanja javnih zavodov, ki se nanašajo na zgornja dva ukrepa, v njihove srednjeročne strategije razvoja in ustrezna sprememba ustanovitvenih aktov,
- udejanjanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij in prekvalifikacij.

Pojasnilo: Glede narave dela v kulturnih ustanovah ter specifičnosti posameznih poklicev je nujna uvedba oziroma uresničevanje različnih oblik zaposlovanja in drugega projektnega vključevanja nezaposlenih in samozaposlenih tako v javnem kot zasebnem sektorju. Navedeni ukrepi ne bodo vplivali le na zaposljivost, temveč tudi na večjo pretočnost oseb med zasebnim in javnim sektorjem, obenem je to tudi konkreten korak v smer, da se uresniči cilj povečanja števila zaposlenih v NVO in samozaposlenih. Drugačni zaposlitveni modeli, ki bodo najbolj izpostavljena delovna mesta vezali na najbolj kakovostne kadre, pomenijo določitev števila delovnih mest, kjer bo šlo za angažmaje za določen čas, vzporedno pa bo mogoče podzaposlene in nezasedene kadre bodisi zaposliti na drugem delovnem mestu bodisi jih s pomočjo razvitih mehanizmov podpore zaposliti v NVO ali kot samozaposlene. Ključen cilj pri tem je hkrati dvigniti zaposljivost v kulturi in trg dela v kulturi odpreti mladim ustvarjalcem, po drugi strani pa vpeljati novo dimenzijo kvalitete v javnem sektorju, ki mora postati tisto okolje v kulturi, ki privablja najboljše ustvarjalce.

V kulturi obstaja vrsta delovnih mest, za katera v Sloveniji ni programov formalnega šolskega izobraževanja. Zaposleni na takih delovnih mestih se dejansko priučijo pri delu samem in ga obvladajo z izkušnjami, dopolnilnimi oblikami izobraževanja ter z izmenjavo znanja. Slovenija je za tovrstne poklice uvedla sistem pridobivanja javno veljavnih certifikatov poklicnih kvalifikacij. V katalogu doslej že uveljavljenih poklicnih kvalifikacij je navedenih okoli petnajst primernih za področja v kulturi. Zavzemali se

²⁴ Vir podatkov o številu redno zaposlenih v javnem sektorju v kulturi je dostopen na http://www.mk.gov.si/si/storitve/porocila_in_podatki/statisticne_informacije/.

bomo za njihovo razširitev. Za povečanje fleksibilnosti trga dela na področju kulture je nujen tudi razvoj sistema prekvalifikacij.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: v okviru razpoložljivih sredstev in dodatnih 650.000 EUR (sredstva EU).

Odgovornost: MK, MNZ, MDDSZ, MIZŠ, lokalne skupnosti.

Kazalniki:

- število vključenih v javno financirane programe oz. projekte (zaposleni, samozaposleni, druge pogodbene vključenosti);
- delež fleksibilnih zaposlitev (cilj: delež fleksibilnih zaposlitev se poveča na 30 % % do leta 2017);
- število nacionalnih poklicnih kvalifikacij in prekvalifikacij;
- število delovnih mest v kulturi (2012: 23.503; 2017: povečanje za 5 %).

24. ZASEBNI SEKTOR

Zasebni sektor predstavlja presečišče kulturnih in tržnih dobrin in je bistven za večjo demokratičnost in dostopnost kulture.

Javni interes

Javni interes vključuje tudi izvajalce, ki so organizirani kot gospodarske družbe, a izvajajo kakovostne kulturne programe in projekte ter zagotavljajo dostopnost kulturnih dobrin. Zasebni sektor v kulturi se nanaša zlasti na področja, na katerih je kulturna dobrina hkrati tržna dobrina, na področje glasbene umetnosti, vizualne umetnosti, arhitekture, oblikovanja, kulturne dediščine, manjšega dela uprizoritvenih umetnosti, izrazito pa knjige ter avdiovizualne in filmske dejavnosti. Kakovostno in stabilno delovanje zasebnega sektorja v kulturi pomembno vpliva na položaj celotne kulture. S tega vidika se cilji Nacionalnega programa za kulturo 2014-2017 usmerjajo na področju trga dela in zaposljivosti tudi v ta sektor in iščejo načine, kako spodbuditi zaposlovanje in ustvariti pogoje za bolj dinamično prehajanje zaposlenih med javnim sektorjem, NVO, samozaposlenimi in zasebnim sektorjem v kulturi.

Cilji in ukrepi

1. Večja zaposljivost v zasebnem sektorju v kulturi.

Ukrepa:

- prednostna podpora tistim kakovostnim programom in projektom, ki bodo povečali zaposljivost v kulturi,
- pri razvojnih projektih, ki se vežejo na razvoj kulturnega turizma ali kreativnih industrij, kot enega ključnih kriterijev uveljaviti število novih delovnih mest.

Pojasnilo: Na novo se oblikujejo ali dopolnijo javni razpisi za sofinanciranje kulturnih programov in projektov na način, da se podrobneje določijo vstopni pogoji za zagotavljanje obstoječega zaposlovanja ali novih zaposlitev. Normira se proračunsko sofinanciranje stroškov dela (izvedbenega in ustvarjalnega sektorja) na način, da se zagotovi ustrezno plačilo izvedenega dela ob zagotovljenih paritetnih sredstvih prejemnika subvencije za izvedbo programa.

Čas izvedbe: 2014–2017.

Ocena finančnih sredstev: 800.000 EUR (sredstva EU).

Odgovornost: MK, JAK, SFC.

Kazalniki²⁵:

- število delovnih mest v kulturi (2012: 23.503; 2017: povečanje za 5 %);
- število delovno aktivnih na področju umetniškega uprizorjanja (2012: 1.551);
- število delovno aktivnih na področju umetniškega ustvarjanja (2012: 2.721);

²⁵ Vir podatkov o številu delovnih mest in delovno aktivnih na posameznih področjih kulture je dostopen na http://www.mk.gov.si/si/storitve/porocila_in_podatki/statisticne_informacije/.

- število delovno aktivnih na področju izdajanja knjig, revij in druge periodike (2012: 1.438);
- število delovno aktivnih na področju trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah s knjigami, časopisi, revijami, papirjem, pisalnimi potrebščinami (2012: 1.112);
- število delovno aktivnih na področju arhitekturne in urbanistične dejavnosti (2012: 2.453);
- število delovno aktivnih na področju radijske dejavnosti (2012: 739);
- število delovno aktivnih na področju televizijske dejavnosti (2012: 1.859);
- število delovno aktivnih na področju fotografske dejavnosti (2012: 485);
- število delovno aktivnih na področju produkcije in postprodukcije filmov, video filmov, televizijskih oddaj (2012: 848);
- število delovno aktivnih na področju distribucije filmov, video filmov, televizijskih oddaj (2012: 40);
- število delovno aktivnih na področju snemanja in izdajanja zvočnih zapisov in muzikalij (2012: 141).

INVESTICIJE NA PODROČJU KULTURE

Sodobna kulturna infrastruktura kot pogoj razvoja področja.

Javni interes

Javni interes na področju investicij v kulturne spomenike in v javno kulturno infrastrukturo vključuje zagotavljanje prostorskih pogojev za izvajanje kulturnih dejavnosti in izboljšanje dostopnosti do kulture. Poleg tega vključuje celostno ohranjanje kulturnih spomenikov (prenova, upravljanje in oživljanje). Javni interes države se uresničuje s podporo investicijam v kulturne spomenike v državni, občinski in zasebni lasti ter s podporo vlaganjem v kulturno infrastrukturo.

1. Pregled ključnih investicij v javni kulturni infrastrukturi v državni lasti.

Št.	Objekt	Pojasnilo	Ocenjena vrednost celotne investicije (EUR)	Predviden začetek del	Odgovornost
1.	NUK II	NUK deluje v Plečnikovi zgradbi na Turjaški ulici ter v najetih prostorih na obrobju mesta, ki ne ustrezajo niti potrebam sodobne knjižnične dejavnosti niti potrebam današnjih uporabnikov knjižnice. Knjižnična skladišča, v katerih je shranjena slovenska pisna kulturna dediščina, bodo v kratkem zapolnjena (prostora je predvidoma največ do konca leta 2014), zato je treba v najkrajšem možnem času zagotoviti pogoje za začetek gradnje.	50.000.000	2015	MIZŠ
2.	Umetniške akademije	V okviru sredstev, namenjenih visokemu šolstvu, MK podpira projekt, ki bo izboljšal prostorske, materialne in organizacijske pogoje izobraževanja za umetniške poklice na umetniških akademijah. Prostorski pogoji morajo zagotavljati kvalitetno izobraževanje, saj bodo le tako doseženi cilji usposobljenosti, znanja, spretnosti in kompetenc, ki omogočajo učinkovitejše vključevanje mladih na trg delovne sile. V letu 2014 bodo MIZŠ, MK in Univerza v Ljubljani opredelili realen in uresničljiv obseg	100.000.000	2017	MIZŠ

		investicije.			
3.	Zgodovinski arhiv Ljubljana-Enota Novo Mesto in ZVKDS - Grad Grm v Novem mestu	Za opravljanje temeljne dejavnosti arhivi potrebujejo ustrezne poslovne prostore in depoje za hrambo gradiva. Brez tega, še zlasti brez depojev, arhivi naloge opravljajo le v omejenem obsegu, vedno bolj je ogroženo tudi varstvo arhivskega gradiva kot kulturnega spomenika. Prostori, ki jih uporabljajo nekateri arhivi za svojo dejavnost so neustrezni, z neprimernimi klimatskimi razmerami, oziroma so zapolnjeni z gradivom. V letu 2010 je Ministrstvo za kulturo odkupilo grad Grm, kjer imata že sedaj prostore javna zavoda – ZAL in ZVKDS. Prostore je nujno potrebno adaptirati, zaradi prostorske stiske pa je predvidena tudi nadomestna gradnja za depoje. V letu 2014 se bo zagotovila projektna dokumentacija.	10.000.000	2015	MK
4.	Pokrajinski arhiv Maribor (PAM)	Pokrajinski arhiv Maribor hrani arhivsko gradivo v osmih arhivskih depojih, ki so na različnih lokacijah. Poleg dveh lokacij v Mariboru ima depoje še v Enoti za Prekmurje v Dolini pri Lendavi in Enoti za Koroško na Ravnah na Koroškem. Trenutno stanje depojev na lokacijah v Mariboru je neustrezno in zahteva takojšnjo rešitev. Najbolj problematično je varstvo gradiva na lokaciji na Jadranski, kjer se v najetih depojih hrani večina arhivskega gradiva in kjer ni mogoče zagotoviti ustreznih pogojev glede na standarde materialnega varstva (nestabilna temperatura, previsoka relativna vlažnost, zamakanje strehe...).	12.000.000	2016	MK

5.	Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL) Kvedrova 9	Ljubljanska Enota ZAL ima arhivska skladišča na štirih lokacijah, ki so v glavnem v celoti zastareli in delno popolnoma neprimerni (problematična je nosilnost – statika objekta, zaradi starosti in načina gradnje sta neustrezni temperatura in vlaga). Arhivsko gradivo je v teh depojih močno ogroženo, ponekod že celo načeto. Poleg tega so obstoječi neprimerni depoji na teh dveh lokacijah že polni.	10.000.000	2016	MK
6.	Zgodovinski arhiv Ljubljana (enota Kranj)	Zagotovitev prostorov za depoje.	1.500.000	2016	MK
7.	Arhiv RS (ARS) Kompleks Roška (severni trakt)	Objekt na severnem delu nekdanje vojašnice na Roški je bil s sklepom Vlade RS namenjen uporabnikom s področja kulture - ARS, Restavratorskemu centru RS (RC) in ZAL. Do sedaj sta bila obnovljena in predana v upravljanje vzhodni trakt za ARS in zahodni trakt za RC. Sanacija severnega trakta je zaradi dotrajanosti in ogroženosti nujna, predvsem pa bi se s tem rešil velik problem zagotavljanja prostorov za potrebe ARS. Hkrati se bo izvedla tudi sanacija kleti vzhodnega trakta.	15.000.000	2015	MK
8.	Pokrajinski arhiv Nova Gorica	Odkup dodatnih prostorov.	465.800	2014	MK
9.	Pokrajinski arhiv Koper (PAK)	V PAK so depoji zapolnjeni zato je prevzemanje gradiva oteženo, zato je treba zagotoviti dodatne depoje.	1.800.000	2016	MK
10.	Prirodoslovni muzej Slovenije	Prirodoslovni muzej Slovenije si deli prostore z Narodnim muzejem v objektu na Prešernovi cesti. Zaradi	9.000.000	2015	MK

		utesnjenosti zavod ne more razvijati svoje dejavnosti, onemogočena in otežena je hramba in prezentacija eksponatov. Predvidena je novogradnja na lokaciji Biološkega središča.			
11.	Park vojaške zgodovina Pivka v Pivki - objekt 6	Glede na stanje in pomanjkanje depojev v muzejih je bil ministrstvu za potrebe depojev Tehničnega muzeja, Muzeja novejših zgodovine in Narodnega muzeja Slovenije dodeljen objekt v nekdanji vojašnici v Pivki.	3.100.000	2014	MK
12.	Arboretum Volčji Potok	V Arboretumu Volčji Potok je treba urediti vhodni del z vstopnim objektom, ki bo služil sodobnejši oskrbi obiskovalca (nakup vstopnice, seznanitev z vsebino parka, prodaja artiklov povezanih s spomenikom in urejene sanitarije). Sledi ureditev programske poti na območju Spodnje graščinskega polja (severno od drevoreda), kamor se bo umestila glavna komercialnega programa, s tem pa omogočilo, da obiskovalci doživijo zgodovinsko in tudi novo urejena arboretska prizorišča. Naslednjo fazo predstavlja programska in gradbena prenova Pristave (ureditev gostinske ponudbe, ureditev večnamenskega prostora in prenova pisarn) ter kot slednje še gradnja Oranžerije, ki bo s širitvijo botaničnega programa za mrzlo polovico leta program iz Pristave ustrezno dopolnila in zaključila.	3.000.000	2015	MK

13.	SNG Drama Ljubljana	Objekt SNG Drama Ljubljana je v celoti v zelo slabem stanju. Pogoji za delo so izredno težki, prostori so vlažni, higiensko in varnostno neprimerni, stene so razpokane, oprema je zastarela, dotrajana in delno uničena, manjka vadbenih prostorov. Objekt je energetsko potraten, v prostorih ni mogoče zagotoviti primernih klimatskih pogojev, obnova je nujno potrebna. V naslednjem obdobju bomo skupaj s stroko preučili potrebo po izgradnji nove stavbe za SNG Drama Ljubljana.	20.000.000	2016	MK
14.	Metelkova – objekt 6	Objekt 6 je zadnji še neobnovljeni objekt v kompleksu Metelkova - južni del, ki je zaradi dotrajanosti prenove nujno potreben. Predviden je za potrebe NVO.	3.500.000	2015	MK
15.	Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO)	Obnova Fužinskega gradu ni bila dokončana in MAO nima prostorov za postavitve stalne zbirke in depojev. Investicija je nujna za izvrševanje osnovnega poslanstva MAO.	4.000.000	2017	MK
16.	Tehniški muzej Slovenije	Obnoviti je treba kompleks Bistra, ki je zelo dotrajan. V pritličju in prvem nadstropju so razstavni prostori in restavratorske delavnice, namembnost teh prostorov se tudi po prenovi ne bo spremenila. Na podstrešju so trenutno depoji, ki ne dosegajo minimalnih muzejskih standardov, po prenovi pa bo del prostorov namenjen novim razstavam. V celoti bo na podstrešju gradu možno pridobiti cca 2000 m ² novih uporabnih prostorov.	7.000.000	Po 2017	MK
17.	Samostan Kostanjevica - Galerija Božidar Jakac	Investicija poteka že več let, za zaključek gradbene prenove prelature je treba zagotoviti sredstva za obrtniško-inštalacijska dela, za notranja vrata in tlake ter za opremo. Treba je urediti park Forma Viva.	3.519.152	2016	MK
18.	SNG Maribor	Zaradi dotrajanosti infrastrukture v SNG Maribor so nujne energetska in	5.400.000	2017	MK

		tehnična sanacija celotne stavbe ter posodobitev odrske tehnike.			
19.	Slovenska filharmonija	Nujna je energetska sanacija objekta Slovenske filharmonije. S tem bodo zagotovljeni tehnični pogoji za izvedbo vrhunskih programov.	600.000	2017	MK
20.	Cankarjev dom	Nujno potrebno je izboljšanje prostorskih in tehničnih pogojev za izvedbo vrhunskih programov javnega in nevladnega sektorja ter energetska sanacija objekta.	600.000	2017	MK
21.	Slovenski gledališki muzej	Zagotovitev prostorov za delovanje in depoje.	2.000.000	Po 2017	MK
22.	Slovenski šolski muzej	Zagotovitev prostorov za delovanje in depoje.	2.000.000	Po 2017	MK
23.	Narodni muzej Slovenije	Prenova matične stavbe na Prešernovi 20.	15.000.000	Po 2017	MK
24.	SNG Nova Gorica	Odkup prostorov rotunde.	1.000.000	Po 2017	MK
25.	Javna kulturna infrastruktura v lasti države	Energetska sanacija energetsko potratnih objektov.	5.000.000 EUR	2014	MK

25.**2. Pregled ključnih investicij v kulturne spomenike v državni lasti.**

Št.	Objekt	Pojasnilo	Ocenjena vrednost celotne investicije (EUR)	Predviden začetek del	Odgovornost
1.	Pišece - grad (EŠD 524)	Obnova gradu in parka	5.000.000	2014	MK
2.	Snežnik - pristave gradu Snežnik (EŠD 670)	Obnova gradu in parka	3.000.000	2014	MK
3.	Topilnica rudnika živega srebra IDRIJA (EŠD 7460)	Obnova in oživitev območja Topilnice rudnika živega srebra Idrija.	4.600.000	2016	MK, MGRT
4.	Kras: Lipica, Škocjan	Celostna prenova in oživljanje	15.000.000	2016	MK, MKO, MGRT
5.	Negova - grad (EŠD 484)	Obnova gradu – III. faza	8.000.000	Po 2017	MK
6.	Dornava - Dvorec Dornava (EŠD 7876)	Obnova dvorca in parka	8.000.000	Po 2015	MK
7.	Socerb – Grad (EŠD 671)	Obnova in oživljanje gradu	2.000.000	2015	MK
8.	Bled – Grad (EŠD 24)	Izboljšati dostopnost do gradu	4.000.000	2016	MK
9.	Ptuj – grad Turnišče (EŠD 792) Ptuj – park gradu Turnišče (EŠD 7930)	Obnova in oživljanje gradu in parka	5.000.000	2016	MK, MIZŠ
10.	Palača Apollonio – Piran	Obnova prostorov za ZVKDS	4.000.000	Po 2017	MK

11.	Dvor pri Žužemberku – območje nekdanje Auerspergove železarne (EŠD 8120)	Celovita obnova	4.000.000	Po 2017	MK
12.	Leskovec pri Krškem – območje gradu Šrajbarski Turn (EŠD 8772)	Celovita obnova gradu	6.000.000	Po 2017	MK

3. Evidentiranje investicij v občinsko javno kulturno infrastrukturo, ki presega lokalni pomen, ter kulturne spomenike v lasti občin.

Ministrstvo bo podpiralo tudi investicije v javno kulturno infrastrukturo ter obnovo kulturnih spomenikov, ki so v lasti občin in presegajo lokalni pomen. Opredeljena prednostna merila za izbor investicij v občinsko javno kulturno infrastrukturo in občinske kulturne spomenike, ki presegajo lokalni pomen, so naslednja:

- zagotovljen sofinancerski delež občine,
- pripravljenost projekta oziroma investicije za takojšnji začetek izvedbe (izdelana investicijska in projektna dokumentacija, pridobljeno gradbeno dovoljenje),
- skladnost ciljev investicije s cilji Nacionalnega programa za kulturo,
- multiplikacijski učinki projekta oziroma investicije na razvoj širšega okolja (kot na primer prispevek projekta k ustvarjanju delovnih mest, h gospodarskemu, posebej turističnemu sektorju, k razvoju urbanih središč, razvoju podeželja ter varovanju okolja),
- pridobitev novih površin za kulturne dejavnosti.

Ministrstvo bo za izbor posameznih investicij, ki presegajo lokalni pomen, izvedlo javne razpise, v katerih bo podrobneje določilo in razdelalo merila.

Glede na trenutno znane načrtovane investicije lokalnih skupnosti, stanje projektne dokumentacije in opredeljena prednostna merila, ministrstvo na seznam investicij, ki bi lahko presegale lokalni pomen, uvršča naslednje projekte:

Št.	Občina	Vrsta kulturne infrastrukture	Ocenjena vrednost celotne investicije (EUR)	Predviden zaključek del
1.	Ajdovščina	Stolp 8 in grajski vrt (novogradnja in rekonstrukcija)	1.792.700	2017
2.	Bled	Območje grajskega hriba z vzpostavitvijo muzejsko doživljajskega centra v Grajski pristavi	4.000.000	2016
3.	Brežice	Grad (celovita obnova – 3. in 4. faza)	7.000.000	2020
4.	Celje	Muzej – Knežji dvorec	6.262.092	2015

		(rekonstrukcija)		
5.	Grad	Ureditev grajske pristave (rekonstrukcija)	2.400.000	2017
6.	Jesenice	Ruard – Buccellinijeva graščina na Savi (celovita obnova)	2.500.000	2015
7.	Komen	Grad Štanjel (obnova)	4.000.000	2020
8.	Krško	Valvasorjeva knjižnica Krško (novogradnja)	6.600.000	2017
		Spodnji grad Brestanica (celovita obnova)	4.000.000	2020
9.	Ljubljana	Center Rog (rekonstrukcija/gradnja)	15.000.000	2016
		Galerija Cukrarna (rekonstrukcija/gradnja)	15.000.000	2016
		Ljubljanski grad (rekonstrukcija/gradnja)	14.000.000	2017
		Poletno gledališče Križanke (rekonstrukcija/gradnja)	5.000.000	2017
		Švicarija – rezidenčni center (rekonstrukcija/gradnja)	3.540.000	2016
		Muzej Plečnikova hiša (rekonstrukcija/gradnja)	2.799.273	2015
		Vila Čira čara – kulturni center za otroško ustvarjalnost	2.226.041	2016
10.	Maribor	Mariborska knjižnica (rekonstrukcija/delno novogradnja)	21.863.000	2016
		Umetnostna galerija Maribor (novogradnja)	20.350.933	2016
		KC Pekarna Gustaf, MC in okolje (rekonstrukcija/novogradnja)	6.058.956	2017
		Mariborski grad (obnova)	4.000.000	2015
11.	Pivka	Park vojaške zgodovine (celovita obnova)	4.000.000	2017
12.	Radovljica	Knjižnica (novogradnja)	3.180.000	2015
13.	Selnica ob Dravi	Kulturni dom s knjižnico (novogradnja)	3.191.789	2014
14.	Škofja Loka	Škofjeloški grad (obnova)	2.000.000	2020
15.	Vipava	Lanthierijeva graščina (nadaljevanje obnove, II. faza)	7.929.784	2015

Seznam se bo dopolnjeval glede na rezultate javnega razpisa, s katerim se bo ugotovilo izpolnjevanje kriterijev preseganja lokalnega pomena in opredelilo morebitno sofinanciranje iz državnega proračuna.

4. Podpora obnovam kulturnih spomenikov lokalnega pomena.

Ministrstvo za kulturo bo z javnimi razpisi v obdobju 2014 do 2017 podpiralo projekte obnov kulturnih spomenikov lokalnega pomena.

KULTURNI PROJEKTI ZNOTRAJ FINANČNE PERSPEKTIVE EU 2014-2020

Sredstva evropske kohezijske politike 2014–2020 bodo eden ključnih virov za uresničevanje posameznih ciljev Nacionalnega programa za kulturo 2014–2017. Glede na finančno perspektivo, ki se izteče z letom 2013, se prihodnja finančna perspektiva bistveno bolj kot na investicijske projekte osredotoča na projekte, ki imajo učinek na dvig konkurenčnosti, gospodarsko rast in večanje števila zaposlenih ter razvoj človeških virov.

Ministrstvo za kulturo se v operativnem programu kot izvedbenem dokumentu razvojnega načrtovanja na področju evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 z ukrepi povezuje z naslednjimi prednostnimi naložbami EU:

- dostop do zaposlitve za iskalce zaposlitve in neaktivne ljudi, vključno z lokalnimi zaposlitvenimi pobudami in podporo za mobilnost delavcev,
- krepitev dostopnosti vseživljenjskega učenja, izpopolnjevanje spretnosti in kompetenc delovne sile ter povečevanje odzivnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela,
- trajno vključevanje mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, na trg dela,
- spodbujanje naložb podjetij v raziskave in inovacije, razvoja izdelkov in storitev, prenosa tehnologije, socialnih inovacij in aplikacij javnih storitev, povpraševanja, mreženja, grozdov, platform in odprtih inovacij v mala in srednje velika podjetja prek pametne specializacije,
- podpiranje tehnoloških in uporabnih raziskav, pilotskih linij, ukrepov za zgodnje validiranje izdelkov, naprednih proizvodnih zmogljivosti in začetne proizvodnje na področju ključnih spodbujevalnih tehnologij ter razširjanje tehnologij za splošno uporabo,
- spodbujanje podjetništva, zlasti z omogočanjem lažje gospodarske izrabe novih idej in spodbujanjem ustanavljanja novih podjetij,
- socialno podjetništvo,
- varstvo, promocija in razvoj kulturne dediščine ter mreženje kulturnih in dediščinskih potencialov,
- podpora energetski učinkovitosti in uporabi obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi in stanovanjskem sektorju,
- varstvo biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem NATURA 2000 in zelenimi infrastrukturami,
- aktivacija v okviru spodbujanja socialnega vključevanja in boja proti revščini,
- naložbe v institucionalne zmogljivosti ter v učinkovitost javne uprave in javnih storitev za zagotovitev reform, boljše zakonodaje in dobrega upravljanja,
- krepitev aplikacij IKT za e-upravo, e-učenje, e-vključevanje, e-kulturo, e-zdravje, e- socialno varstvo in e-prostor.

Skladno s temi usmeritvami Nacionalni program za kulturo 2014-2017 vključuje razvojne cilje, ki se nanašajo na:

- večanje zaposljivosti na področju kulture (samozaposleni, NVO, zasebni sektor v kulturi) in večanje deleža projektnih zaposlitev v javnih zavodih (poglavje o trgu dela v kulturi),
- povečanje usposobljenosti in mobilnosti ter zagotovitev vseživljenjskega učenja na področju kulture (poglavje o kulturno umetnosti vzgoji),
- izboljšanje dostopnosti kulture na celotnem ozemlju in za vse ljudi v povezavi z IKT-razvojem in razvojem digitalizacije (velik del področnih ciljev),

- krepitev in mreženje kulturnih razvojnih potencialov ter dvig kakovosti življenja, pametne in trajnostne rasti (poglavje o digitalizaciji),
- krepitev podjetništva na področju kulturnih in kreativnih industrij (poglavji o kulturnih in kreativnih industrijah, področni cilji),
- krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij na področju kulture (poglavje o kulturni dediščini ter digitalizaciji),
- investicije v javno kulturno infrastrukturo in kulturne spomenike, ki bodo generirali večjo dostopnost kulturnih vsebin in nove razvojne programe ter povečevali zaposljivost.

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 prinaša razvojne cilje in ukrepe, s katerimi poskuša spodbuditi razvojne potenciale države na različnih področjih in kulturo vzpostaviti kot enega ključnih dejavnikov razvoja posameznika in družbe. Zato je del ciljev (arhitektura, kreativne industrije, kulturne industrije, kulturni turizem ipd.), ki imajo v svojem izhodišču umetnost ali kulturno ustvarjalnost za svoj temelj ali bistveno sestavino, naravnano izrazito medresorsko in razvojno. Področje kulture bo v naslednjem obdobju prevzelo pobudo pri uresničevanju teh ciljev in skrbelo za njihovo uresničevanje. Zato je nova evropska kohezijska politika priložnost tako za področje kulture, da vzpostavi notranje razvojne premike, kot tudi za državo, da spodbudi razvoj kreativnosti in poveča gospodarsko rast.